
V
B
J
C

PHRASES,

SEU

CULTIORES MODI LOQUENDI

LITERARIÆ JUVENTUTI

VALDE UTILES & NECESSARII.

A

R. P. ADAMO DELAMARS,

SOCIETATIS JESU,

Sac. Theol. & SS. Canonum Doctore

CONCINNATI.

PUBLICÆQUE LUCI DONATI OLIM,

NUNC ITERATO IMPRESSI.

CUM SUPERIORUM FACULTATE.

CALISSII,

TYPIS COLLEG. SOCIETATIS JESU,

ANNÔ 1741.

A.

1. A *Principio, z' Początku.* In ipso dicendi exordio, vel Ab ipso agendi limine, vel A rudi & inculto primordio.

2. *A pueritia, w dźiećińſtwie, z dźiećinnych lat.* Ab in eunte ætate, vel A puero, vel A teneris annis, vel Ab incunabulis.

3. *Ab orbe condito, od ſtworzenia świátá.* Post homines natos, vel Post hominum memoriam, vel A tempore immemorabili.

4. *Abhorreo, abominor. Brzydzę ſię czym.* Toto animo abhorreo ab hac re, vel odium me capit hujus rei; vel Stomachum mihi hæc res movet, vel Nauseam hujus rei patior.

5. *Abscondo, Kryię co.* Latebris aliquid condo, vel Recondo aliquid in latebras, vel Removere aliquid ab oculis.

6. *Absolvo reum in judicio, Uwalniam kogo u sądu.* Judiciariâ sententiâ aliquem insontem absolvo, vel Innocentem aliquem esse declaro, vel Immunem à culpa aliquem esse denuntio.

7. *Absolvo à peccatis, Rozgrzeszam kogo ná spowiedźi.* Sacramentalem absolutionem alicui impertior, vel In Sacro pœnitentiæ tribunali reum absolvo, vel In foro conscientiæ innocentem aliquem declaro.

8. *Absterreo aliquem ab aliquo, Odstraszam kogo od czego.* Metu, vi, Minis aliquem à proposito revoco, vel Terrore metuque pœnæ aliquem à sententia dimoveo, vel Incusso timore aliquem percello, abigo.

9. *Abstineo ab aliquo, Wstrzymywam się od czego.* Temperare mihi ab aliquo, vel Continere se ab aliquo, vel Vincere animum in aliqua re, vel Vim sibi fecit intulit in aliqua re. *Wstrzymał się od gniewu.* Repressit iracundiam, vel Imperavit iræ.

10. *Accidit, Trafiło się przydało się.*

Ca-

Caſu quopiam id evenit, vel Præter ſpem & expectationem id evenit, vel Ultra ſpem contigit.

11. *Actum eſt, Już po nas, ná zły hak wpádliśmy.* Conclamatum eſt de nobis, vel res ad Triarios venit, vel Ventum eſt ad extremum, vel Extrema alea iacienda.

12. *Accuſare aliquem, Oſkárżyć kogo.* Reum alicujus criminis agere aliquem in judicio, vel apud Judicem, vel Ad ſeverioris Aſtrææ tribunal aliquem vocare, vel Vocare aliquem in crimen, vel Ad æquam Themidis bilancem aliquem trahere.

13. *Ad aliquem ire, Iść do kogo.* Adire aliquem, vel Convenire aliquem, vel Conferre ſe ad aliquem.

14. *Ad mortem uſque, Aż do śmierći.* Ad ſuprema vitæ emorientis buſta, vel Ad ferales Parcarum cineres, vel terminalem marmoris funeſti metam, vel Donec aliquis in pectore palpitat ſpiritus, vel ad agonale funeris acerbi buſtum,

15. *Ad pedes procidere, Do nog upáść.*

Provolvi ad pedes alicujus, vel Advolvi pedibus, vel plantis alicujus, vel Supplici aliquem poplite adorare, vel Ad genua ſupplicem prolabi, accidere, proſterni. *Vide infra numero 19.*

16. *Ad terminum deduxit, Dokończył czego, ſkończył co.* Suprema coronavit metâ, vel Ultimam operi impoſuit manum, vel Ad calcem opus deduxit, vel Supremam operi coronidem impoſuit. *Vide n. 670.*

17. *Adjuvare aliquem, Wſpomoc kogo Ratowác.* Auxiliatricem dexteram porrigere alicui, vel Auxiliaribus ſuppetiis aliquem firmare, vel Opportuno auxilio adeſſe alicui, vel Supremo diſcrimine laboranti ſuccurrere.

18. *Adoleſcens, Młodźieniaſzek.* Nec dum ætatis egreſſus tyrocinia, vel Prætextam nondum exuit, vel In ipſo ætatis flore. *vide Juvenis 484.*

19. *Adorare aliquem, Czołem bić, kłániáć ſię.* Verrente humum adorare fronte, vel Debitæ venerationis red-

reddere homagium, vel Prono venerationis adorare cultu. *Vide sup: numero* 15.

20. *Adversitas, Przećiwność, nieszczęśćie.* Novercantis fortunæ casus, vel Adversantis fati tempestas, vel Ferocientis sortis procella. *Vide Calamitas num:* 143.

21. *Adulari, Podchlebowáć.* Assentationis, officio gratiam alterius venari, aucupari quærere, vel ad nutum & arbitrium alterius se fingere & accommodare, vel Ad mentem & voluntatem alterius omnia loqui, ad veritatem nihil.

22. *Adulator, Podchlebcá.* Blandus assentator, vel Mendax, Palpator, vel Fallax Parasitus, vel Formæ & ollæ amicus, vel Blando assentationis veneno dolosus Ulysses cor demulcet.

23. *Æger Chory.* Afflictâ valetudine, vel Ægrâ valetudine, vel Viribûs morbo fractis, vel Infirma valetudine.

24. *Ægroto, Choruię.* Conflictor

 mor-

morbo, vel Morbus me tenet, vel Iniqua conflictor valetudine, vel Male habeo, *vide infirmatur n.* 453.

25. *Æstas, Lato.* Æstiva aëris temperies, vel Matura frugibus æstas, vel Pars anni summis caloribus æstuans.

26. *Æstimari aliquid magni, Szácowáć co álbo kogo wielce.* Magni aliquid facio, vel habeo aliquid summo loco, vel Plurimùm æstimationis alicui tribuo. *Vide inæstimabilis n.* 341. *& Pretiosus n.* 678.

27. *Æstimare aliquid parvi, Szácowáć co sobie lekko.* Nullius pretii rem ducere, vel Ad triobolum aliquid damnare, vel Viliùs algâ aliquid æstimare, vel Nihili rem ducere.

28. *Æstus, Upał wielki.* Æstuante nimium sole siccatur terra, vel Calidus æstivi solis vapor terram exussit, decoxit, vel Intolerando æstu omnia ardent.

29. *Æternitas, Wieczność.* Tempus sinè tempore, uel Ævum fine carens, vel Infinita sæculorum congeries, vel

vel Principio fineque carens duratio.

30. *Affinis, Powinowáty.* Proximo me affinitatis vel Consangvinitatis gradu conjungit, vel Commune affinitatis vinculum habeo. *Vide Consanguineus num. 208.*

31. *Affirmare aliquid, Twierdźić co.* Pro comperto aliquid, afferere, vel Ratum probatumque aliquid multorum judicio testari, vel Ultra omne dubium rei certitudinem afferere.

32. *Afflictus, Utrapiony.* Ærumnis adversæ sortis agitatur, vel Per varias adversæ sortis agitatur vices, vel Factorū injuriis exagitatur, vel Nunquā detumescente procella colliditur.

33. *Affligere, Utrapić kogo.* Gravi aliquem afficere molestiâ, vel Plurimâ vexatione aliquem molestare, vel multis aliquem insectari molestiis. *Vide Persequor n. 649.*

34. *Ager fertilis, Rola żyzna płodna.* Terra centuplicato fenore acceptam reddens sementem, vel Uberrima soli gleba, vel Ubertate so-

ii nulli fœcundus ager, vel Liberale suâ fœcunditate solum.

35. *Ager sterilis, Rola niepłodna.* Infœcundus ager, vel Summâ, laborans sterilitate solum, vel Malignus ager, vel infelix tellus, vel Avara tellus, sementem quam accepit, absorbuit.

36. *Agere bene, Czynić dobrze.* Ad amussim probitatis agere, vel Ad honestatis regulam actiones suas expedire, vel Rectis operibus nomen adornare. *Vide Bonus num:* 132.

37. *Agere male, Czynić zle.* Nefastis operibus nomen inquinare, vel Infami scelere nominis famam contaminare, vel Habenas licentiæ in omne nefas laxare. *Vide Flagitiosus num.* 353.

38. *Agonizat, Kona.* Agit animam, vel Ad ultimam vitæ periodum venit, vel In ultimo vitæ agone constitutus.

39. *Agricola, Oracz.* Laboriosus terræ colonus, vel Duris assuetus laboribus glebæ cultor, vel Ad glebam damnatus.

40.

40. *Aleis ludere, w Kostki grać.* Aleatòrio ludô tempus fallere, vel Talarium ludum exercere, vel Tesseras jacere, vel Esse aleæ deditissimū.

41. *Altare, Ołtarz.* Mensa DEO sacra, vel Incruentæ hostiæ dicata mensa, vel Arca Numini sacrata, vel Incruento Sacrificio arà destinata, vel ara DEO consecrata.

42. *Altercari, Sprzećiwiać się, swárzyć się z kim.* Certare cum aliquo jurgiis vel Mutuis digladiari rixis, vel Contentionibus & dissidiis frena linguamque laxare. *Vide n.* 218.

43. *Altus, Wysoki.* Planetis, & cœlo contiguus, vel Vicinum Olympo importat verticem, vel Plurimùm in altum exporrectus, vel Sublimi ferit sidera vertice.

44. *Altus, Urodźiwy.* Giganteæ proceritatis, vel Sublimi lacertó aliis eminens, vel Cunctos sublimi proceritate superans, vel Giganteâ procerus mole.

45. *Amare aliquem, Kocháć się w kim* Ardentissimo aliquem amore prosequi,

ſequi, vel Amore conjungi alicui, vel in amoribus ſummis aliquem habere, vel Singulari amore ferri in aliquem, vel Fidum Achatem ſe alicui probare, vel Oreſtem ſe alicui Piladi exhibere. *vide diligo n. 276.*

46. *Ambitioſus, Czći zábiegáiący. pragnący.* Popularis auræ captator, vel Dominandi libidine incenſus vel Prenſator honorum, vel Perpetuus ad poſtes honoris Excubitor. *Vide Cupidus n. 232.*

47. *Ambitio, Czći pragnienie.* Flagrantiſſima dominandi cupido, vel Pretioſa dignitatum eſuries, Inquieta gloriæ ſitis.

48. *Ambire, Czći zábiegáć.* Flagrare, dominandi, regnandi, eminendi. cupidine, vel Certamen ac cupido honoris animum ejus verſat, vel Inanis aura tumidum eum ad prenſandos honores inflat.

49. *Amœnus, Weſoły.* Feſtivus locus, vel Apricus campus, vel Feſtiva amœnitate renidens, vel Hilari venuſtate feſtivus, vel Ad omnem amæ-

amænitatem exporrectus. *Vide Hilaris 401. facetus 333.*

50. *Amicitia, Przyiaźń.* Amicitiæ vinculum, vel Amicitiæ jura, vel Reciproci amoris nexus, vel Mutuum amicitiæ fœdus.

51. *Amicitiam cum aliquo inire, Przyiaźń z kim záwrzeć,* Contrahere amicitiam cum aliquo, vel Strictô amicitiæ nexu se alicui obligare, vel Fœdere amicitiæ aliquem sibi adjungere, Arctum cum alio fœdus inire, vel In familiaritatem alicujus venire, vel Devincire sibi aliquem amicitiâ.

52, *Amicus, Przyiaćiel.* Amicitiæ jure mihi conjunctissimus, vel Arcto necessitudinis jure mihi adstrictus, vel Fidus meus Achates, vel Arctissimâ mihi familiaritate conjunctus, vel Indissolubili amicitiæ vinculô mihi sociatus, vel Est mihi cum eo arctissima necessitudo, vel Summa familiaritas cum eo mihi intercedit.

53. *Amicus fortunæ, Przyiaćiel nieszczę-*

ſzczery, ſzczęśćiu ſłużący. Dulcis ad nectar fortunæ Achates, vel Amicus menſæ, vel Ferculorum aſſecla, vel Svaveolentis fumi odorator & odorator, vel Cœlo ſereno vocalis alauda.

54. *Amittere aliquid. Zgubić co.* Jacturam alicujus rei facere, ſubire, pati, vel Ex re amiſſa damnum ſuſtinere, vel Re aliquâ per amiſſionem orbari, privari. *Amo vide Diligo num. 276.*

55. *Amor, Miłość.* Ardor amantis animi, vel Æſtus cordis; vel Incendium pectoris.

56. *Amplecti aliquem, Obłápić kogo.* Stringere aliquem amplexu, vel Abire, ruere, in amplexum alterius, vel Arcto aliquem ſtringere complexu.

57. *Amplitudo Orbis, Obſzerność świáta.* Spatioſus terrarum ambitus, vel Vaſtiſſima terrarum moles, vel Univerſus quà latè patet orbis, vel Immenſa terraquei globi ſpatia.

58. *Angeli, Aniołowie.* Cœleſtes genii,

num, vel Beatarum agmina mentium, vel Cœleſtes intelligentiæ vel Cœleſtium Spirituum agmina.

59. *Anima hominis, Duſzá ludzká.* Immortalis mortalis corporis hoſpes, vel Beatarum ſocia mentium, vel Incluſus ergaſtulo corporis Spiritus, vel Filia DEI, cœleſti donanda hereditate, vel Immortalis ad imaginem DEI creatus ſpiritus.

60. *Animo effœminatus, Niewieściuch.* Animum & ingenium induit Sardanapali, vel Eadem cum Sybaritis evolutus faſcia, vel Acui non arcui natus. *Vide Imbellis n. 420. & Delicatus n. 254.*

61. *Anni fugiunt, Láta upływáią.* Volvitur ævi fugientis celeritas, vel Pennata ævi currit velocitas, vel Irretenta feſtinatione labuntur ſæcula, vel Effreni curſu præcipitantur ætates, & fugiunt freno non remorante dies.

62. *Antecesſores, Przodkowie.* Majores, Abavi, Atavi, vel Veteres noſtri, vel Antenati, vel Proavi, vel Pa-

Patres maioresque noſtri, vel Aborigenes aut Aborigines, vel Illuſtres majorum Ceræ, vel Clarus & Illuſtris Majorum ſanguis vel Stirpis aùguſtæ decus, Fumoſæ majorum imagines. *Antiquitas Etnica, Stárożytność Pogáńſka.* Superſtitioſa auguriorum obſervatrix antiquitas, vel Superſtitioſo Deorum cultu infamis vetuſtas, vel Tot Numinum quot figmentorum cultrix antiquitas.

63. *Apoſtata, Odſzepcá od wiáry.* Impius Religionis deſertor, vel A vera Religione transfuga, vel E ſacris Religonis caſtris profugus, vel Fœdifragus Religioſæ Profeſſionis violator, vel Veræ fidei deſertor, vel Excucullatus Monâchus.

64. *Apoſtoli, Apoſtołowie.* Eccleſiæ Principes, vel Chriſtianæ Religionis anteſignani, vel Duodena Eccleſiæ Chriſti fundamenta, vel Primi orbis doctores, vel Primipili Evangelicæ veritatis prædicatores.

65. *Apotheca, Apteká.* Myropolium vel

vel Pharmacopolium, vel Pharmacopæum, vel Medicinalis officina, vel Medicamentorum repositorium, vel Reconditorium medicinarum.

66. *Appetitus, Apetyt, Appetitum habeo, Mam apetit.* Palatum exacuo, vel Palatum excito, vel Solicitat aliquid stomachum meum, uel Summam habeo cibi appetentiam.

67. *Appetitum non habeo, Nie mam apetitu.* Fastidium stomachi patior, vel Languenti sum stomacho, vel Nauseo in cibis, vel Nauseat Ventriculus cibos.

68. *Applausus, Apprekacia życzliwa.* Multas sæculorum numera myriades; Piliamque felix attinge senectam, vel Magnus te manet ordo sæculorum, Perpetuâ annos gere juventâ, Nestorisque longæva expleas tempora, vel Dent tibi Superi annos, quot dederunt, ætatem quam mereris, sæcula quæ vovemus, vel Vive diu, annis tuis vota nostra, nec metas nec tempora ponunt, vel Tam diu vive, donec meritis annos,

nos, annis faſtos, faſtis impleas ſæcula, vel Vive fatis major, non ſtamina Parcæ in te dura legant, magnumque nomen tuum, quod tot meritîs inaraſti, nec ferrum, nec edax valeat abolere vetuſtas, vel Vive ſæcula, te noſcat ſerior ætas, ſemper honos nomenque tuum laudesque manebunt, vel Vince cervos annis, annos factis & ſi noſtris deeſt aliquid votis, de noſtris annis addat tibi Jupiter annos.

69. *Approbo Potwierdzam.* Ratum id habeo, vel Album calculum adjicio ſententiæ alterius, vel Comprobo meâ ſententiâ àliquid, vel Rem accuratiore trutinâ perpenſam meô judició confirmo.

70. *Aptus ad omnia, Spoſobny do wszystkiego.* Ad omnia natus, factus, formatus, vel Natura eum ad omnia finxit idoneum, vel Quidquid in aliis ſparſum videtur, collecta tenet, vel Ingenium à natura accepit ad res omnes appoſitum atque accommodum.

71. A-

71. *Aqua Benedicta, Wodá Swięcona.* Aqua lustralis, vel Aqua piacularis.

72. *Aquila, Orzeł.* Princeps volucrum, vel Regina volucrum, vel Ministra Jovis, vel Armiger Jovis, vel Trisulca Jovi fulmina ministrans.

73. *Arare terram, Oráć ziemię.* Agrum vomere subigere, vel Arva ligone frangere, vel Terram aratro findere, vel Vomere glebas scindere, vel Aratro terram excolere.

74. *Arcanum, Sekret, Táiemnicá.* Signatum rosâ arcanûm, vel Pythagoricô secretum tectum silentió, vel Harpocratis annulo signatum consilium, vel Res alto pressa silentio, vel Sub rosa res latet.

75. *Arces, Zamki, Fortece.* Turrita propugnacula, vel Saxea præsidia, vel Vallata erecta munimenta, vel A natura & arte optimè communita præsidia.

76. *Ardua tentat, Trudnych się rzeczy waży, nád siłę kuśi się o co.* Contra

tra torrentem nititur, vel Alta petit Phaëton; & quæ non viribus iſtis, munera conveniunt, vel contra Aquilonem navigat, vel Majora viribus tentat, *vide n. 735.*

77. *Arguere aliquem, Strofowác kogo.* Increpare alicujus negligentiam, caſtigare ſegnitiem, vel Severioribus verbis aliquem corripere, vel Objurgare aliquem de aliqua re, vel Lavare aliquem verbis.

78. *Arma, Broń.* Martis tela, Gradivi fulmen, ferrum, Enſis. mucro, gladius, Umbo, Clypeus, Laurea. ſariſſa, Haſta, Pelta, Parma, Pila, *ſunt armorum genera.*

79. *Aſſentior alicui, Trżymam z kim.* Subſcribo calculo alicujus, vel In ſententiam alterius eo, vel Adſtipulor ſententiæ alterius, vel Pedibus manibusque in ſententiam alterius eo, vel Alterius ſenſum ſequor.

80. *Aſſiduô, Uſtáwicznie.* Non intertupto labore, vel Continuo conatu, vel Perpetuo niſu, vel Perenni ſtudio, vel Irrequieto conamine.

81. *A-*

81. *Aſpicio, Patrzę, Przypátruię ſię.* Defigere, detorquere oculos in aliquid vel Oculorum aciem in aliquem intendere, vel Defixo obtutu in aliquo hærere, vel Palpebram in aliqua re defigere, vel Ora atque oculos in aliquem convertere.

83. *Aſtutus, Chytry.* Totus ex fraudibus compoſitus, vel Græca fidelitate perſidus, vel Vulpinó doloſus ingenió, vel Architectus mendacii, vel In omnem fraudem efformatus, vel Simon doloſus, vel Vafer Ulyſſes, vel Arte valet Punica.

83. *Avaritia, Łákomſtwo.* Inexpleta divitiarum ſitis, vel Pretiosâ opum eſuries, vel Auri ſacra fames.

84. *Avarus eſt, Łákomy ieſt.* Hiante avaritia homo, vel Ardet aváritiâ, vel Inexpletâ divitiarum flagrat cupidine, vel Pretiosâ opum torquetur ſiti, vel Auri contabeſcit eſurie. *Vide Parcus n 626.*

85. *Avarus non ſatiatur, Łákomy ſię nie náſyci.* Egena ſemper eſt avarorum opulentia, vel Avaritiæ famem

Di-

nihil ſatiat, vel Omnia habenti, deſinunt omnia, vel Nullâ opum acceſſione ſatur, vel Nunquam ſatis habet avaritia, quô plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.

86. *Audax, Smiáły, Odważny.* Impavidi pectoris, vel Non leporinô, ſed leonino corde inſtructus, vel Bene animatus, vel Ad omnia diſcrimina inconcuſſum animum ſtabilivit.

87. *Audax nimis, Smiáły nazbyt.* In omnem projectus audaciam, vel Projectus ad audendum, vel Effrenatæ audaciæ habenas laxavit, vel Improbam quidvis audendi licentiam ſumit, vel Nimius animi ſibique fidens.

88. *Audientiam dare, Audire, Słucháć kogo.* Benignam alicui aurem commodare, vel Facilem alteri concedere aurem, vel Alienis precibus, poſtulata benignîs auribûs excipere.

89. *Audire confeſſionem, Słucháć Spowiedźi.* Confitentibus aures dare, com-

commodare, vel Pro ſacro Tribunali ſedere.

90. Excipiendis Confeſſionibus operam dare, vel Ad ſacrum pœnitentiæ Tribunal accedentibus aures præbere.

91. *Augur, Wieſzczek, Fałſzywy Prorok.* Præſagus futurorum aruſpex, vel Superſtitioſus futurorum augur, vel Mendaci indagine ſecutura denuntians.

92. *Augurari, Wrożyć, fałſzywie prorokowáć.* Futura pandere, vel Eventura canere, vel Fatorum leges vaticinari, vel Inania de futuris omina formare, vel Impudenti mendacio ſecutura populis imponere, vel Fallacî conjecturâ futura prædicere. *Vide* 608. & 675.

93 *Aula pro Palatio, Dwor, Páłác.* Auguſta Regum, Magnatum, domicilia, vel Baſilicæ Principum ædes, vel Palatina magnatum limina, vel Sumptuoſô æris impendiô conſtructa auguſtalia, vel Auratîs trabibus laqueata tectá.

94. Au-

94. *Aulica vita, Dworſki żywot.* Splendida calamitas, compta miſeria, amplæ anguſtiæ, ſpecioſa penuria, palliata nuditas, Jucunditas acerba, hilaritas lugens.

95. *Auro bella geruntur, Złoto ná woynách dokazuie* Gladium fortitudo ſtringit, aurum acuit, vel Hebeſcit militis enſis, niſi aurea cote acuatur, vel Accendit generoſa Martis pectora pretioſus auri radius, vel Pulchra ſternuntur meſſe triumphi, quoties ſeminatur aurum, vel Aurum in bellis calcar audaciæ, incitamentum fortitudinis, ſtimulus virtutis, victoriarum auſpex, Laurearum fœcunda ſeges, Condimentum mortis, Robuſtus animorum nervus.

96. *Aurora, Jutrzenká.* Nuntia ſolis aurora, vel Prodroma ſolis, vel Tetra noctis pulſa caligine, primá Erubentis auroræ lux affulſit, vel Emergente ex Oceano ſole, purpuratas præceſſit Lucifer, vel Decedentibus umbris, anteambulo ſolis

diem

diem inchoavit. *Aurora, aliter vocatur Phosphorus, vel Titonia.*

97. *Aurum, Złoto.* Obryzum, vel Pretiosa Mydæ pondera, vel Fulvi gleba metalli, vel Pretiosi vena metalli, vel Pretiosus auri fulgor, vel Erutum è terræ visceribus pretium.

98. *Aurum in Judiciis, Złoto ná Sądach.* Asylum iniquitatis, vel Velamen conniventis Justitiæ, vel Facundus vitiorum Defensor, vel Rigidissimæ Themidis molle lenocinium, vel Signaculum supra ora Judicum, vel Iniqua veritatis libra, vel Pretioso sonitu perorans Cicero, vel Vetus in Tribunalibus malum. *Vide: pecunia n. 641.*

99. *Austerus, Srogi.* Severo metuendus supercilio, vel Rhadamante severior, vel Baculos loquitur, fulmina vibrat, voce ferit, vel Truci vultu & aspectu horridus, vel Nil in eo lene, nihil mansuetum, omnia dura & aspera.

100. *Autumnus, Jesień.* Fæcundus parens Fructuum autumnus, vel

Fertilis pomisque gravis autumnus, vel Vini fructuumque ferax, vel Maturis fructibus atque aristis coronatus autumnus, vel Æstivis caloribus subfrigidus succedens autumnus.

B.

101. *Bacchanalia, Zapusty.* Feriæ antecinerales, vel Dies Lupercalium agere, vel Orgia Bacchi celebrare, vel Dies quibus liberaliùs pocula Libero libantur de astro, vel Sacrilego cultu Baccho, dies à Christianis sacrati, vel Dies quibus cupediis, tripudiis, & deliciis diffluunt mortales ventri & abdomini dediti.

102. *Bajulare fortiter, Dźwigáć co silno.* Nervosos oneri supponit lacertos, vel Infracti brachii supponit oneri fulcimentum, vel Toto nisu viribusque grandia portat onera.

103. *Baptisatus, Ochrzcony.* Aquâ salutari tinctus, vel Sacro fonte expiatus, vel Piaculari fronte lustratus, vel Lavacro novæ generationis expiatus, vel Baptismatis Sacramento ini-

to initiatus, vel Sacrâ Baptiſmatis undâ ablutus, vel Sacro perfuſus, vel prolutus latice.

104. *Barbarus, Grubiȧn.* Nullâ morum humanitate terſus, vel Nullâ civilitate excultus, vel Craſsâ ruſticitate inſtitutus, vel Obeſæ naris homo, vel Ad nullam politiem formatus, vel Tomitanâ barbarie horridus, vel Barbarior Scythâ & Getis.

105. *Beati Sancti Cælites, Swięci Błogoſłáwieni.* Beatorum agmina mentium, vel Ætherei proceres, vel Cœli Cives, Poli Quirites, vel Divorum Senatus, vel Fortunati Olympi Indigetes, vel Animæ beatorum depoſitis mortalitatis exuviis cœlo inſertæ; *vide Sanctus n. 765.*

61. *Bella evertunt regna, Woyny Kroleſtwá wywracáią.* Aurea Regnorum felicitas, Martis ferro præſcinditur, vel Inter cupreſſos belli, defloreſcunt regna, vel Tempeſtate bellorum naufragantur Reſpublicæ, vel Extinguuntur Regna accenſis Bellonæ facibus.

107. *Bella finita, Woyny ſkończone.* Hoſtili tabo ſat mucro potus, jam tandem ſubit vaginam, vel Extincta bellorum tempeſtate ſerenum eſt accenſum, vel Lanceas; & haſtas in vomeres Pax alma reducit.

108. *Bellre, Wotować.* Generoſa pectora manusque armis conſecrare, vel Bello hoſtem premere, vel Tota acie in arenam deſcendere, vel Manus cum hoſte conſerere, vel Belli Martisque diſcrimina impavido pectore ſubire.

109. *Bellator inſignis, Bellicoſus, Wojownik zacny, Káwáler wielki.* Ferreis Gradivi periculis innutrius, vel Strenuus Bellonæ alumnus, vel Animoſus Martis pugil, vel Herculem fortitudine, Atlantem robore, Scipionem felicitate, æmulator, vel Martis in arena enutrius, Bellonæ ſinu educatus, vel Non tam paſſibus quàm victoriis orbem peragrâns, ubique fortitudinis ſuæ glorioſa impreſſit veſtigia.

100. *Belli fortuna inconſtans, Wo-*

jen-

ienne ſzczęście nieſtáteczne. Interni-ſcentur non raró triumphalibus laureis, fatales cupreſſi, vel Frangit ſæpe triumphales arcus quos flexit fortuna, Victoribus, vel Illudit victoribus belli alea, ſæpe ligat catenis, quos vinciebat laureis, vel Non ſemper laureá Mars frontem coronat, ſæpe lugubri taxo laureatum funeſtat Victorem.

111. *Bellum, Woyná.* Funeſtum flagrantis Gradivi incendium, vel Sangvineus Bellonæ furor, vel Martis & mortis ſtatio, vel Cruentus ſævientis Martis campus.

112. *Bellum eſt, Woyna ſię toczy.* Bellum Regno incubuit, vel Belli fragor infelici turbine univerſam peragravit, Provinciam, vel Hoſtilis toto Regno graſſatur enſis, vel Sacra ſimul & profana, publica & privata, Martius complexus eſt furor. *Bellum Civile, vide Civile bellum, num.* 180.

113. *Bene eſt, Dobrze rzeczy idą.* Bene ſe res habent, vel Optimo in

 ſta-

ſtatu res eſt, vel Ad votum omnia fluunt, vel Nil melius optari aut deſiderari valet, vel Ex animi ſententia res agitur.

114. *Benemeritus, Zaſłużony.* Laudabili meritorum cinctus corona, vel Longa præclare geſtorum ſerie adornatus, vel Meritis ſuis æternaturas apud famam nactus panegyres.

115. *Benedicere, Błogosławić komu.* Benedictionem alicui impertiri, vel Bene alteri precari, vel Divinam deſuper alteri vovere benedictionem, vel Sacra aliqua benedictione donare.

116. *Benefacere alicui, Dobrze komu uczynić.* Beneficium alicui conferre, vel Beneficiis aliquem complecti, obſtringere, obligare, vel Beneficiis cum aliquo certare, vel Beneficiis aliquem proſequi, vel Ampliſſimis aliquem afficere beneficiis.

117. *Benefactor, Dobrodziey.* Commendatiſſimus â liberali dextera Mœcenas, vel Munificus novercantis

tis fortunæ propulsator, vel Liberale relictorum a fortuna asylum, vel Inexhaustus fons gratiarum.

118. *Beneficia das liberaliter, Dobrodźieystwá choynie sypiesz.* Manus tuæ amplissima sunt gratiarum promptuaria, vel Etiam non rogatus spargis munera, vel Unus te omnibus effundis, nec tamen gratiarum exhauris fontem, vel Nescit numerum liberalitas tua, beneficia spargit non numerat.

119. *Beneficium ligat, Dobrodźiestwa wiążą, obowięzuią.* Non est nodosior catena, quàm gratiarum obligatio, vel Beneficia sunt ligamenta voluntatum, vel Amittit libertatem, qui accipit beneficium, vel Fortius adstringunt animum gratiæ, quam catenæ.

120. *Benignus, Łáſkáwy.* Miti ingenio, vel Omni prorsus carens morum asperitate, vel Comitate, & amabili affabilitate decorus, vel Placidos gerens mores, vel Charitum cor, amor, delicium.

121. *Bestiis ferocior*, *Nad béstyi sroższy*. Belluinos ferarum vicit furore rictus, vel Viperis & scorpionum irâ rabiosior, vel Orba tigride pejor, vel Ultra Belluarum rabiem immanior, vel Truculentiore quàm Marmarici leones lactatus pastu.

122. *Bibere*, *Pić*. Indulgere mero, vel Vino se proluere, vel Exsiccare pocula, vel Evacuare calices, vel Haustu sitim restingvere, vel Curas dulci Lyæo solvere.

123. *Bibo*, *bibax*, *Piiánica*. Liberi Patris vera soboles, vel Sub hædera semper temulentum præfert caput, vel Plenis immersus naufragatur crateribus, vel Bibacior spongiâ, hirundine.

124. *Biblia*, *Biblie*. Sacri codices, vel Sacra scriptura, vel Canonici sacræ scripturæ libri, vel Divinorum oraculorum contenta, vel Sacræ paginæ.

125. *Bibliotheca*, *Księgárnia*. Librorum reconditorium, vel Plurimo-

rum

rum Authorum ſcriptorumque repoſitorium, vel Sacrorum profanorumque Authorum reconditorum monumenta.

126. *Blæſus, Szeplon.* Impediti oris, vel Balbo ore, vel Impedimentum lingvæ à natura accepit, vel Notabilem, lingvæ defectum patitur, vel Traulus.

127. *Blaſphemare, Blaſphemus, Bluźnić Bluźnierca.* Sacrilego maledicto ſe obſtringere, vel Impia in Deum verba jacere, vel Divinum nomen ſceleſtâ, blaſpemâ voce violare, vel Execrari Cælites, ſacra, DEUM, vel Maledicto ore in DEUM aut Sanctos ſacrilegas blaſpemias evomere.

128. *Bonos corrumpere, Dobrych zepſowáć.* Sceleratîs ac nefariis moribus Juvenalem animum, imbuit, vel ſuarum illecebris corruptelarum irretivit aliquem, vel Integerrimos mores ſcelerum ſuorum turpitudine depravavit, contaminavit.

129. *Bonis miſcentur mala, Z dobrym*

zawsze się złe mięsza. Nullum bonum sine admixtione mali, vel Inter multas naturæ dotes, sunt quædam vitia, vel Applicuit etiam optimis quædam mała, natura, vel Habet & virtutis candor suas maculas.

130. *Bonum privatum nocet publico, Przywaty szkodzą dobru pospolitemu.* Particularis utilitas commune fatum, vel Privata si splendent, publica certe tenebrescunt, vel Utilitas privata, boni publici venenum.

131. *Bonum publicum curat, Stára się o dobru pospolite.* Suam nihil æstimavit virtutem, nisi vixisset Patriæ, vel Reipublicæ emolumento natus, nihil sibi & suæ fortunæ vixit, vel Totam animam boni universalis animæ inspiravit.

132. *Bonus, Dobry.* Probitatis laude insignis, vel Insignis animi bonitate præditus, vel Ad omnem probitatis legem efformatus, vel Absolutam probitatis imaginem innocuis moribus circumfert.

133. *Bonus & Doctus, Dobry y uczony.* Tum probitate morum tum literarum laude nulli ſecundus, vel Vir eſt doctiſſimorum optimus, optimorum doctiſſimus, vel Præter ſummam eruditionem, virtutum ſplendet ornamento, vel Summæ eruditioni, ſummam virtutem, pulchro fœdere copulavit, vel Vir in quo cum literis probitas morum ex æquo certat ut dubites doctior nè ſit, an virtuoſior.

134. *Breviter, Krotko mowiąc.* Intra cancellos brevitatis, vel Intra compendii ambitum, vel Laconico ſtylo, vel Laconicâ brevitate, vel Redacta ad Laconiſmum longitudine, vel Coactâ ad putamen Iliade.

135. *Bruma, Zimá.* Brumalis Aquilonum furor, vel Aſpera cœli inclementia, vel Pontico gelu glaciata tempora, vel Exaſperatus Aquilonibus àër, vel Rigida nivibuſque fœta anni tempeſtas, vel Horrida frigoreque rigens hyems. *Vide Gelu num. 377. & Hiems num. 399.*

C.

136. *Cadaver, Trup.* Triſtes mortalitatis exuviæ, vel Exanime hominis ſimulacrum, vel Gelida mortali torpore membra, vel Reſiduum mortis ſpolium, vel Mutum & ſine ſangvine corpus.

137. *Cadere ex alto, Spáść z gory z koniá.* Ex præcipiti devolvi, vel Ex alto in præceps labi, ruere, vel Præcipitari ex alto, vel Ex equo delabi, vel Equus ſeſſorem excuſſit.

137. *Cadit ſub pondere, Pod ćięzarem upada.* Gravi ſub pondere nutat, vel Vaſti oneris mole obruitur. Succumbit oneri.

139. *Cæcus, Slepy.* Oculis captus, vel Lumine læſus, vel Ad cæcitatis damnatus tenebras, vel Oculorum Lumine orbatus.

140. *Cædes, Porażka, kleſká. vide Strages n. [illegible]. Cælebs, Bezżeniec, vide in N. n. 580.*

141. *Cœlum, Niebo.* Stellata Aſtrorum Patria, vel Beata Cœli Regio, vel, Luminoſa Planetatum regio, vel

Ultra

Ultra lunares cœlorum orbes, vel Sacrum & illuſtre Beatarum mentium domicilium, vel Auguſtæ Empyrei poli ſedes, vel Siderea cœli Palatia.

142. *Cæſar, Ceſarz. Vide Imperator num. 434.*

143. *Calamitas, Nędza, Nieſzczęście, Utrapienie.* Infeſta fortuna, vel inimica ſors, vel Extrema inopia, vel Summa miſeria: vel Dura egeſtas: vel Extrema calamitas, vel Adverſa ſors *ſupra n. 20. Adverſitas.*

144. *Calamus, Pioro.* Scriptoria penna.

145. *Calefacio, Grzeię.* Gelida membra calore refovere, vel Frigidos artus calore recreo, vel Rigidum calore à membris depello torporem.

146. *Calix, Kielich.* Aureus ſcyphus vel argenteus crater, vel gemmis auroque gravis patera, vel Plenus mero cyathus, vel Auro cœlatum poculum.

147. *Calumniator, Potwarca.* Falſus criminator, vel Impudens convitiator, vel Mendax inſimulator.

148. *Calumniis respondere*, *Ná potwárzy odpowiádać.* Contra livorem, innocentiæ clypeum opponere, vel Mendaces dissipare calumnias, vel Evolvere objectas veritati nubes.

149. *Calvus Łysy.* Calvitie deformis, vel Nulla lanugine tectus, vel Orbus pilis, vel Defloccatus senex, vel Calvaster.

150. *Campana, Dzwon.* Æs Campanum, vel Vocalis templorum præco, vel Grato tinnitu aures feriens tintinnabulum.

151. *Cancellarius, Kántlerz.* Signatoriæ gemmæ custos, vel Regiæ interpres mentis, vel Os Principis.

152. *Canis pies, si est magnus.* Audax molossus, vel Melampus, vel Audax sagaxque Lycisca, vel Britannicus catulus *si est parvus:* Catellus Mediolanensis, vel Nare sagax vertagus, vel Fidelis latratuque clamosus custos.

153. *Cano, canto, Spiewam.* Gratum cantu depromo melos, vel Svavi concentu aures demulceo, vel Festivis

ſtivis concentibus auras implere, vel Hilari modulamine aures delinire, vel è *contra ſzpetnie śpiewáć.* Diſſonum quid & raucum ſonare, vel Ingrata voce obſtrepere.

154. *Canus, Siwy.* Multâ canitie venerandus, vel Cygneâ cæſarie decorus, vel Veneranda canitie conſpicuus.

155. *Captivare, W niewolą wziąć, związáć kogo.* In captivitatem ducere, vel In vincula conjicere, vel In duram ſervitutem redigere, vel Violentas alicui manus injicere, vel Capere aliquem bello.

156. *Captus, Poimany ná Woynie.* In duram ſervitutem bello redactus, vel In vincula conjectus, vel Bello captus, vel Jure belli, ſervituti mancipatus.

157. *Caput, Głowá.* Nobiliſſima Judicii ſedes, vel Sapientiæ domicilium, vel Eruditionis gazophilacium, vel Membrorum omnium Princeps.

158. *Carcer, Więźienie.* Sqvallore

obſitus

obſitus carcer, vel Subterranea horrida ſpecus. Latebroſum carceris antrum, vel Abſtruſa atque tenebroſa reorum domicilia, vel Immanis ergaſtuli ſquallor, vel Atrox Tullianum.

159. *Cardinalis, Cardinales, Kárdynałowie.* Purpurati Eccleſiæ Romanæ Patres, vel Supremus Eccleſiæ Senatus, vel Eminentiſſimi Eccleſiæ Romanæ Principes.

160. *Carmen, Wierſz.* Metrum, vel Verſus, vel Carmen, Aonium, Pierium, Caſtalium, gratum, ſvave facundum &c.

161. *Carnifex, Kat.* Publicus Juſtitiæ adminiſter, vel Sævus lictor, vel Publicus ſatelles.

162. *Caſa, Chałupá.* Agreſte tugurium, vel Humile mapale, vel Stramineum magale, *vide* 302.

163. *Caſtigare, Strofowáć, karać kogo.* Duris verbis aliquem excipere, vel Verberibus aliquem mulctare, vel Juſtis plagis aliquem corrigere.

164. *Caſtra, Oboz. Vide Exercitus num.* 325.

165.

165. *Caſtitas, Czyſtość.* Illibatum candidiſſimæ puritatis lilium, vel Intemeratus pudicitiæ candor, vel Intactus Angelicæ caſtimoniæ rigor, vel Incorrupta caſtæ mentis corporisque Virtus.

166. *Caſtus, Czyſty.* Innocentiæ florem candore pudicitiæ munitum ita aſſervavit, ùt nullâ infici labe, nullo nævo contaminari, nulla maculá fœdari unquam paſſus ſit, vel Immarceſcibili virentis caſtimoniæ flore vernat, vel Nil ei unquam Cypria nocuit voluptas, vel Nullâ libidine fractus, vel In vultu ejus verecundia, in oculis pudor, totoque in corpore virginea lucet modeſtia.

167. *Cavere aliquid, Strzedz ſię czego.* Vitare periculum, ſubterfugere aliquid. Devitare aut declinare aliquid.

168. *Cautus, Oſtrożny.* Argum in omnibus agit, vel Circumſpecta eſt mente, vel Plurimæ circumſpectionis eſt homo, vel In omnibus circumſpectus, vel Intentum ad omnia animum habet.

169. *Celer, Prętki, Chyży.* Celeri cursu fertur, vel Præproperâ festinatione tendit, vel Effuso concitoque cursu rapitur, vel Præcipiti impetu fertur.

170. *Censeo, Mniemam, Trzymam, rozumiem.* Eâ ducor opinione, vel In ea sum sententiâ, vel Ita sum persvasus, vel Id firmiter teneo, vel Is mihi hac de re sensus est.

171. *Censurare, Szácuię kogo, co, nicuię, Censuruię.* Censoria crisi aliquid, vel aliquem excipio, vel Dicta factaque alterius carpere, taxare, vel Zoilum agere, vel Mordaci censura aliquid carpere, vel Censorium Momum agere. *Vide sarcasmus n. 569. & Vitupero n. 300.*

172. *Chelericus, Choleryk, gniewliwy.* Impatiens, immodicus, impotens iræ, vel Impotens animi, vel Commota ex levi bile in furias excandescens, vel Stomachosus homo, *Vide Iracundus n. 471.*

173. *Choreas ducere, Tańcowáć.* Indulgere Choreis, vel Saltatorum orbem

bem ad musicos concentus exercere, vel Vitiosos in gyrum cum Baccho circulos ducere. *Vide Saltare num. 761.*

174. *Christianus*, *Chrześćianin.* Christianis Sacris initiatus, vel imbutus, vel Christianam fidem professus, vel Christiana professione insignitus.

175. *CHRISTUS Dominus*, *CHRYSTUS Pan.* Humani Redemptor generis, vel Verbum carne tectum, vel Unigenitus æterni Patris, vel Incarnatum de Virgine Verbum, vel DEUS homo.

176. *Cicero.* Togatæ Sapientiæ Princeps, vel Romanæ facundiæ Parens, vel Romanorum Consulum Oratorumque decus, vel Rhetorum Parens.

177. *Cinerum dies, Popielec.* Cineralia, vel Dies lustralibus cineribus initiati, vel Dies piacularibus cineribus consecrati, vel Initium Sacratissimæ quadragesimæ à cineribus sacris auspicatum.

178. *Citare ad judicem, Zapozwáć kogo ná Sąd.* Diem alicui dicere, vel In judicium aliquem vocare. Litem intendere alicui, vel Jus intentáre alicui, vel Jure agere cum aliquo.

179. *Cito, Prętko, Chyzo.* Omni ſuccisâ morâ, vel Maurato paſſu, vel Ocyùs fulmine, vel Rumpe moras. Accelera gradum. Actutum te proripe. *Vide ſtatim n.* 820.

180. *Civile bellum, Domowá Woyná.* Diſtracta ſciſſionibus Reipublicæ in partes membra, mutuis ſe petunt vulneribus, vel Inteſtinis odiis ac bellis omnia ardent, vel Civilibus armis propriisque jugulamur mucronibus.

181. *Clades, Porożká od Nieprzyiaćiela, klęſká.* Ingenti hoſtilium cadaverum ſtrage ſternuntur campi vel Hoſtili tabo rubebant campi, vel Ad internecionem fuſus hoſtis, vel Internecinum bellum, vel Deletur magna ſtrage ad unum hoſtis, exercitus, vel Per ſtagnantes cruore campos, per collucentium Urbi-

Urbium flammas cruenta ſtetit Victoria. *Vide ſtrages n. 822.*

182. *Clamo, Wołam, krzyczę.* Clamorem attollo, vel Vociſerari, vel Clamoribus aures implere Contenta voce loqui, vel Stentore clamoſior.

183. *Clarus titulis, Jaśnieią y godnośćiámi.* In ipſo dignitatum conſtitutus meridie, vel Auguſto honorum circumſeptus comitatu, vel Senatoriis elevatus curialibus, vel Faſces faſcibus, honores honoribus, pulchro fœdere ſociavit.

184. *Clava, Buławá Hetmańſka.* Moderatrix exercitûs Virga, vel Bellici Imperatoris inſigne, vel Invictorum belli Ducum imperatorium ſceptrum.

185. *Clemens, Łáſkáwy:* Ad Clementiam compoſitus, vel In omnes blandus, vel Erga omnes benevolus, vel In cujus ore nil durum, in ſermone nil aſperum, in factis nil rigidum, totus ſpirat clementiam, vel Cæſaris clementiam imitatur.

186.

186. *Cogito de aliquo, Myślę o czym.* Mente aliquid verſo, vel in cogitatione alicujus rei totâ mente defixus ſum, vel Trutinâ mentis aliquid examinare, expendere.

187. *Cognoſcere aliquid, Poznáć uznáć co.* Satis hoc perſpectum habeo. vel Non levi argumento manifeſtisquê indiciis minimè dubiis, vel Obſcuris conjecturis, id aſſecutus ſum.

188. *Cogo aliquem, Przymuſzam kogo do czego.* Adigere aliquem ad aliquid, vel Inferre alicui vim vel neceſſitatem faciendi aliquid, vel Compellere aliquem vi, minis ad aliquid.

189. *Cobibeo aliquem, Vmnię kogo, nie dopuſzczam.* Injicio frena licentiæ alicujus, vel Frangere alicujus animum aut inſolentiam, vel Refrenare aliquem, vel Incitatos alterius impetus retardare vel Reprimere alicujus ferociam.

190. *Comis Łágodny, ludzki, układny.* Ad comitatem compoſitus, vel Excultus ad humanitatem, vel Civiliſſimâ morum urbanitate omnibus gra-

gratissimus, vel Ad socialem conversationem natus, *vide Facetus n.* 333. *Hilaris* 401.

193. *Commemoro, Przypominam co komu.* In memoriam aliquid revoco, Memoriam alicujus refricare, vel Reduco aliquid alicui in memoriam, vel Renovo memoriam alicujus.

194. *Commendare aliquid alicui, Zalecić, polecić, poruczyć co komu.* Committere alicui negotium rei, vel Alicujus rei Provinciam destinare alicui, vel Dexteritati & industriæ alicujus quidquam committere.

195. *Communicare seu Eucharistiam sumere, Kommunikować.* Cœlesti epulo refici, vel Ad sacram Synaxim accedere, vel Divinæ accumbere mensæ. Angelorum Pane aut cœlesti pane refici, vel Esurientem animam cœlesti dape recreare.

196. *Compatior tuis malis, Lituię się nád tobą.* Tua me excruciant infortunia, vel Tuæ calamitates meum quoque animum graviter afficiunt, vel Inopinatus casus tuus, me quoque alli-

allisit, vel Non minus meis ac tuis tangor calamitatibus.

197. *Compono, Exercitium.* Stylum exerceo in soluta, vel Ligata oratione, vel Breve argumentum solutæ, vel ligatæ orationis, à Professore datum fusiore & cultiore stylo elaboro, vel Rudi Minervâ propositum dictionis thema ad leges Oratoriæ, vel Pöeticæ artis exorno.

198. *Concionari, Kazánie práwić.* Ex suggestu dicere, vel Pro concione dicere, vel Verba facere ad populum, vel Verbum DEI ex suggestu prædicare.

199. *Concionator Káznodźieia.* Zelosus Ecclesiastes, vel Verbi Divini Præco zelosissimus, vel Facundissimus æquè ac zelozissimus sacer Orator, vel Alter è sacro pulpito tonans Pericles, vel Alter Chrisostomus, aut aurei Sermonis Orator.

200. *Concordiam, inire, Pogodźić się z kim.* In concordiam redire cum aliquo, vel Sepultis perenni oblivione injuriis, in amicitiam redire, vel

vel Simultates deponere, vel Antiqua amicitiæ jura revocare, vel Redire in gratiam cum aliquo, vel Injuriarum memoriam perpetuâ oblivione ſepelire. *Vide Ignoſcere num.* 425. & 714.

201. *Concordia, Zgodá.* Diſſidentium animorum conciliatrix virtus, vel concors diverſarum mentium vinculum Pretioſiſſimus Reipublicæ unio eſt, diſſidentium animorum unio, vel idem velle, idem omnibus ſentire eſt, vel Mens omnibus una, vel Summa omnium conſenſio.

302. *Concordia ſuffragiorum, Zgodá w obieraniu, zgodne ná kogo głoſy.* In unum omnium ſenſus & voluntates conſpirarunt, vel Concordibus votis unanimique ſuffragio electus eſt, vel Nemine reclamante, nullo contradicente electus eſt. *Vide Electus n.* 312.

203. *Conditionis obſcuræ homo, Podłego ſtanu Człowiek.* De fæce plebeia, vel Infimæ ſtirpis, vel Ignobilio

C gene-

genere, vel Obſcuris natalibus, vel Ad agrarios vomeres & ruſticam Cereris culturam damnatas, vel Nullis Majorum decorus Imaginibus. *Vide Ignobilis n. 424. & num. 304.*

204. *Confiteri peccata, Spowiádáć ſię grzechow.* Conſcientiæ nævos Sacramento pœnitentiæ expiare, vel Ad ſacrum pænitentiæ Tribunal accedere, vel Sacra exhomologeſi animum expiare. *Vide Pœnitentia n. 665.*

205. *Confundere, Záwſtydźić kogo.* Pudore aliquem afficere, vel Ruborem alicui excutere, vel Injicere alicui pudorem, vel Verecundiâ aliquem afficere.

206. *Conjicio, Dorozumiwam ſię, Domyślam ſię.* Conjecturâ non levi id aſſequor, vel Subolet id mihi, vel Sagaci cogitatione perſentire aliquid, vel Suſpicione non levi aſſequor.

207. *Conor, Usiłuię o co, ſtaram ſię pilno.* Omnes intendo nervos ad aliquid, vel omnes admoveo machinas ad aliquid, vel omnem adhibeo

hibeo induſtriam, vel omnem moveo lapidem, vel omni niſu conatuque ad id, vel in id nitor.

208. *Conſanguineus, Krewny*, Arctiſſimo ſanguinis vinculo mihi conjunctus, vel Proximo mihi ſanguine eſt conjunctus, vel Arctiſſimâ ſum illi junctus cognatione. *Vide Affinis num. 30.*

209. *Conſcius ſum, Czuię ſię do czego.* Hujus me rei conſcientia tangit, vel Non poſſum hac in re conſcientiæ non ſentire remorſum, vel Scelus hoc continuo meam lancinat mentem.

210. *Conſiderare aliquid, Uważáć co.* Attentiore conſideratione aliquid expendere, vel Rem ex momentis & rationibus ſuis ponderare, vel Secum aliquid diligenter revolvere.

211. *Conſolari in afflictione, Pocieſzyć kogo w utrapieniu.* Dolorem alicujus blando alloquio minuere, relevare, detergere, vel Ægro animo ſolaria adferre, vel Mærentem animum ſo-

latiis afficere, vel Blando consolatorio sermone lenire dolorem.

212. *Conspirare in aliquid, vel in aliquem, Zmowić się, spiknąć się ná co, ná kogo.* Facere adversùs aliquem conspirationem, vel Consociare cum aliquo arma, consilia, adversùs aliquem, vel Venire in societatem armorum, consiliorum, contra aliquem.

213. *Constans, Statecżny, Układny.* Ad maturam gravitatem compositus vel Nihil in eo leve, nihil puerile notatur, vel Mauritatem in moribus præfert, vel Omnis expers levitatis adolescens, vel Sedatus, beneque compositus Juvenis. *Vide Gravis num. 390.*

214. *Consternari, Przeląknąć się, serce trácić.* Cadere animo, vel Despondere animum, vel Concidere animo.

215. *Consvetudo est, Zwyczay iest.* Est hoc in more positum, vel Communi more receptum est, vel Communi usu tritum est.

216. *Consulere aliquem, Rádzić się*
kogo

kogo. In consilium adhibere aliquem vel Sententiam alterius exquirere, vel A consilio alterius pendere.

217. *Contemno aliquem, Gárdzę kim.* Despicatui & contemptui aliquem habeo, vel Altô alium despicio supercilió, vel Fastuosô aliquem despicio oculô. *Vide Humilio n. 415.*

218. *Contendo, Swárzę się z kim.* In contentionem & discrimen verborum cum alio venire, vel A jurgiis & rixis non temperare. *Vide n. 42.*

219. *Convalescere ex morbo, Wzmagáć po chorobie.* In pristinum valetudinis statum restitui, vel Vi morbi exhaustas vires reparare, vel Pristinæ sanitati restitui. *Vide Sanatur num. 764.*

220. *Convivium, Bánkiet.* Magnificus epularum apparatus, vel Epularum magnificentiâ, cupediarum lautitiâ extructa mensa, vel Exquisitîs dapibûs instructa mensa.

221. *Corona Regis, Koroná Krolewska* Regium diademma. Regii Capitis augustum tegmen, vel Coronarium

 aurum,

aurum, vel Supra vertices auguſtæ Majeſtatis depoſitum à fortuna obryzum.

222. *Coronam Beatæ Virginis recitare, Koronkę odprawowáć.* Precatorios globulos in honorem Beatiſſimæ Matris decurrere, vel Sacram Divæ Matri coronam cum attentione pertexere, vel Sacrum Beatiſſimæ Virgini ex precatoriis ejuſdem globulis pia devotione texere.

223. *Coronare, Koronowáć.* Frontem redimire Coronâ, vel Triumphale caput laurô præcingere, vel Diademma Regium capiti imponere.

Corrumpere, zkorumpowáć, przedarowáć, kogo, vide Donis corrumpere 305.

224. *Corrumpere aliquem, Zepſowáć kogo. Vide Bonos corrumpere n. 128.*

225. *Cras, Jutro.* Craſtinâ luce, vel Craſtino ſole, vel Craſtinæ lucis uſurâ, vel Sequenti luce.

226. *Credere alicui, vel non credere, Wierzyć komu álbo nie.* Fidem dare, vel negare alicui, vel De fide rei non

Non dubitare, vel Pro comperto, vel explorato aliquid habere.

227. *Crudelis, Okrutny, Tyran.* Efferatâ immanitate truculentus, vel Feroci & indomito ingenio, vel Tygride pastus, vel Ursâ Leænâque satus.

228. *Crucifigere, Ukrzyżowáć kogo.* Infami crucis trabi aliquem affigere, vel Crucis supplicio aliquem afficere, vel In crucem aliquem agere.

229. *Culpa, Winá, Grzech.* Grande delictum, vel Enorme facinus, vel Infandum scelus. Immane crimen vel Abominandum vitium, vel Grande Piaculum. *vide Vitium n.* 902.

230. *Cunctari, Oćiągáć się, Námyślać się.* Cunstanter agere, vel Dubium in aliquo hærere, vel Difficultates morasque in aliquo prætexere.

231. *Cupidus, Chćiwy, vide Avarus n.* 84. Cupiditate alicujus rei tenetur.

232. *Cupidus laudis, Prágnący czći, chwały.* Popularibus impellitur auris, vel Popularem auram venatur & ambit, vel Gloriæ stimulis excitatur, agitur, vel Laudis appetens vel

Auram popularem captat. *Vide Ambitiosus n. 46.*

233. *Cupio, Ządam czego, vide Opto. num.* 612.

234. *Curare aliquid, Starać się o co.* Curæ mihi eſt aliquid, vel Egregios conatus in aliqua re collocare, vel Literas & pietatem inter primas, reliqua omnis inter ſecundas poſuit curas, vel Cura vigil fatigat animum, vel Curam alicujus rei ſuſcipere.

235. *Curro, Biegę.* Rapido curſu ad aliquid feror, vel Celeri paſſu, vel gradu advolo, vel Magnis, citis itineribus tendo, vel Paſſibus rapidis feror, vel Concito gradu advolo.

136. *Custodio, Strzegę czego.* Advigilo ad cuſtodiam alicujus, vel Vigili cuſtodia incumbo alicui rei.

D.

237. *Dæmon, Czárt, Szátan.* Infernalis genius, vel Tartareum monſtrum, vel Humani generis hoſtis infenſiſſimus, vel Infernale Erebi monſtrum, vel Orci incola.

238. *Damnare aliquid judicio; Potępić kogo sądem.* Addicere aliquem morti, vel Nigro aliquem calculo damnare. Judiciariâ sententiâ aliquem damnare, vel Ferale decretum in aliquem ferre, vel Feralem sententiam in aliquem ferre, vel Ultimô suppliciô aliquem damnare.

239. *Damnum patieris, Szkodę poniesiesz.* Hoc tibi grandi stabit jactura, vel Magnum hujus rei patieris dispendum, vel Gravi id tibi erit exitio.

240. *Debellare, Zwyciężyć kogo.* Sub jugum hostem mittere, vel Victricibus armis in sua jura aliquem, vel aliquid redigere, vel Victore gladio jura legesque victis dicere, vel Regna populosq; bellicâ virtute subjugare.

241. *Debilitare aliquem, Ostabić Przemożć kogo.* Vires alterius enervare, infringere, vel Succidere alicui nervos. Audaciam animumque alterius frangere, vel Robur animi sternere.

242. *Debitor sum, Dłużen iestem.*

Multùm alieno ære gravatus sum, vel Multùm æris alieni conflavi, aut contraxi, vel Pluribus debitis oneratus sum, vel Ingenti debitorum mole premor, vel Multis obæratus sum hominibus.

Decipio Oszukiwam. vide Fallere num. 337.

243. *Decollatus est, Ściety iest.* Capitis supplicio crimen luit, vel Jugulum gladiò præbuit, vel Capitali affectus est suppliciò, vel Capite plexus est.

244. *Decretum fero in aliquem, Dekret feruię ná kogo.* Decretoriam sententiam in aliquem fero, *vide Damnare n. 238.*

245. *Dedecet te, aliquid, Nieprzystoi to ná ćię.* Tuæ id ignominiosum est indoli, vel Id à tua indole maximè alienum est, vel Id agens, limites decori & honesti excedes.

246. *Defectuosus, Występny.* Plurimis vitiîs obnoxius, vel Multis defectibus scatens.

Vide Flagitiosus n. 353. & sceleratus num. 771.

247. *Defendo aliquem*, *Bronię kogo.* Adſum alicui auxilio, vel Auxiliares alicui fero ſuppetias, vel Auxiliatricem alicui porrigo dexteram.

248. *Deficio*, *Uſtáię w czym*, *ſłábieię.* Deficio viribus, vel Fregi nervos mentis & corporis, vel Succumbo ſenectuti, laboribus, animo doloribus &c.

249. *Deflere mortem alicujus*, *Płakać po śmierći czyiey.* Lachrymis ac publico luctu parentare alicui, vel Supremo cineri, doloris lachrymas affundere, vel Juſta funebria lachrymis honorare. *vide Sepelio n.* 792.

250. *Deformis*, *Szpetny Niegłádki.* Therſite deformior, vel Horridus & incultus, vel Cui omnem formam natura negavit.

251. *Deneger*, *Odrodek*, *wyrodek.* Procul à Patrum gloria, ab avita majorum virtute receſſit, vel Præter Illuſtres majorum ceras nihil in ſe præclari habet.

252. *Delector*, *Lubię co*, *miłomi co.* Mirum in modum hæc me res dele-

ctat, Incredibili hoc mihi est voluptati, vel Ineffabilem ex hac rehausi voluptatem.

253. *Delibero, Náradzam się, Rozmyślam się.* Apud se animo repetat, vel Attentâ consideratione aliquid volvit, vel Rem in deliberationem accipit.

254. *Delicatus, Delikat, Roskosznik.* Deliciis deditus, vel Animô effœminatus, vel Sardanapalus alter, vel Totus in delicias abiit. *Vide supra n.* 6[illegible]. *& Imbellis n:* 429.

255. *Deliquium pati, Omdlewáć.* Linquitur animo, vel Exanimis propè concidit, vel Spiritus vitales eum destituerunt, vel Subitô horrore artus rigent.

256. *Dementare aliquem, Omamić kogo, Szalonym uczynić.* De statu mentis aliquem deturbare, vel Infascinare aliquem, vel Fucum facere alicui.

257. *Demonstrare, Pokázáć co ná kogo.* Luce meridianâ clariùs aliquid proponere, vel Evidentibus argumen-

mentis rem aliquam demonstrare; vel Sole clariùs aliquid probare.

258. *Denudare, Obnáżyć kogo.* Vestibus ad nudum spoliare, exuere, vel Ad extremam usque laciniam aliquem exuere, & ne pudori quidem tegendo aliquid relinquere.

259. *Depopulari, Pustoszyć.* Funditus omnia evertere, vel Florentissimum regnum, vastatore gladio vastum fecit desertum, vel Toto quâ latâ patet regno, nil nisi tristis ruina spectatur.

260. *Depravare, Psowáć kogo, vide supra num. 128.*

261. *Deprecari aliquem, Przeprośić kogo.* Ignoscendi veniam petere, vel Pronà animi submissione culpam deprecari, vel Alterius plantis deprecabundum humiliter advolvi. *Vide veniam petere num. 882.*

262. *Deprimo aliquem, Poniżam kogo. vide Contemno n. 217. & Humilio n. 415.*

263. *Deses, Gnuśny, Leniwy.* Ignavus, vel Iners, vel Segnis, vel Socors, vel Alter Endymion, vel Su-

 pinæ-

pinæ indormit desidæ, vel Asino pigrior, vel Tardus asellus.

Desidero, Ządam, vide opto n. 612.

264. *Desidia, Lenistwo, Gnusność.* Plumis sepulta ignavia, vel Inerti otio tumultus torpor, vel Flaxa & enervis socordia, vel Omni vigore enervata segnities.

Despero, Vide non spero, n. 816.

265. *Deterreo, Odstraszam. Vide Absterreo. num. 8.*

266. *Detestor, Brzydzę się. Vide Abhorreo. num. 4.*

167. *Detractor, Obmowcá.* Mendax obtrectator, vel Lividus oblocutor, vel Latrans mordensque diffamator, vel Sinister alienæ famæ vellicator.

268. *Detrahere, Ostawić kogo, Obmowić.* Sinistris sermonibus aliquem carpere, vel Maledico dente carpere aliquem. Rodere absentem, vel Allatrare alicujus virtutem, vel Integerrimam alterius famam Theonino dente proscindere, vel Gravem infamiæ notam alicui inurere, vel

vel Intaminatæ alterius famæ turpem aſpergere labem.

269. *Devotus, Nabożny.* Pietati rebuſque Divinis imprimis addictus, vel Summa in DEUM Cœlitesque pietate fertur, vel Singulari devotione erga Sanctum N. afficitur, vel Singulari in DEI Matrem devotione, & affectu fertur, vel In fidem & clientelam Magnæ Matris, vel Sancti totum ſe dedit, vel Tenero devotionis affectu in DEI Matrem, vel Sanctum fertur.

269. *Differre aliquid, Odkładáć co-dedniá do dniá.* Negotium protelare, vel Diem de die differre, vel Extrahere aliquid in menſem, annum &c. vel Protelare diem.

Difficilia tentat, O trudną rzecz ſię kuśi. Vide Ardua tentat num. 76.

270. *Difficilis res, Trudna rzecz.* Arduus labor, vel Operoſum negotium, vel Plurimis difficultatibus perplexa res, vel Nodo Gordio intricatior, vel Laborioſum opus.

271. *Difficultas ingens, Trudność wiel-*

wielka w czym. Hic labor, hoc opus eſt, vel Labor, etiam Herculeis viribus metuendus, vel Multùm periculi, plurimùm Laboris in hoc opere exhauſtum eſt, vel Ingenti conamine in hoc negotio deſudatum eſt, vel Difficultatum Labirinthus tot erroribus, quot negotiis perplexus, vel Onus ipſi quoquè Atlanti intolerabile.

272. *Difficultatem facere alicui, Trudność komu w czym uczynić, zádáć.* Faceſſere alicui negotium, vel Rem involutam reddere, vel Plurimus aliquem difficultatibus intricare, vel Arduum negotium facere.

273. *Dilapido, Rozpraſzam dobrá, fortunę.* Profundere Patrimonium, pecunias &c. vel Fortunas bonaque ſua abligurire, vel Patrimonium diſſipare, vel Fortunas decoquere, vel Prodigere opes, vel Pergræcari aliquid, vel Per luxum omnia ſua conſumere.

274. *Dilatavit Regnum, Rozprzeſtrzenił Páńſtwo, Królеſtwo.* Fines Imperii

perii promovit, vel Victore gladio Imperium ampliavit. Ereptis hosti Provinciis, Imperii sui auxit Majestatem, vel Augustis circumscriptum limitibus Regnum, vicinarum Provinciarum ferro subactarum accessione extendit propagavit, dilatavit.

275. *Diligens, Pilny.* Impigram literis operam navat, vel Multæ sedulitatis adolescens, vel Cleanthe diligentior, vel Desidiæ & ignaviæ osor. *Vide Proficio n. 688. &. 724.*

276. *Diligo, Kocham się z kim.* Sincero aliquem amore complecti, vel Inter charissimos aliquem habere, vel Tenero aliquem amore prosequi, Vel Residet in me amor erga te, vel Summo alterius amore flagrare. *Vide Amo n. 45.*

277. *Diræ, Przeklęstwo, przeklinác kogo.* Diris aliquem devovere, vel Diras in aliquem jacere, vel Diris execrationibus aliquem incessere.

278. *Discedo cito in equo, Prędko spiesżno, wierzchem jádę.* Stimulare calca-

calcaribus equum, vel Addere calcaria & ſtimulos equo, vel Concitato, vel Effuſo equi curſu, vel impetu feror.

279. *Diſcordiam forent, Nie zgadzáią ſię, nie máſz zgody.* Inimicitiîs acerrimè inter ſe diſſident, vel Inveteratis odiîs inter ſe colliduntur, vel Simultates ſecum exercent, vel In diverſa ſcinduntur, vel Diverſis ſtudiîs & factionibûs aguntur.

280. *Diſcordia, Niezgodá.* Eſt bellorum Parens, Odiorum nutrix, Regnorum peſtis, Urbium ruina, Patriæ venenum, Publicæ tranquillitatis & felicitatis Mors, Civium interitus.

281. *Diſertus, Wymowny. Vide Eloquens num.* 314.

282. *Diſſideo, Niezgadzam ſię z kim, Rożnię ſię.* Diſcrepare ab aliquo, vel Diſcordare cum aliquo in aliqua re, vel Et ſenſu & animis inter ſe diſſident. *Vide Contendo n.* 218.

283. *Diſſimilis, Rożny nie podobny.* Diverſus ab illo, vel Longè alius ab illo,

illo, vel Diſpares inter ſe, vel Diſſonus moribus, vel Diſcolor vultu.

184. *Diſſimulare, Przeglądáć: Diſſymulowáć.*

285. Connivere alicujus inſolentiæ, negligentiæ, ſceleribus, vel Indulgere alterius vitiis, vel Apertis oculis crimina alterius tranſilire, vel Diſſimulanter ſe habere ad alterius vitia.

286. *Diſſolutus, Swáwolny, Vide Petulans num.* 654,

287. *Diſſvâdere, Odradzáć.* Dehortor aliquem ab aliqua re, vel Dejicio aliquem de ſententia, vel Revoco aliquem ab incepto.

288. *Diſcere, Bogácić ſię.* Magnas corraſit aut congreſſit divitias, vel Emerſit ad ſummas opes, vel in multas excrevit opes.

289. *Ditare aliquem, Zbogácić kogo.* Egeſtatem alterius liberalitate ad opulentiam provehere, vel Largâ munificentiâ paupertatem alterius divitem facere, vel Munificâ liberalitate inopiam alterius relevare.

290.

290. *Dives, Bogaty.* Fortunæ bonis affluens, vel Crœſum opibus vincit, vel Opum magnitudine, pecuniarum copiâ, rerumque affluentiâ nulli ſecundus.

291. *Divitiæ, Bogáctwá.* Blandientis fortunæ bona, vel Immenſæ opes, vel Pretioſa gaza vel Fugitivæ fortis munera, vel Auró gemmiſque graves theſauri; vel Opimi cenſus.

292. *Do, Daię.* Tribuo aliquid alicui, vel Confero aliquid alicui; vel Largior, Impertior, trado, ſuppedito, concedo aliquid alicui.

293. *Doceo aliquem, Uczę kogo.* Liberales artes trado, vel Liberalibus diſciplinis rudem animum excolo, vel In arcana ſcientiarum aliquem deduco, vel Facem eruditionis alteri præfero, vel Artibus liberalibus aliquem imbuo, inſtruo.

294. *Doctrina, Náuká.* Inſignis eruditio, vel Profunda ſcientia, vel Liberalis diſciplina, vel Terſior literatura, vel Laborioſum ſtudium, vel Ars liberalis.

297. *Doctus, Uczony.* Vir omnium eruditorum calculô doctiſſimus, Solidæ eruditionis laude clarus, vel Famâ eruditionis conſpicuus, vel Vir eſt felici ingeniô, judiciô, tersâ facundiâ, vel Diſciplinarum omnium ſcientiâ præditus.

296. *Doleo, Zátuię, żal mi.* Mærori vacare, vel infixus animo hæret dolor, vel Tabeſco dolore, vel Gravem hæc res animo meo inuſſit dolorem, vel Doloribus uror, Triſtitiâ conficior, angore premor, mærore tabëſco.

297. *Dolorem celare, Zal útaić.* Conceptum premere animo dolorem, vel Tacitum ânimô dolorem lætâ fronte vultuque diſſimulare, vel Exaſperatam dolore mentem, ad externam vultûs hilaritatem componere, vel Latentem intus tegere dolorem, vel Diſſimulare dolorem.

298. *Domare, Uśmierzyć, Uſkromić, Ukrócić, Uchodzić kogo.* Sub jugum mittere, vel Subjicere hoſtem, vel

Fran-

Frangere arrogantiam, comprimere audaciam, Reprimere furorem, Retundere improbitatem alterius, vel Frangere petulantiam, pervicaciam, vel Edomare insolentiam, compescere furorem, vel Belluinos circurare mores.

299. *Dominari Pánowáć.* Potiri rerum, regni, vel Summâ potestate esse præditum, vel Summam Imperii tenere. *Vide Imperare num.* 434. & *Regnare num.* 723.

300. *Domus splendida, Dom Pański.* Augusta moles, vel Superbæ ædes, vel Insigne Palatium, vel Magni Lares, vel Fastuosâ mole erecta in altum aulæ cacumina.

301, *Domus Domek Chłopski, Cháłupá.* Angustum mapale, vel Vilis casa, vel Agreste tugurium. *Vide Casa numero* 162.

302. *Domum ædificare, Dom budowac.* A fundamentis domum erigere, vel Fundamenta domus jacere, locare vel Ingentem fabricam moliri vel Magnificas ædes fabricare.

303. *Donare, Darować co komu.* Donis aliquem cumulare, otnare, vel Muneribûs aliquem cumulare, onerare, vel Donîs muneribusque aliquem colere, vel Dono aliquid alicui dare.

304. *Donare, aliquem corrumpere, Podarunkiem uymowáć kogo.* Fidem alicujus pretiô labefactare, vel Justitiam venalem apud aliquem aurô emere, vel Venalem alicujns animum pretio ſolicitare.

305. *Dormire, Spáć.* Quieti ſe dare vel Ad quietam concedere, vel Nocturna frui quiete, vel Feſſos ſopore artus reficere, vel Placidam ſomni capere quietem.

306. *Dubito, Powątpiewam:* Dubius anceps〈q〉 hæreo, vel Incertus fluctuo vel Mens ſtetit in dubio, vel Dubius fluctuat animus. *Vide* Hæreo *n.* 598.

E.

307. *Ebrius Piiány.* Crapulæ mancipium, vel Temulentus, vel Vinô aut mulſô plenus, vel Multo perfuſus Baccho, vel Ægrè titubantes greſ-

ſus

ſus ſuſtinet, vel Mero aut mulſo, vel cremato incaluit. *vide Guloſus n. 392.*

Effæminatus, Niewieściuch. Vide n. 60. item vide Delicatus num. 254. Imbellis numero 429.

308. *Effrons, Bez wſtydu.* Pudorem protrivit, vel Perfricuit frontem, vel Perfrictæ frontis homo.

309. *Egregius juvenis, Grzeczny Młodźian.* Præclaræ indolis adoleſcens, vel Ad omnem virtutem à natura efformatus, vel Optimæ ſpei âdoleſcens.

310. *Elaboro, Pilnie co robię:* Affabre aliquid facere, vel Exquiſitè cultè aliquid elaborare, vel Exactè, nitidè, ad amuſſim aliquid facere.

311. *Electus in Officialem, Obrány zá Urzędniká.* Concordibûs omnium votîs electus eſt in Mareſchalcum, Notarium, Deputatum &c. vel Unanimi omnium ſuffragio delatus eſt illi honor talis, vel omnium vota & ſuffragia in eum conſpiravêre eique honerem hunc detulére. *Vide Concordia Suffragiorum. num. 202.*

312.

312. *Eleemosinam dare, Jalmużnę dáć komu.* Stipem pauperi largiri, vel Stipe necessaria pauperum inopiam sublevare, vel Indigentium inopiæ liberali manu subvenire.

313. *Eloquens, Wymowny.* Omnibûs naturæ & doctrinæ præsidiîs ad dicendum instructus, vel Limatæ orationis cultu floridus, vel Persoris svadæ, limatæque facundiæ facilè Princeps. *Vide Orator n. 615.*

313. *Emendare mores, Poprawić obyczáie, żywot.* Ad meliorem frugem redire, vel Mutare mentē in melius, vel E fœdis vitiorum sordibus emergere.

314. *Erubesco, Wstydzę się.* Ingenuo rubore suffunditur, vel Pudore afficitur, vel Habere verecundiam alicujus rei, vel Confunditur pudore, vel Verecundatur. *Vide numero 752.*

315. *Esurio, Łáknę, Jeść mi się chce.* Urgeor fame, vel Latrat mihi stomachus, vel Famelici ventris stimulis exagitor, vel Magnam in me sentio orexim.

317. *Evebo aliquem, Podwyżſzam kogo.* Ad dignitatis gradum aliquem promovere, vel Supra vulgi fortunam eveho, vel Supra cœteros æquales aliquem elevo. *Vide Promoveo aliquem num. 692.*

318. *Exacerbo aliquem, Drażnie kogo, iątrzę.* Exaſpero animum alicujus, Exulcero animum alicujus, vel Indignationem moveo alicui, vel Exacuo iram alicujus.

319. *Examinare conſcientiam, Ráchunek Sumnienia czynić.* Rationem à conſcientia repoſcere, vel Omnia dicta factaque ſua ad judicium rationis vocare.

320. *Excandeſcere, Rozpalić ſię, Rozgniewáć ſię.* Exardeſcere irâ, vel Incandeſcere æſtu iracundiæ, vel Inflammari furore, vel Toto pectore flammam concipere. *Vide Iraſcor numero 473.*

321. *Excommunicare, Wyklináć kogo.* Anathematis vinculo aliquem intricare, vel Anathemate aliquem percellere, jugulare, vel Excommuni-

municationis censurâ innodare, vel Excommunicationis fulmen in aliquem vibrare.

322. *Excusare se, Wymawiáć się.* Justam, vel Frivolam alicujus rei excusationem adferre, vel Excusatione sua obtegere negligentiam, vel Occupationis aut negotii alicujus obtentu se excusare. *Excusandi se, formulas politicas vide infra n. 579.*

323. *Exemplum bonum dare, Dobry przykład dáć.* Non obscurum vitæ specimen integerrimis suis actionibus aliis præbuit, vel Præclaram intaminatæ vitæ morumque effigiem reliquit, vel Exemplari vita sua omnibus ad virtutem calcar stimulosque admovit, vel Præclara virtutum in se aliis præbuit exemplaria.

324. *Exercitus Woysko.* Cataphracta Heroum seges, vel Densa militiæ agmina, vel Pharetratæ Gradivi turmæ, vel Manipulares Martis aquilæ.

325. *Explico, Wykładam, tłumaczę.* Interpretor rem obscuram, vel Ex-

planare aliquid, vel Enodare difficultatem, vel Obscurum enodare.

326. *Expugnare, Dobywáć Miástá.* Castra muris admovere, vel Bellicis machinîs tormentîsque muros quatere, vel Armis urbem obtinere.

327. *Expecto, Czekam, Oczekiwam.* Expectatione alicujus rei teneor, vel Adventum alicujus expecto, vel Adventum alicujus præstolor, Suspensum expectatione animum habeo.

328. *Exspiravit. Skonał, umárł.* Vixit, vel Vivere desiit, vel Supremum spiritum exhalavit, vel Animam egit. *Vide mortuus est n. 555.*

329. *Exul, Wygnániec.* Extorris proscriptus, è Patria, vel Patrio extorris solo, vel Patriâ exesse jussus.

330. *Exulo, Wygnániec iestem.* Vagus & exul erro, vel Extorris Patriâ, vel Patriis ejectus focis, sub alieno alget cœlo.

F.

331. *Fabulæ, Bayki.* Vana, superstitiosæ antiquitatis commenta, vel

Eru-

Eruditum ingenioſæ antiquitatis commentum, vel Conficti Pòëtarum Apologi.

332. *Facetus, Zártowliwy, ucieszny.* Feſtivi ſermonis, vel Sale conditus & Facetis, vel Urbanitate limatus, vel Lepore & humanitate præſtat. *Vide Hilaris num.* 401.

333. *Factiones movere, Buntowáć drugich.* Agitare plebem ſeditionibus, vel Excitare tumultus, vel Concire, concitare ſeditionem. *Vide Rebellare num.* 711.

334. *Factioſus, Buntownik.* Turbulentum caput, vel Rerum novarum avidus concitator, vel Novarum rerum artifex.

335. *Fallax, Omylny, kłámliwy, ſzálbierz.* Fxpers veritatis, vel Nullius fidei homo, vel Falſiloquus, vel Conſutor mendaciorum, vel Totus ex fraudibus & mendaciis conſutus.

336. *Fallere, Omylić, oſzukać kogo.* Deludere, vel Eludere aliquem, vel Fucum facere alicui; vel Subdolè

cum aliquo agere, vel Fraude, technis, aliquem circumvenire.

337. *Famam comparare, Slawy nábyć.* Nomen suum seræ posteritati transcripsit, vel Famam nominis sui ab interitu oblivionis vindicavit, vel Famæ celebritate conspicuus, vel Præclarè gestis immortalem nominis sui famam comparavit. *Vide Gloriam compar: num. 384.*

338. *Famem pati, Głod ćierpieć.* Extremâ fame cruciari, opprimi, necari, vel Exedit viscera fames, vel Torquent vacuum jejunia ventrem, vel Extremâ ad victum rerum omnium inopiâ laborare.

339. *Familia magna, Rodzay zacny.* Vetus prosapia vel Stirps nobilis, vel Antiqua Domus, vel Illustris majorum sangvis, vel Vetusta Inclytæ gentis propago. *Podłego rodu* infimo, obscuro loco natus, vel Humili de stirpe, vel Plebeiæ sortis. *Vide supra num. 203.*

340. *Familiæ claritas, Zacność Urodzenia.* Illustris magnorum aborigi-

num

ſtum ſangvis. Longâ majorum ſucceſſione fulgentes in ſe derivavit ceras, vel Majorum ſuorum imaginibus & ceris clarus.

341. *Fateor, Przyznawam ſię.* Ingenuè aliquid confiteri, vel Veritatem aperire, vel Non negare, patefacere veritatem.

342. *Fatigari, Zmordowáć ſię.* Laſſeſcere in labore, vel Defatigari laboribus, vel Laſſatus ſum laboribus, vel Defeſſus ſum.

343. *Favere alicui, Sprzyiáć komu.* Deditus ſum alicui, vel Subſcribo votis alicujus, vel Velificari votis alicujus, vel Faventiſſimam alteri tranſcribere mentem.

344. *Febri laboro, Ná gorączkę, ná febrę choruię.* Acuta me febris vexat, Ardor febrilis me cruciat, vel Intenſa me febris adurit. *Febrá gorączká uſtáie.* Remittit, conquieſcit, decedit febris.

345. *Felix, Szczęśliwy.* Hilarem ſemper fortunæ vultum experitur, vel Ad ſummum felicitatis apicem

 per-

pervenit, vel In molli felicitatis ablactatus gremio.

346. *Festino, Spieszę się, kwapię się.* Propero, vel Accelero gradum, vel Rumpere moras, vel Maturare gressum, vel Omni festinatione properare

347. *Festus dies B. V. vel Sancti alicujus, Swięto Naysw: P. álbo Swiętego iakiego.* Annuâ revolutione recurrens Divæ Virgini, vel Sancto dicatus dies, vel Cultui magnæ Matris, vel Sancto auctoratus dies, vel Dies Divæ Matri, vel Sancto sacer.

348. *Fidelis, Wierny.* Vir integerrimæ fidei, vel Incorruptæ & integræ fidei. *Poufáły.* Ex intimis unus vel Juratissimus mihi.

349. *Fido alicui, Ufam komu.* Fiduciam in aliquo colloco, vel Multum mihi fiduciæ est in fide & virtute tua, vel Spem colloco in aliquo. *Vide Spero num.* 815.

350. *Filius, Syn.* Cara soboles, vel Unicum Patris pignus, vel Domus altæ stirps & columen, vel Nobilis stirps, vel Alta propago.

351. *Finire, Skończyć co.* Ultimam alicui imponere manum, vel Manum de tabula tollere, vel Terminali opus coronare labore, vel Ad terminum deducere.

352. *Flagitiosus, Niecnotliwy, niesławny, bultay.* In omnem licentiam projectus, vel Profligatæ vitæ & conscientiæ homo, vel omnium gurges vitiorum, vel Omnium colluvie vitiorum contaminatus, vel Omnium mortalium profligatissimus. *Vide Scelestus num. 771.*

353. *Fleo, Płáczę.* Lachrymas fundere, vel Perfundi lachrymis, vel In fletus & lamenta solvi, vel Laxare lachrymis habenas.

354. *Flere mortuum, Płákáć po umárłym. Vide Deflere mortem n. 249.*

Flores vernant, Kwitną kwiatki, vide Hortus num. 409.

355. *Formosus, Nadobny, Urodziwy, Gładysz.* Formosâ oris comitate decorus, vel Decore formosi vultus perelegans, vel Liberalis formæ donatus elegantiâ, vel Ganymedes

 alter,

alter, vel Alter Narcissus. *Vide Pulcher num. 701.*

356. *Fortis, Mężny, odważny.* Vir ad omnia animi pericula contumax, vel Vir est corporis juxta ac animi magnitudine insignis, vel Martem animô & corpore spirat.

357. *Fortuna, Szczęście.* Inconstans numen, vel Exoculata & cœco fatorum impetu præcipitatus in ruinam DEI, vel Versipellis, volubilis Dea, vel Constans in sui inconstantia numen.

358. *Frater, Brát.* Germanus meus, vel Fraterno mihi Sangvine junctus, vel Eodem Patre Matreque satus, aut genitus.

359. *Fraudulentus, Zdrádliwy, nieszczyry, Frant. Vide num.* 81.

360. *Frigeo, Zimno mi, Ziembnieię.* Frigore rigeo, vel Frigus me adurit, vel Gelido membra frigore torpent, vel Cunctos artus membraque acre permeat aut constringit frigus.

361. *Frugalis, Skromny, Oszczędny.* Parvo contentus, vel Tenui cultu

victu-

victuque delectatur, vel Moderato cultu.

362. *Fugere, Uciekáć.* In fugam se præcipitare, vel In fugam se conjicere, vel Fuga sibi consulere, vel In pedibus salutem quærere, vel pedem retro ferre.

363. *Fulgurat, Błyska się.* Flamma inter nubes coruscat, vel Fulgurante Jove, vel Nubila micant, vel Crebris ignibus intermicat äer.

364. *Fulminare, Piorunámi bić.* Tonante per äera cœlum grassatur igne, vel Perfectis nubibus invisa, cœlo sparguntur incendia, vel Trisulca Jupiter vibrat fulmina, vel Jupiter sidereos jaculatur ignes, vel Fulminantes polus excutit flammas.

365. *Funditus evertere, Zgruntu co wywrócić.* Ab imis fundamentis evertere susque deque aliquid, vel Funditus aliquid demoliri. Solo aliquid æquare, vel Radicitus aliquid evertere, tollere, vel Stirpitus aliquid eradicare.

366. *Funus, Pogrzeb.* Tragica funeris

neris pompa, vel Fatale mortis theatrum, vel Triſtè fati proſcenium vel Ferali cereo irradiatus umbrarum ſquallor. *Vide Sepelio n. 792. & 794.*

367. *Fur, Złodźiey.* Pilatrix, vel Trifur, vel Clepta, ptæ, vel Mercurii nepos, vel Piceatas habens manus, vel Alieno aſſvetus, vel Defurto vivens.

368. *Furari, Kráść.* Furtum facere, admittere, vel Furtim aliquid tollere ab aliquo, vel Clam aliquid auferre alicui. Furto aliquid ſubducere alicui, vel Clepere aliquid alicui, vel Surripere aliquid alicui.

369. *Furor, Szaleńſtwo.* Amentia, vel Inſania, vel Delirium, vel Deliramentum, vel Mentis alienatio, vel Phreneſis, vel Impotentia mentis.

370. *Furibundus, Szaleiący.* A mente alienus, vel Inſanæ mentis, homo fanaticus, vel Lymphaticus, vel Furiis agitatus, vel Furore percitus, vel De mente deturbatus, vel Eumenidum tœdis ſuccenſus.

371. *Furit, Szaleie.* Rabioſam deſpumat bilem, vel Furit percitus Megæræ flagello, vel A toto incenſus Acheronte, vel Furiatum livore pectus ſtygias deſpumat iras, vel Plenô irarum flagrat Veſuviô.

G.

372. *Galea, Szyſzak.* Verticis cataphracti tegmen, vel Armatura capitis, vel Ferrô rigens Martis pileus, vel Heroæ frontis munimentum.

73. *Garrulus, Swierkotliwy, wielomowny.* Loquax, vel Dicaculus, vel Verboſus eſt Gartior, vel Prurit ei lingva, vel Satis loquentiæ, eloquentiæ aut ſapientiæ parum.

874. *Gaudeo gaviſus ſum, Cieſzę ſię, uweſelitem ſię.* Multum lætitiæ hauſi, vel Incredibili id mihi eſt voluptati, vel Mirum in modum id animum meum delectat, vel Novum quoddam animo meo obortum eſt gaudium ex tua præſentia, vel Nova gaudiorum luce pectus meum ſerenavit præſentia tua &c.

375. *Gaudere, Cieſzyć ſię, weſelić ſię.*

Exuberanti frena solvere lætitiæ, vel Tristes mœroris depellere nebulas, vel Exultare lætitiâ, vel Amœnam exporrigere frontem, vel Effuso in lætitiam corde omnem mœrori ponere obicem, vel Magnam animo lætitiam percipere.

376. *Gelu, Mroz.* Gravis inclementia brumæ, vel Gelido frigore torpens gelu, vel Brumalis Aquilonum torpor, vel Septemtrionalis Cœli furor. *Vide Bruma num.* 135. *& Hyems num.* 366.

377. *Gemini, Bliżnięta.* Gemelli Fratres, Proles gemina, vel Geminus partus, vel Gemina soboles, vel Pollux cum Castore.

378. *Gemere, Jęczeć, wzdychać.* Alta pectore ducere suspiria & gemitus imis ex præcordiis ducere, vel Ingenti suspirio gemituque concuti, vel Lamentabili singultu gemere, *vide Suspirare num.* 840.

379. *Gemmæ, Perły.* Pretiosa conchiliorum pignora, vel Pretiosæ concharum medullæ, vel Hyda- [illegible] spei

ſpei gurgitis opes, vel Erythræi maris grana, vel Regnorum pretiis æſtimatæ Cleopatræ gemmæ, vel Inæſtimabiles margaritæ, vel Pretioſiſſimi uniones.

380. *Generosè, fortiter, Wſpániále, śmiáło, mężnie.* Herculeo auſu, vel Infractâ audaciâ, ac inconcuſſo robore, Atlantica dexteritate, vel Centimani fortitudine, vel Briarei robore.

381. *Generoſus, Wſpániáły.* Excelſæ mentis, vel Ingenuæ indolis, vel Liberali ingenio, vel Excitatæ mentis, vel Magnanimæ indolis, vel Animô magno, forti excelſo.

382. *Gladius, Miecz, ſzállá.* Vulnerum inciſor chalybs. Fulminator irarum mucro, vel Cruentus in mortis characterem ſtilus, vel Victor enſis, vel Triumphator gladius, vel Hoſtili madens ſangvine framea, vel Hoſtili cruentatum tabô capulum.

383. *Gloria, Laus, Fama, Sławá, chwałá.* Immortalis perennaturæ laudis

laudis adorea, vel Glorioſum nunquam intermorituri honoris tributum, vel Nunquam intermoriturum gloriæ decus, vel Auguſtum gloriæ decus.

384. *Gloriam comparavit, Sławę ſobie ziednał, ſławny y chwalebny ieſt.* Virtutem immortalem animavit, vel Perenni virtute, nomen ſuum ad perpetuam ſtabilitatem communivit, vel Gloriæ tuæ magnitudo in ſera extendetur ſæcula, vel Immortalitati ſua facta porrexit. *Vide Famam comparare num.* 338.

385. *Gloriam meretur, Záſłużył ná ſławę ná chwałę.* Feſtivum meretur plauſum, vel Immortalitate ſculptos meretur characteres, vel Vectigales ſibi fecit oratorum lingvas, vel Unus omnium lucratus elogia.

387. *Gratus ero, Wdźięcznym będę.* Perpetuam immolabo gratitudinem, vel Obligatam beneficiorum memoriam nulla ſolvet mortalitas, vel Memorem tanti muneris ſervabo animum, vel Offuſa nunquam oblivione

vione delenda, tua in me ſemper vivent beneficia.

387. *Gratias agere pro beneficiis, Dźiękowáć zá dobrodźieſtwá.* Summas alicui grates habere pro aliquo, vel Maximos quas poſſum refero tibi gratias, vel Ampliſſimis verbis, gratô animô gratias habere pro &c. vel Publicam grati animi teſtificationem declarare, vel Debita gratæ mentis obſequia perſolvere, vel Debita gratitudine.

388. *Gratulor, Winſzuię.* Debitum gratulationis perſolvo, vel Elingvem licet ſvadam in voces debitæ gratulationis efformare, vel Sincera vota depromere, vel Non tam fluida verba, quàm diſerta licet tacita corda in gratulationem effundere.

389. *Gravis, Poważny.* Catonîs gravitate venerandus, vel Ad gravitatem compoſitus, vel Leves Roſciorum exoſus jocos, Catone dignos circumfert mores; vel Abſque ulla levitatis nota, deſperſo ſemper ſupercilio gravis. *Vide Conſtans* 213.

390.

390. *Gula, Obżárſtwo.* Nullis explenda obſoniis voracitas, vel Ventris implicati ſemper eſuriens rabies, vel Fœda ventris ingluvies, vel Indomita ad pœnam Tantali damnata orexis.

291. *Guloſus, Obżárty.* Ferculorum gurges, vel Mancipium Ventri deditum, vel Abdomini ſerviens, vel Ventri deditus, vel Canina damnatus fame, vel Inſatiabilis ciborum helluo. *Vide Ebrius n.* 308.

392. *Guſtare aliquid, Koſztowáć czego.* Explorare guſtu aliquid, vel Tentare guſtu aliquid, vel Delibare aliquid, v. g. cibos, vel Prioribus labrîs attingere aliquid, vel Deguſtare aliquid facere guſtu cenſuram vini, mulſi &c. vel Pitiſſare vinum multum &c.

H.

393. *Hæreo, Záſtánawiam ſię, powątpiwam.* Dubius conſiſto, vel Subſiſto, vel Hæreo in veſtigio, vel Reprimo pedem, vel Remorari gradum. *Vide Dubito num.* 307.

394. *Hæresis*, *Herezya*. Contagio hæretica, vel Serpens & contagiosus hæreseos morbus; Ecclesiæ Catholicæ contraria dogmata, vel Damnati à vera Ecclesia errores pertinaciter defensi, propugnati & propagati.

395. *Hæretici*, *Hæreticus*, *Heretyk*. Religionis novatores, vel Hæreseos afflatus veneno, Malè sano imbutus dogmate.

396. *Hebes*, *Tępy*, *niedowćipny*, *słáby*. Ingenio tardus, vel Obtuso ingenio, vel Iniquâ Minervâ natus, vel Obtusam animi aciem habet, vel Tardo ingenio, vel Bardus, vel Homo naris obesæ.

397. *Heros*, *Káwáler*. Ad bella natus, vel Martem oculis & animo spirat, vel Strenuus Bellonæ Alumnus, vel Generosus Martis pullus, vel Intrepidus periculorum contemptor, vel Fulmen Gradivi.

398. *Hyems*, *Zimá*. Hibernum, vel Brumale tempus, vel Rigida anni tempestas, vel Hyberni soles, vel Intra-

Intractabilis Brumæ rigor. *Vide Bruma num.* 135. *& Gelu num.* 377.

399. *Hiemare, Zimowáć.* Hybernare, vel Agere hyemem sub papilionibus.

400. *Hilaris, Lætus, Wesoly.* Exporrectæ frontis, vel Ad hilaritatem compositus, vel Svavi renidens amœnitate, vel Toto vultu amœnâque fronte lætitiam spirat. Omnis expers mœroris. *Vide Amænus num.* 49. *Facetus n.* 333. *Comis* 192.

401. *Historiam scribere, Historyą pisáć.* In annalium monumenta aliquid referre, vel Fastis aliquid inferre, vel Annalium fidei aliquid mandare, vel Diligenti literarum commendatione aliquid posteritati tradere, vel Literis aliquid ad posterorum memoriam consignare.

402. *Honor, Godność.* Fastigiatum honoris culmen, vel Emeriti honoris fasces, vel Curules, vel Emeritæ coronamentum virtutis honor.

403. *Honorem adipisci, Honoru, godnośći dostáć.* Ad dignitatis apicem emer-

emergere, vel Altiorem ſcandere in Republica dignitatis gradum, vel Summo in Republica decorari officio, vel Ad magna & honorata miniſteria ſuffragantibus meritis promoveri.

204. *Honorare aliquem, Uczćić kogo.* Debitam alicui venerationem deferre, vel Habere alicui honorem, vel Honore aliquem & veneratione proſequi, vel Debitâ obſervantiâ aliquem colere, vel Habere aliquem in honore Dignari aliquem honore.

405. *Honoratus, Czci godny ná honorách zoſtáiący.* Famulantium dignitatum circumdatus coronâ, vel In ipſo dignitatum conſtitit meridie, vel Auguſto honorum circumſcriptus comitatu, vel In honoris conſtitutus faſtigio. *Vide Officialis n. 607.*

406. *Horrere Timere, Bać ſię, ſtrachác ſię czego.* Pallente decolorari metu, vel Conſternatus metu trepidat animus, vel Pavida quatit formido pectus, vel Dubia pullatur

for-

formidine. Expectoratum animum possedit metus. *vide Territus n.* 548.
Hortor, Nápominam vide Moneo 549.

407. *Hortus, Ogrod.* Floridus veris amœni viror, vel Amœno florum picta colore rutilat tellùs, vel Elisio instructi virore herbescunt campi, vel Gratos florum odores exhalant, areæ, vel Pesti vernantis septa, vel Æmula pensilium Semiramidis hortorum viridaria.

408. *Hospitem suscipere, Gośćia przyiąć.* Adventantem hospitem gratissimum plena amoris affectusque testificatione salutare, vel Omnia humanitatis atque benevolentiæ signa gratissimo hospiti exhibere, vel Hilari animô amicoque affectu hospitem suscipere, vel Hospitalitatis jura alicui exhibere.

409. *Hostem vicit, Nieprzyiaćielá zwyćięzył.* Victore gladio hostem fudit, prostrâvit. vel Felici Marte hostem ex arena depulit, vel Triumphali ferrô, Martis in arena hosti cupressum, sibi laureas implanta-

vit, vel Ad internecionem, hostem delevit, vel campum hostili cruore purpuravit. *Vide Vincere n.* 892.

410. *Humanitatem exhibere, Ludzkość komu pokazáć.* Humanitatis officia germinare, vel Longa humanitatis contentione certare, vel Omnia humanitatis jura alicui exhibere, vel Omnem humanitatem atque benevolentiam alicui testificari.

411. *Humanus, Ludzki Człowiek.* Urbanitate morum, civilitate atque comitate clarus, vel Ad omnem humanitatem excultus, formatus, vel Verâ humanitate politissimus, vel Candidæ nec fucatæ humanitatis laude conspicuus.

412. *Humilis, Humilitas, Pokorny, pokora.* Humilitate præditus, vel Infra omnes se demittit. Nihil in eo superbum, nihil arrogans, cuncta ad veræ humilitatis modestiæque leges composita videbis, vel Demisso humilique animo omnes sibi ipsi, nemini se ipsum anteponit, vel Unicum humilitatis exemplar.

413. *Humilio aliquem, Poniżam kogo.* In ordinem aliquem redigo, vel De ſtatu ſuo aliquem dejicio, vel Elatum alicujus animum coercere, vel Succidere alicui pennas, vel In infimum gradum aliquem dejicio, vel Loco & officio honorifico aliquem movere. *Vide Contemno n. 217.*

414. *Humilis conditionis, Podły kondycyi Człowiek. Vide Conditionis humilis n. 203.*

I.

415. *Jactare ſe, Chełpić ſię z czego.* Acta laudesque ſuas multâ commendatione jactanter venditare, vel Pleno ore ſeipſum crepare, vel Multâ ſemetipſum, Apotheoſi celebrare.

416. *Jactator ſui, Chełpliwy.* Gloriabundus Thraſo, vel Impudens laudum ſuarum buccinator, vel Suſpectus & malè olens ſui ipſius Encomiaſtes.

417. *Idiota, Proſtak nieuczony.* Illiteratus, vel Amuſus, vel Alienus à literis, vel Expers eruditionis, vel Nullâ tinctus literaturâ.

418.

418. *Idolum, Bałwan.* Profanum simulacrum, vel Fictum numen, vel Exanimis statua, vel Infame delubrum.

419. *Idoneus, Sposobny. Vide Aptus numero 70.*

420. *Jejunare, Pośćić.* Corpus suum inediâ ac jejuniis continuis macerare, castigare, affligere, vel Esuriales dies agere, vel Rigorem abstinentiæ in cibis servare, vel Jejuniis continuis carnem domare, afflictare, vel Longa & rigida jejunia obire.

421. *Ignavus, Gnuśny. Vide Deses numero 263.*

422. *Ignobilis, Nieszláchetny.* Obscuris natalibus ortus, vel à Lucina generis obscuritatem accepit, vel Nullo natalium splendore decorus, vel Nullo nobilitatis charactere insignitus, vel Nullis majorum ceris commendatus. *Vide Conditionis obscuræ num. 203.*

423. *Ignoscere, Odpuśćić komu winę, káznę.* Dare veniam offensæ, vel Cri-

 minis

minis alicui, vel Remittere alicui noxam, vel Absolvere aliquem pœnâ, vel Concedere impunitatem, vel Facere gratiam culpæ aut criminis.

424. *Illuſtrare, Oświecić.* Opacam Umbræ evolvere nubem, vel Tetras diſſipare tenebras, vel Clariore lucis affulgere radio, vel Meridianam impertiri lucem.

425. *Imago, Obraz.* Eruditâ Zeuxidis arte formata tabula, Nobili Parrhaſii penicillo adumbrata effigies, vel Artificioſa Apellis, manu adumbrata bene tabula, vel Vivum ſubtili, Protogenis manu animatum prototypon.

426. *Imbecillis, Słáby.* Fractis viribûs, vel Attritâ valetudine, vel Defectus viribûs, vel Vacuus virium, vel Delumbis aut elumbis.

427. *Imbellis, Niewoienny Niewieściuch.* Fila nere non pila tenere doctus, vel Aleæ non galeæ genitus, vel Imbelle & cereum ſortitus pectus, vel Teſtudinem pulſare non [illegible] aqui-

aquilas bellonæ ſequi idoneus. *Vide effœminato animo num.* 60.

428. *Imber decidit, Deſzcz ſpadł.* Copioſus torrentis modo imber effuſus, vel Aridos ſitienteſque campos irrigua pluvia recreavit, vel Violentus nimbus campos vallesqué plurimîs aquîs ſtagnare fecit. *Vidè Pluvia n.* 693. *& Tempeſtas n.* 847.

429. *Imitari, Náśladowáć kogo.* Imitatione conſequi aliquem, vel Veſtigiîs alicuius inſiſtere, vel Ad normam exemplumquè alterius facere aut vivere, vel Exemplum imitandi de aliquo capere, vel Imitandum aliquem ſibi proponere.

Immodeſtus, Nieſkromny, nieſkrowity. Vide Petulans num. 654.

430. *Impatiens, Niećierpliwy.* Intractabilis animus, vel Impatiens iræ, vel Totus ulcus eſt, vel Ad plumæ contactum exhorreſcit.

431. *Impedire, Przeſzkodźić co komu.* Eſſe impedimento alicui, vel Obluctari aut obniti conatibus alterius,

vel Obicem ponere alteri. *Vide Difficultatem facere. num. 272.*

432. *Imperare, Pánowáć, Roſkázowáć.* Auguſtis orbem frenare imperiis, vel Jura dare gentibus, vel Sceptrô ſubjectum moderari Orbem. *vide Regnare n. 723. & Dominari n. 300.*

433. *Impetrare, Uprośić co.* Exorare aliquid ab aliquo, vel Compos ſuorum votorum factus eſt, vel Non eſt paſſus petitionis ſuæ repulſam.

434. *Implacabilis, Nieużyty człowiek.* Durus & ferreus homo, vel Durus & nullà flexibilis arte, vel Obſtinato animo.

435. *Impoſtor, Szalbierz.* Circulator, vel Sycophanta, vel Verſipellis veterator, vel Callidus circumventor, vel Ex fraude & mendaciis totus conſtat. *Vide Aſtutus num. 82. & Fallax num. 336.*

436. *Imprudens, Nieroſtropny, Niebiegły.* Nullius, vel Exiguæ prudentiæ vir, vel Improvidæ mentis, vel Ne micam quidem prudentiæ habere videtur.

437. *Impudens, Impudicus, Impurus, Niewstydliwy, Bezecny, Nieczysty.* Omnem protrivit pudorem, vel Perfrictæ frontis eſt, vel Veneris mancipium, vel In omnem effuſus libidinem, vel Proſtratæ pudicitiæ, vel Omnis expers honeſtatis.

438. *In hoc totum conſiſtit, Ná tym wszystko záwiſło.* In hoc cardo rei vertitur, verſatur, volvitur, vel In hoc tota res agitur, vel in hoc ſumma totius rei eſt, vel In hoc ſita ſunt omnia.

439. *Inæſtimabilis, Nieoszácowány.* Extra pretium eſt, vel Omne excedit ſuperatque pretium, vel Nullo æſtimandus pretiò, vel In cujus comparatione omnia vilia, nulliusque pretii ſunt, vel Cui omne cedit pretium. *Vide Æſtimo n. 26. & Pretioſus num. 678.*

440. *Incantare aliquem, Czárowáć.* Peto aliquem veneficiis, vel Magicis artibûs aliquem circumvenire, vel Cyrcea nefandâ arte aliquem infaſcinare, vel Magico carmine incantare.

441. *Incarcerare aliquem, Do więzienia kogo wsadzić.* In carcerem detrudere, aut conjicere aliquem, vel Custodiæ aliquem tradere, vel Ergastulo aliquem includere, vel Compedibus gravatum, vinculis oneratum, ad tetrum carcerem detrudere.

442. *Incendium est, vel fuit, Pożar iest albo był.* Vorax flamma cuncta populatur, vel Sævus ignis universa depascitur, vel Incendio conflagravit domus. Exorto subito incendio templa fumant, ardent domus, tecta flagrant, cuncta in cineres favillasque rediguntur.

443. *Incerta hæc, Niepewne to rzeczy.* Vario rumore jactata, vel In incerto sita res est. Dubio rumore sparsum est, vel In quæstione est.

444. *Inconstans, Niestáteczny.* Omnium figurarum alter Protheus, vel Nunquam constans sibi, vel In momenta mutabilis & variabilis, vel Vertumni Nepos, vel Chamaleonte mutabilior, vel Omni aurâ mobilor, vel Alter Eurippus.

445.

445. *Infamis, Niesławny. Vide Flagitiosus num.* 353.

446. *Infelicitas, Nieszczęście.* Atrox facies rerum, vel Malignitas fatorum, vel Tristioris fortunæ incursus, vel Fortunæ iniquitas, vel Adversa sors, vel Malignior fortuna, vel Inimica fortuna.

447. *Infelix, Nieszczęśliwy.* Adversa & crudeli fortuna ad calamitatem dejectus, vel In ultimo miseriarum statu positus, vel Duram fortunæ aleam sensit, vel Cum varietate ærumnarum luctatur, vel A prospera sorte dejectus, vel Infausto sidere natus.

448. *Infernus, Piekło.* Acherontica tenebrosi. Ditis ergastula, vel Phlegetonis tenebræ. Abdita Plutonis Regna, vel Tristes immortalis Averni tenebræ, vel Damnatorum vorago, vel Tristia stygis receptacula, vel Perpetuum damnatorum speleum.

449. *Infidelis, Niewierny, wiáry nie dochowniący.* Perfidus amicus, vel Ma-

Malè ſtat apud eum fides, vel Malè fidus, vel Infidus ſocius, vel Fidem venalem habet, vel Homo nulla fide.

450. *Infidelis, Niewierny, Pogánin.* A vera fide alienus, vel Mahometi pſeudoprophetæ ſpurciſſimi ſectator, vel Idolorum cultor, vel Hebræo ſanguine ſatus, vel E fæce judaïca, vel Superſtitioſo falſorum numinum cultui addictus, vel Ethnicæ ſuperſtitionis tenebris involutus, vel Falſorum numinum cultor.

451. *Infirmatur, Choruie. Infirmus, Chory.* Tenetur graviſſima vi morbi, lecto affixus, vel Adverſá valetudine laborat, vel Morbus eum prorſus exhauſit, vel Cum morbo conflictatur, vel Morbo laborat. *Vide Ægroto num.* 24.

452. *Ingenioſus, Dowćipny.* Subtili mentis acumine præditus, vel Prompto ac perſpicaci ingenio, vel Acuta ingenii acie pollens.

453. *Ingratus, Ingratitudo, Niewdźięczny.*

czny, Niewdzięczność. Æterna oblivione ingratus accepta sepelivit beneficia, vel Nullum debitæ gratitudinis rependit officium, vel Beneficia ingratitudine pensat, vel Barbarâ rusticanæ ingratitudinis notâ cauteriatus.

454. *Injuriam alteri inferre, Krzywdę komu uczynić.* Per nefas alterius jura involare, vel Iniqua manu & vi in fortunas alterius involare, vel Injuriosa manu pietatis & amicitiæ jura violare.

455. *Injustus, Niesprawiedliwy.* Themidis lancem non æqua librat mente, vel Probatissima Astreæ jura in placita iniquitatis commutavit, vel Sacra æquitatis edicta sacrilego proculcat pede, vel Nullus in eo amor æqui, nulla reverentia legum.

456. *Innocens, Niewinny.* Nullius culpæ conscius, vel Animus culpâ vacans, vel Non modo à facto, verùm etiam à suspicione alienus.

457. *Inopinatus, Niespodziewány.* Præter spem omnem & expectatio-

stem, vel Inexpectatus hospes aut inopinatus venisti, vel Improvisus turbo, vel Imber.

458. *Insequi hostem, Gonić nieprzyiaciela.* Hostili instare tergo, vel Terga victorum premere, vel Vestigiis fugientium insistere, vel Citato agmine hostem insequi.

459. *Insidias ponere, Zásadzki ná kogo stáwić.* Petere aliquem insidiis, vel Insidias alicui struere, vel Laqueos alicui tendere, vel Doloso stratagemate aliquem circumvenire, vel Ex insidiis aliquem observare. *Insincerus, Nieszczery. Vide Pseupoliticus num. 698.*

460. *Inspector, Dozorcá młodźi, Dyrektor.* Juventutis Director, vel Juvenilium formator morum, vel Puerilis animi formator & Institutor, vel Pædagogus.

461. *Instinctus Divinos suscipere, Nátchnienia Boskie przyimowáć.* Divinis inspirationibus morem gerere, vel Non surda aure superna monita auscultare, vel Spiritus Sancti ductum

ctum internè regentis monentiſque ſepui.

462. *Inſultare alicui, Urągáć ſię nátrząśáć ſię z kogo.* Sibilis & ſannis dolorem alterius augere, vel Exſibilare aliquem, vel Dolorem dolori improperiis addere, vel Subſannare alicui.

463. *Intelligo, Rozumiem.* Percipio mente, vel Rem aſſequor, vel Intellectu penetrò.

464. *Intercedo, Przyczyniam ſię zá kim, Wſtawiam ſię.* Deprecari pro aliquo, vel Interponere ſe pro aliquo, vel Poſtulare pro aliquo, vel Operam meam ſtudiumque pro aliquo interpono, vel Intetceſſionem pro aliquo interponere.

465. *Interdico, Zákázuię.* Gravi aliquid interdicto prohibere, vel Graviter interminari aliquid, vel Severô edictô ſancire aliquid, vel Publicô edictô vetare, vel Sub gravibus pœnis aliquid prohibere, vel Lege cavere aliquid.

466. *Intereſt mea, Należy to do mnie.*

Hoc ad me ſpectat, vel Id mea refert, vel Id pertinet ad me, vel Id mei muneris & officii eſt, vel Hoc ad me attinet, vel Hoc meum eſt, vel Hoc me attingit.

467. *Invidere, Zazdrośćić czego komu.* Invidiâ torqueri, pulſari, rumpi, tabeſcere, vel Invidum animum aliena concutit gloria, vel Mordaci arrodi livore, vel Acri invidiæ conpungi ſtimulo, vel Æmulo contabeſcit livore, vel Cœca alieno ſplendore expupillatur invidia.

468. *Invitare aliquem, Záprośić kogo.* Officioſa invitatione aliquem pervenire, vel Officiosâ humanitate aliquem ad ſe invitare.

469. *Iracundus, Gniewliwy.* Æſtuantis iræ nutrit ſub pectore favillas. *Vide Cholericus num.* 173.

470. *Iram compeſcere, Gniew uśmierzyć, záitumić.* Exæſtuantem in præcordiis iram reſtinguere, xel Nimiùm effuſam bilem ratione ſiſtere, vel Indomitos iracundiæ motus ratione frenare, vel Iracundiam cohibere,

bere, vel Efferos animi motus compescere.

471. *Irasci, Gniewáć się.* Iracundiâ exardescere, vel Truces, minacesque circumferre oculos, vel Iram & furorem effundere, vel Ardere iracundiâ, vel Iræ frena laxare, vel Exasperato est animo, vel Iracundiæ stimulis agitur, vel Totus in fermento jacet, vel Irarum flammis succensus. *Vide Excandescere n. 321.*

472. *Irridere aliquem, Naśmiewáć się z kogo, wyszydźić kogo.* Risu aliquem excipere, Cachinnis aliquem explodere, vel Ludibrio aliquem habere, vel Sannîs & ludibrîis versare aliquem, vel Sugillare aliquem, vel mordacibus satyris perstringere aliquem, vel Sales jocosque aculeatos in aliquem jacere.

473. *Iter, Drogá zła.* Arduum & satis impeditum iter, vel Per aspera saxosque viarum eluctari, vel Per varios viarum anfractus ire, vel Infames latrociniis periculisque viæ. ***Drogá dobra.*** Planum amœnumque

 per

per prata campoſque iter, vel Expedito ferri itinere, vel Tritâ, regiâ viâ incedere.

474. *Iter inſtituo, Wybieram ſię w drogę.* Accingo me itineri, vel In procinctu viæ aut itineris ſum, vel Dare ſe itineri, vel In viam ſe dare, vel Iter inſtituere, vel Iter capeſſere.

Jubeo. Vide Mando, Roſkázuię, numero 522.

475. *Judex Juſtus, Sędźia ſpráwiedliwy.* Severioris Aſtreæ jura nullo Tribunali violari permittit, vel Æquitatis lancem incorruptâ ſuſtentat manu, vel Ariſtidem æquitate imitatur, vel Nec prece nec pretio mobilis.

476. *Judex ſeverus, Sędźia ſurowy.* Alter Rhadamantus, vel Difficilis flecti Minos, vel Immitis & inexorabilis Æacus, *quia hi tres infernales ſunt Judices, Rhadamantus Minos & Æacus.*

477. *Judico, Sądzę.* Jus dico alicui, vel Pro poteſtate Judiciariam fero ſententiam, vel Cauſas cognoſco,

ſco; vel Pro Tribunali ſedeo, Vel Judiciariam exerceo poteſtatem, vel Arbitram ſententiam ago.

478. *Jurare, Przyśiąc.* Sacramento fidem obſtringere, vel Interpoſito Juramento aliquid firmare, vel Jurejurando ſe obſtringere, vel Interpoſita Juramenti religione aliquid aſſeverare, vel Numen in teſtem aſſertæ veritatis vocare.

Juriſta. Vide Legis peritus num. 499.

479. *Juſtitia, Spráwiedliwość.* Juſto rigore librata æquitas, vel Juſto appenſa ſcrutinio æquitatis trutina, vel Nemeſis ſcelerum vindex, vel Incorrupta Themidis ſancita.

480. *Juſtus. Vide ſupra Juſtus Judex num. 475.*

481. *Juvare aliquem, Pomoc komu.* Opem, auxilium, ſuppetias alicui ferre, vel Auxiliatricem alicui porrigere dexteram, vel Opitulari alicui, vel Omni ſtudio ſublevare aliquem, vel Laborem ſtudiumque ſuum alicui conſecrare, vel Subſidio eſſe alicui,

482.

482. *Juvenis, Młodźieniaszek.* Primævo flore Juventæ virens, vel Juvenilibus annîs florens, vel Viridi florens Juventa, vel Floridissima vernantis ætatis specie conspicuus, vel Vernanti ætate Narcissum æmulatur, vel Imberbis Juvenis. *Vide Adolescens num.* 18.

483. *Juvenis mortuus, Młodźieniaszek umárł.* Primo ætatis flore sublatus, vel Immatura morte extinctus, vel Immaturo fato ereptus, vel Prætextam in urnam mortalem deposuit, vel Florem vitæ letho obtulit, vel Primum vitæ florem falx mortalitatis præcidit, vel Florentis vitæ Parca stamina rupit. *Vide Mortuus Juvenis num.* 558.

484. *Juventus, Młodość.* Florentis ævi pubescens vigor, vel Intonsæ viror Juventæ, vel Floridus Juventutis viror, vel Ferventes floridæ ætatis igniculi, vel Prætextam induta ætas.

L.

485. *Laborare frustra, Dáremná prácá.* E-

cá. Æthiopem lavas, vel Aérem verberas, vel Oleum & operam perdis. vel Actum agis, vel Pœnitendo labore consumeris.

486. *Laborare strenuè, multùm, Prácowáć usilnie, wiele.* Indefessi laboris pertinacem urgere conatum, vel Gravia exantlare onera. Ingenti laborum mole premi aut obrui, vel Nulli parcere labori, vel Pertinaci aut improbo studio in aliquid incumbere.

487. *Labore meo, Pracá to moiá nie cudza.* Proprio Marte id peregi, vel Meo Hercule id feci, vel Proprii mei partus hoc opus est, vel Propriâ meâ industriâ stetit opus.

488. *Lacer, Oszárpaniec.* Pannosus homo, vel Fenestratâ veste conspicuus, vel Obsoletâ indutus lacernâ, vel Centonibus obsitus.

489. *Lacero, Drapam, szárpię.* In frustra discerpo, vel In partes scindo, vel Conjuncta divello, vel Adunata frustratim carpo.

490. *Lætari, Weselić się.* Gestire gau-

gaudio, vel Exſilire gaudio, vel Lætitiîs omnibus incedere, vel Summâ animi affici voluptate, vel Amœnam explicare aut exporrigere frontem.

491. *Latro, Rozboynik.* Publicus viarum prædo, vel Humanæ inſidiator vitæ, vel Viarum itinerumque terror, vel Infeſtus ex inſidiis Viatorum Prædo.

492. *Laudat ſe ipſum, Sam ſiebie chwali, ſámochwał.* Ipſe ſemet canit, vel Suimet buccinator eſt. Suarum laudum præco, vel Plenis buccis ſuas laudes crepat, detonat.

493. *Laudare aliquem, Chwalić kogo.* Summis laudibus aliquem efferre vel Summis laudum præconiis aliquem celebrare, vel Summas alicui laudum texere Panegyres, vel Multis laudum titulis aliquem exornare, vel Nomen laudesque alterius ſub ſidera efferre.

494. *Laurus, Laur.* Martis triumphale ſertum, vel Coronandis Heroum frontibus dicata laurus, vel Victo-

Victoris Gradivi triumphale gestamen, vel Signatorius trophæorum ramus.

495. *Lectus mollis, Łoſzko Poſćie miętha.* Voluptuoſa lectiſternia, vel Mollibus cygnorum plumis tumeſcens cubile, vel Enervis deſidiæ pulvinaria, vel Roſeus Sardanapali torus, vel Olorinis plumis turgentia cervicalia.

496. *Legere libros, Kśięgi czytáć, uczyć ſię.* Doctis impalleſcere chartis, vel Ad lucernam Cleanthis erudita terere volumina, vel Libros diurna verſare nocturnaque manu, vel in morem tineæ eruditorum adhærere ſcriptis, vel Tempus ætatemque inter libros conſumere, vel Cum mortuis aſſiduè ſermocinari.

497. *Legisperitus, Juriſtá Pátron.* Juris conſultiſſimus, vel Viva legum Bibliotheca, vel Inſtructiſſimus à jure civili, canonico, aut utroque, vel Doctiſſimus cauſarum Patronus.

498. *Leo, Lew.* Quadrupedum Rex vel Lybicis educatus in antris catulus,

tulu: , vel Sævo metuendus rugitu Leo, vel Fulvam minaci fronte concutiens jubam. Marmaricis educatus speleis.

499. *Liber erroneus, Księga maiąca błędy*. Mendosus liber, vel Multis liber scatet mendis, vel Erroribus depravatus & corruptus codex.

500. *Librum impressit, Księgi wydrukował, do Druku podał*. Opus suum publica luce donavit, vel Ingenii sui partum publici juris fecit, vel Opera sua mandavit typo. Opus suum publico prælo donavit, vel Librum typis evulgavit.

501. *Liberari à periculo, Uwolnić się wyrwáć się z niebespieczeństwá*. Vitam periculis subduxit, vel Mediis periculorum undis emersit, vel Ex ipso periculorum æstu in tuto se collocavit, vel Omnia pericula, cunctas insidias, insigni solertiâ elusit, superavit, vel E mediis periculorum labyrinthis se extricavit.

502. *Liberatus à servitute, Uwolniony z niewoli*. In libertatem assertus est,

eſt, vel A cervice ſervile jugum dejecit, vel Libertate donatus, vel Servile jugum excuſſit, vel Duræ ſervitutis vincula rupit, vel Suo juri reſtitutus.

503. *Liberi, Dzieći.* Cara ſoboles, vel Inclyta ſtyrps, vel Cara pignora, vel Parentem ſpirans natus, vel Inclyta progenies, vel Genuina Patris imago, vel Non degener partus, vel Nobile genus.

504. *Licet, Wolno mi.* Integrum mihi eſt id agere, vel Datur id facultas agendi, vel Licitum eſt, vel Nullâ teneor lege, quominus id agam, vel Nullius obligor imperiô.

505. *Ligare aliquem, Związáć kogo.* Servili captivare ferro, vel Nodoſis adſtringere vinculîs, vel Arctiori compedum innectere circulo, vel Manicis pedicisque ſtringere.

506. *Literatus, Uczony.* Omni literarum genere excultiſſimus, vel Omni modæ eruditionis ſcientiâ ornatiſſimus, vel Omni diſciplinarum genere eruditus, vel Artibûs inge-

ingenuis excultissimus aut instructissimus, vel Studiis literarum doctrinaque præditus. *Vide Doctus n. 296.*

507. *Literæ, Náuki.* Camœnarum partus, vel Pieridum labor, vel Ingeniorum cultura, vel Musarum delicium.

508. *Litera, List.* Pectoris interpres pagina. vel Vicaria sermonis pagina, vel Mentis arbitra pagina, vel Candido potiùs affectu, quàm atrâ sæpiâ exarata charta.

509. *Loqui barbare, Po grubiáńsku mowić.* Barbaro & insulso sermone horridus, vel Nullus lepos, nulla gratia ejus inest sermonibus, vel Barbarum quid & insulsum obgannit, vel Rudi & impolito sermone loquitur, vel Orcâ & inconcinnâ svádâ obstrepit.

510. *Loqui [illegible], Kształtnie mowić.* Vir cultissima facundiâ percellens, vel Nihil [illegible] politius, nihil eruditius, [illegible]idius, nihil denique tersius, vel Ornatissimæ facundiæ,

cundiæ homo, vel Blando cultoque sermone aures demulcet.

511. *Lorica, Pancerz, zbroia.* Nullo penetrabile telo Martii pectoris munimentum, vel Squammeus ferroquè rigens thorax, vel Trilix duroq; munita metallô pectoris armatura.

512. *Lucet, Swiecii, oświeca.* Fulgente radiat serenitate, vel Luminosum spargit radium, vel Nitida coruscat luce, vel Meridianis ardet splendoribùs, vel Circumfusâ luminum splendet claritate Omne umbrarum imperium extinxit.

513. *Ludo, Gram.* Lusu animum distrahere, relaxare, vel Tempus ludô temperare, vel Noctem diemquè ludo [illegible].

514. *Luxus, Zbytek.* Impar fortunæ fastus, vel Ultra sortem conditionemque splendida [illegible], vel Sumptuarias abusu excedere leges, vel Impari fortunæ pari, vel Majori certare abusu, vel Non necessitatis tantum sed etiam [illegible] arrogantis luxu excedere metas. *Vide Prodigus n.* 682.

M.

515. *Macer*, *Macilentus*, *Chudy:* Macie confectus, vel Exsuccus atque exhaustus, vel Vix ossibus hæret, vel Pallore ac macie confectus, vel Pellis super ossibus una. *Vide Tabesco num.* 832.

516. *Mœnia*, *Mury.* Præsidiariæ saxorum moles, vel Acervata in struem murorum saxa, vel Dura lapidum munimenta.

517. *Magistratus*, *Magistrat*, *Mieyski.* Fasces civitatis gerere, vel Civitatis personam publico in officio gerere, vel Moderatores civitatis, vel Proceres & Primates urbis.

518. *Magnates*, *Wieley Pánowie.* Primores Reipublicæ, vel Patriæ Patres, vel Satrapæ Regni, vel Prima Reipublicæ Numina. *Vide Senatores num.* 787.

519. *Magus*, *Czárnoksiężnik*, *Czárownik.* Magicis præstigiis & Cyrces artibus infanis, vel Magicus incantator. *Vide Præstigia num.* 676.

520. *Maledico*, *Przeklinám.* Maledicta im

cta in aliquem congero, vel Maledicta in alium jacere, vel Maledictis aliquem laceſſere, vel Diris aut orco aliquem devovere.

521. *Mando, Jubeo, Impero; Rozkazuię.* In mandatis aliquid dare alicui, vel Severô rigidoque mandatô aliquid præcipere alicui, vel Pro poteſtate áliquem jubere, vel Mandata dare.

522. *Mane, Ráno.* Appetente ſole aut luce, vel Prima luce, vel Primo diluculo, vel Sub auroram ſolis, vel Primo mane, vel Oriente Phoſphoro.

523. *Mare ingredi. Ná morze puśćić ſię.* Expanſis vitam credere carbaſîs, vel Lubrico aquarum elementô fluctantem concredere onerariam, vel Fluidam claſſe ſulcare Thetym.

524. *Mare tranquillum, Morze ſpokoyne.* Imperiô Zephyri frenatum pelagus, vel Ab æſtu tumultuario temperatum ſalum, vel Detumeſcentibûs procellîs complanata æquora, vel Zephyri ſibilô delinita Thetys.

525. *Mare turbidum, Morze burzliwe.* Tumultuante ventorum prælio convulſum æquor, vel Æſtuoſo procellæ ſonitu convulſa Thetys, vel Naufraga implacati maris rabies, vel Inſolente Undarum motu exſiliens fretum, vel Inſano Aquilonum afflatu agitatus Nereus.

526. *SSma Maria Virgo, Náyświętſza Pánná.* Auguſtiſſima Cœlorum Imperatrix, vel Sereniſſima mundi Advocata, vel Inexhauſtum gratiarum mare MARIA, vel Vitæ noſtræ cynoſura Virgo Beatiſſima.

527. *SSmæ Mariæ Virgini ſe commendavit, Nayświętſzey Pánnie cále ſię oddał.* In tutelam Divæ Virgini ſe commendavit, vel Totum ſalutis ſuæ negotium poſt DEum in Sanctiſſimam DEI Matrem rejecit, vel In tutelarem Divæ Virginis ſinum ſalutis ſuæ curam conjecit.

528. *Martyr, Męczennik.* Purpuratorum agminum gloria, vel Proprio rubens cruore nobilis Chriſti Athleta, vel Invictus propria morte Chriſtianæ

ſtianæ fidei aſſertor, vel Proprii Sanguinis purpuratus murice, Chriſtianæ fidei teſtis. Martyrii laureolâ inſignitus, vel Laureâ Martyrii decoratus, vel Palmâ Martyrii decorus.

529. *Matrimonium inire, Zenić ſię.* Sacrô ſociari connubiò, vel Sacrato Matrimonii fædere jungi. *Vide in Num.* 587. 588.

520. *Medeor, Lácz ę.* Medicam manum alicui apponere, vel Morbum medicinîs levare, vel Optimîs remediîs morbum depellere, vel Medicamentîs ægrum corpus ad ſanitatem revocare, vel Medelam vulneri adhibere, vel Medicinîs corpus curare.

531. *Medicina, Lekarſtwo.* Salutaria morborum lenimenta, vel Salubria, Æſculapii fomenta, vel Salubria contra langvorem antidota, vel Ad gravitatem morbi levamina.

532. *Medicus, Lekarz.* Galeni ſectator, vel Hippocratis aſſecla, vel Æſculapii arte inſtructus.

533. *Meditor, Rozmyślám co Náboźnego.* Cœleſtibus conſiderandis vaco, vel Mentis impetus ád rerum cœleſtium contemplationem erigo, vel Abſtracta à terrenis mente Divina volutare, vel Cœleſtium contemplationi ſe dare.

534. *Memini, Pámiętam.* Tenaci aliquid memoriâ teneo, vel Memor ſum hujus rei, vel Hæret mihi memoria hujus rei, vel Vivam hujus rei habeo recordationem.

535. *Memoria erit æterna, Pámiątká będźie wieczna.* Nunquám in favillas abitura mentio, vel Perpetuis annalibus inſerta memoriá, vel Perenni ætatum recurſu volvenda memoria, vel In cedro & marmore exarata mnemoſinon, vel Nullo ætatum tractu obliteranda memoria.

536. *Mendico, Zebrzę.* Precarium quæſtum facio, vel Corrogo ſtipem, vel Precario rogo, vel Alienâ miſericordiâ vivo, vel Precariô ſtipem mendico.

537. *Mentiri, Klamać.* A veritate diſce-

diſcedere, vel Falſa pro veris vendito, vel Cretenſi fide loqui. Fucata veritate alios fallere, vel Diſſona menti verba proferre, vel Dare verba non conſona menti.

538. *Meretrix, Nierządnicá wſzetecznicá.* Impudicitiæ proſtibulum, vel Publicum ſcortum, vel Venalis formæ & pudicitiæ mulier, vel Venalem in proſtibulo pudicitiam habet, vel Propudio ſui corporis quæſtum facit.

539. *Milites, Zołnierze.* Duri cataphractæ Bellonæ ſequaces, vel Generoſa Martis propago, vel Invicta Gradivi ſoboles, vel Magnæ Heroum animæ.

540. *Milito, Woiuię, ſłużę w woyſku.* Militiam profiteor, ſequor, vel Stipendia in caſtris mereo, aut facio, vel Militari Sacramento adſtrictus ſum, vel Marti Bellonæquè nomen dedi, vel In leges Martis & Bellonæ conceſſi, vel Sub Martis ſigna conceſſi.

541. *Minari, Grożić ſię nákogo.* Mi-

nas alicui intentare, vel Minis aliquem terrere, vel Jactare in aliquem minas, vel Minitari aliquid alicui, vel Comminari aliquid alicui.

542. *Miror, Dziwuię się.* Venire in admirationem alicujus rei, vel Rapit me in admirationem & stuporem hæc res, vel Mirari satis non possum, vel Sum in admiratione hujus rei, vel Admiratione teneor.

543. *Misereor, Lituię się.* Intimo commiserationis sensu tangor, aut moveor aut flector, vel Iniquam alterius vicem doleo, vel Malis alterius tangor, moveor.

544. *Misericors, Miłosierny.* In miseros benignus, vel Alienis movetur miseriis, vel Plena misericordiæ viscera cunctis opem poscentibus pandit. *Vide Misereor.*

545. *Modestus, Skromny, Ukłády.* Ad leges modestiæ compositus, vel Ad omnem sese finxit & composuit modestiam, vel Compositis ad ideam modestiæ moribûs oculos animosque aliorum delectat.

546.

546. *Moneo, Nápominam, upominam.* Commonere aliquem officii ſui, vel Salutaribus monitis aliquem ad meliora excitare, provehere, vel Piá alicui monita ingerere, inculcare, vel Adhortari aliquem ad aliquid, vel Exhortari aliquem ad aliquid.

547. *Mons, Gorá.* Arduus & præruptus, mons, vel Vicina cœlo prærupti cacumina montis, vel Sidera vertice feriens mons, vel Alto tumidi cacumine montes.

548. *Monſtrum, Strászydło, Dźiwáwiſko.* Immane prodigium, vel Deforme portentum, vel Stupendum oſtentum, vel Horrendum ſpectrum, vel Dictu mirabile monſtrum.

549. *Mora, Odwłoká.* Moroſa deliberationis ſcrutinia, vel Prolixa meditamenta, vel Nata cunctari inertia.

550. *Morari, Báwić ſię, Oćiągáć ſię.* Moras trahere, vel Cunctanter rem agere, vel Tardo molimine opus urgere, vel Studioſè in mora tempus trahimus.

551. *Mors, Smierć.* Liberalis in ne-

ces Parcá, vel Triſtis ſatis neceſſitas, vel Fatale umbrarum numen, vel Inevitabile Libitinæ fatum, vel Rumpens vitæ ſtamina Clotho.

552. *Mors incerta, Smierć niepewná.* Ignoto ordine volvuntur fata, vel Scimus morituram vitam ſed mortem ignoramus, vel Nulli ſua patet Lacheſis, vel Tacito penſo volvunt ſua ſtamina Parcæ.

553. *Mortuus eſt, Umarł.* Mortem oppetiit, vel Vitam cum morte commutavit, vel Fatis ceſſit, vel Mortalis corporis exuvias depoſuit, vel Mortalitatis ſarcinam depoſuit, vel Finem vivendi fecit, vel Curſum vitæ conſummavit, vel Vixit. *Vide Exſpiravit n. 329.*

554. *Mortuus male, Zle umarł.* Miſeram oppetiit mortem, vel Peſſimo exitu periit, vel Infelicem evomuit animam, vel Inviſum DEO & hominibus exhalavit ſpiritum, vel Malam vitam peſſimo exitu terminavit, vel Inter ſcelera vitam attrivit & orco projecit.

555.

555. *Mortuus gloriosè, Umarł chwalebnie.* Vitam meritorum gloria insignem, cum morte fortunata commutavit, vel Post labores, gloriæ anteambulones feliciter exantlatos, ad lauream immortalitatis transiit, vel Optimam vitam sancto fine conclusit.

556. *Mortuus Juvenis, Zmárł Młodźieniaszek.* Virides annos cupressus funestavit, vel in ipso extinctus phosphoro, vel In ortu occidit, vel Incipiendo desiit, vel In flore áruit, vel Vitæ exordia mortali coronavit Epilogô. *Vide Juvenis mortuus num.* 485.

557. *Mulier fortis & honesta, Niewiástá mężná y uczćiwa.* Lectissima fæmina, aut Matrona, vel Mulier spectatissimæ probitatis, vel Mulier minimè muliebrîs animi, vel Sub specie fæminæ virilem animum gerens.

558. *Mulsum, Miod pity.* Aqua mulsa, vel Hyblæum nectar, vel Dulcis humanaquè potabilis arte apum labor, vel Eliquata mellis substantia.

559. *Murmurare, Mruczyć.* Tacito murmure alicui obstrepere, vel Clandestino murmure fremere, vel Mussitare contra aliquem, vel Stomachosè murmurare, vel In occulto mussitare.

550. *Musica, Muzyká.* Svavis vocum concentus, vel Grata vocum concors discordia, vel Dulcibûs modis argutîsque vocibûs mulcens concentus, vel Svavis vocum harmonia.

561. *Mutare sententiam, Odmienić swe zdánie.* Calculum reducere aut revocare. vel A sententia discedere, vel A sententia prima retrocedere, vel sensum mutare, vel Palinodiam canere.

N.

562. *Nanus, Kárzeł.* De Pigmæorum gente, vel Sequipedalis homuncio, vel Cubitô non altior unô, vel Pumilionum minimùs.

563. *Nasci, Urodźić się.* Universale mortalitatis ingreditur theatrum, vel Primam vitæ orditur scenam, vel

vel Mortales prodit in auras, vel Primam aſpexit lucem, vel Editus in lucem, vel Vitæ ſtamina orſus eſt.

564. *Naturale id eſt, Przyrodzona to rzecz ieſt.* Id nobis congenitum eſt, vel Naturâ inſitum eſt, vel Id ipſo cum lacte ſuximus, vel Naturæ id conſentaneum eſt.

565. *Navigo, Zegluię.* Vela in altum dare, vel Fragili cymbæ Neptunoque credere vitam, vel Spumantes Oceani fluctus remis veliſque ſcindere. *Vide Mare ingredi n. 523.*

566. *Naufragium pati, Rozbił ſię ná wodźie, námorzu.* Alliſam ſcopulis ratem dolendum in ſpolium Oceano permiſit, vel Adverſis jactatam fluctibus, & hauſtam procellîs deflet carinam, vel Onuſtam pretiosîs mercibûs onerariam in ſpolium Neptuno dedit.

567. *Navis, Łodź, Obręt, Szkutá.* Roſtratæ triremes, vel Æquoris immenſi ſpatium decurrens prora, vel Emetiens profundi vaſtitatem one-

 raria,

raria, vel Freto commiſſa Centaurus, vel Fluctuans inter procellas ratis, vel Sulcando Pelago fabricata Claſſis.

568. *Neceſſitas, Potrzebá wielka.* Ingens & durum neceſſitatis telum, vel Duræ neceſſitatis leges, vel Impátiens legum neceſſitas, vel Nullîs adſtricta legibûs rigida neceſſitas.

650. *Negligens, Niedbálec.* Ad ignava otiá non ad labores literarios natus, vel Non cum Theopompo freno cohibendus, ſed cum Ephoro calcaribus perurgendus, vel Otioſam de die in diem trahit, non agit vitam, vel Ad ſtudiorum labores ſocordiam in animum induxit, vel Inter deſidiæ ſequaces, & inertiæ alumnos primas tenet. *Vide Otiari, num. 617.*

570. *Negotior, Kupczę.* Mercaturam exerceo, vel facio, vel Mercaturis faciendis rem quæro, vel Negotiatione quæſtum facio, vel Lucrum ex mercibus quæro.

571. *Nere, Prząść kądźiel.* Muliebri fuſo optare dextram, vel Mollia reverſare fila, vel Lanea deducere penſa, vel Imbellem colum agitare, vel Linum in ſtamen trahere.

572. *Nobilis, Szłáchćic*, Prænobili locô, domô, familiâ, genere, proſapiâ ortu, natus, vel Natalium claritudine conſpicuus, vel Claris natalibûs ortus, vel Natalium ſplendore illuſtris, vel Generoſo nobilique Sanguine ſatus, vel Illuſtri Lucinâ in lucem editus, vel Magno Heroum ſanguine illuſtris.

573. *Nocens, Winny.* Criminis, vel Sceleris reus, vel Scelere obſtrictus, vel Eſt in culpa, vel Tenetur culpâ vel Obnoxius crimini, vel Affinis ſceleri.

174. *Noceo, Szkodzę.* Affero alicui detrimentum, vel Afficio aliquem incommodô, vel damno, vel Incommodare alicui, vel Eſſe noxæ alicui, vel Damno eſſe alicui.

575. *Non curare aliquid, Nieſtáć o co.*

Nihil pensi habeo hanc rem, vel Contemptui aliquid ducere, vel Nullâ curâ hujus rei tangitur, vel Nullô locô hanc rem habet, vel Nihil eum hæc res tangit, vel Nihili hanc rem facit.

576. *Non obtinere, Nie otrzymał o co prośił.* Repulsam suæ petitionis passus est, vel Nullum pondus ejus preces habuêre, vel Nihil ab eo æquîs auribûs acceptum, vel In irritum conatus ejus ceciderunt, vel Repudiatæ sunt ejus preces. *Vide* 728.

577. *Non possum facere id propter te, Nie mogę tego uczynić dla ćiebie (wymawiáiąc się komu)* Nec juris nec potestâtis id meæ est, vel Superat id facultatem meam, vel Excedit id facultatem & potestatem meam, vel Imparem me planeque ad id impotentem sentio, vel Non satis ad id est mihi virium licet animi satis.

578. *Nothus, Bękart.* Spurius, vel Naturalis filius, vel Illegitimo thoro natus, vel Cœli & terræ filius, vel Ignoto Patre natus.

579. *Nox, noctu, w Nocy.* Concubia nocte, vel Intempesta nocte, vel In profundam noctem, vel Dum Cymmeriis sepultus tenebrîs orbis erat, vel Dum præcipiti ad vesperam die nox intervenit, vel Dum omnia tenerent silentium, vel In multam noctem extractus. v. g. sermo. *Vide Tenebræ num.* 851.

580. *Nugæ, Bałamuctwa, Plotki.* Ineptiæ, vel Nugamenta, vel Deliramenta, vel Concinnata mendacia.

581. *Nugari, Bałamućić, Plotki śiać.* Ineptire, vel Mendacia consarcinata aliis venditare, vel Deblaterare.

582. *Nugator, Plotka, Bałamut.* Nugivendulus, vel Nugigerulus, vel Sycophanta, vel Levis futilisque homo, vel Ridiculum caput.

583. *Nunquam hoc erit, Nigdy to nie będźie.* Priùs locusta bovem pariet, vel Priùs testudo cursu aquilam. vel Leporem vincet, vel Ad Græcas Kalendas hoc erit, vel Cùm Cœlum ruerit, vel Cùm agna nupserit lupo.

584. *Nuntio, Oznáymuię.* Bonum vel lætum nuntium adferre, vel Denuntiare aliquid alicui, vel Certiorem de aliqua re facere, vel Edocere aliquem de aliqua re, vel Facere notum aliquid alicui, vel Optima & desiderata alicui nova transmittere.

585. *Nuptiæ, Wesele Małżonkow.* Sociali annulo consignatus amor, vel Convivales Hymenæi tædæ, vel Festivi Nuptiarum ignes, vel Pronubæ Junonis Sacra maritalia.

586. *Nuptias celebrare, Wesele odprawowáć.* Hymenæum instituere, vel Æterno fœdere sociari cum aliquo. Tædis jugalibus consortem sibi adoptare, vel Hymenæi festa celebrare. vel Tædas jugales accendere, vel Faces accendere nuptiales, vel Conjugali toro Epithalamium celebrare, vel Sacra genialis tori obire.

587. *Naptias non vult celebrare, Zenić się nie chce.* Cœlibem vitam DEO sacrificavit, vel Pronubas in animo extinxit tædas, vel Sociale amoris jugum

jugum excussit, vel Connubiales tori fugit illecebras, vel Hippoliti imitatus consortia, vel Paranymphis non uritur Hymenæi ignibus.

O.

588. *Obedire, Bydź prstuszny m.* Dictis jussis alterius obtemperare, vel Voluntati alterius morem gerere, vel Morigerum se ad jussa alterius præbere, vel Promptâ voluntate mandata exequi.

589. *Obeliscus, Słup tryumfálny.* Triumphalis Colossus, vel Porrecta in altum Pyramis, vel Victoriarum triumphorumque index columna.

590. *Obesus, Otyły, Tłusty, Brzucháty.* Adipe fartus, vel Enormi abdominis pingvedine crassus, vel Distento corpore gravis.

591. *Obligo me, Obowięzuię się do czego.* Fidem meam gravi obligatione obstringo, vel Interpono fidem meam in rem aliquam, vel Religione voti, me adstringo, vel Sacramentô aut jure jurando se ad aliquid addicere.

592.

592. *Oblivisci, Zápomnieć czego.* Oblivione sempiterna aliquid delere, vel Memoriam alicujus rei abolere, vel Memoria hujus rei intercidit, vel Memoria me in hoc destituit, vel Venire in oblivionem alicujus rei.

593. *Obmutescere, Zámilknąć.* Supprimere vocem, vel Repente conticuit, vel Substitit lingua in medio sono.

594. *Obsidere urbem, Oblec, Oblężeniem ściśnąć miasto.* Urbem arcta obsidione premere, cingere, vel Denso militum agmine arcem aut civitatem claudere stringere, vel Circum vallare urbem, vel Fossâ & valló septam urbem tenere, vel Castrîs & excubiîs urbem aut arcem sepire, vel Acri pertinacique obsidione ad deditionem cogere.

595. *Obviare alicui, Spotkáć się z kim ná drodze.* Obvius factus sum Petro. Obvium mihi fortuna dedit Petrum. Bonîs avibûs occurri Petro.

596. *Occasus solis, Zachod słońcá.*

Sole

Sole in occaſum vergente, vel Occiduo ſole, vel Dum ſol inclinatus diurnam reliquit ſtationem, vel Dum roſeum Oceano Phæbus merſit caput, vel Sole ad Antipodas properante.

597. *Occidere aliquem, Zabić kogo.* Ferro aliquem è vivis tollere, vel Necem alicui inferre, vel Vitam alicui adimere, vel Animam alicui elidere gladiô, vel Sciopô, vel Innocuo alterius ſanguine manus cruentare, vel Alieno ſanguine pollui.

598. *Occidere ſeipſum, Zábić ſamego śiebie.* Violentas ſibi manus intulit. Sibi ipſi mortem conſcivit, vel Gladium per ſuamet præcordia egit, vel Infami laqueô ſibi ipſi gulam præcidit, vel Suomet laqueô interiit, & captus eſt *id eſt obieśił śię.*

599. *Occupatus, Zabawny.* Rerum gerendarum multitudine diſtractus, vel Ingenti negotiorum pondere preſſus, vel Aſſidui laboris interventu diſtentus.

600. *Odium dissimulare, Nienáwiść y gniew w sobie táić.* Tectis odiis amorem simulare, vel Sub frontis sereno nubilum animi, & odii fulmina fovere, vel Meduseæ fronti gratiarum larvam præfigere. *Vide n.* 82.

601. *Odisse aliquem, Nienáwidźieć kogo.* Odio plùs quàm Vatiniano prosequi aliquem, vel Capitali odio ab aliquo dissidere, vel Crudeli in me odio fertur, vel Impotenti odio virulentâque linguâ in me debacchatur, vel Vehementer est mihi offensus.

602. *Odit peccatum, Nienáwidźi grzechu.* Adversum animum ab omni scelere habet, vel Quamlibet Numinis offensam cane pejus odit & angve, vel Ab omni se nævo abstinet.

603. *Offendere aliquem, Uráźić kogo.* Offensionem alicujus incurrere, vel In odium & offensionem alterius incurrere, vel Incauto dictô factovè materiam offensæ alicui præbere, vel

vel Alterius verbô factovè contra se animum exulcerare, exacerbare.

604. *Offensam remittere, condonare, Urázę dárować, przebaczyć.* Ex animo injuriam condonare, vel Omnem offensam sincerè deponere, vel In gratiam amicicitiamque redire, vel Omnem injuriæ sensum amittere, vel Omnes injurias offensasque æternâ oblivione sepelire.

605. *Officialis, Urzędnik.* In Officio constitutus, vel Honoris prærogativa conspicuus, vel In dignitate constitutus. *Vide n.* 484 & 406.

606. *Ominari, Wróżyć, Godla czynić.* Fausta, aut infausta de aliqua re omnia formare, vel Auspicia alicujus rei sumere, vel Præsagâ mente aliquid augurari. *Vide Augurari n.* 92. *Præsagio n.* 673.

607. *Onerare aliquem, Obciążyć kogo.* Gravi aliquem pondere opprimere, vel Majora viribus imponere, vel Gravî quàm par est sarcinâ aliquem onerare. *Vide n.* 133.

608. *Opportunè, Wczesnie.* Com-

modum id accidit, vel Peropportunè venisti, vel Percommodè tempestivè maturè, id factum.

609. *Opprimere aliquem, Ućisnoć kogo.* In summas angustias adducere aliquem, vel Vî, armîs premere aliquem, vel Authoritate, potentiâ, nullo jure, per fas & nefas, in fortunas alterius involare, vel Nullô jure solâ potentia alterius jus lædere.

610. *Opto, Ządam, Prágnę.* Magnô in aliquid feror desideriô, vel Summopere exopto, vel Nihil magis mihi in votis quàm, vel Nihil est mihi optatiùs desiderabiliùs, vel Hoc est in votis, vel In hoc tota mea desudat industria &c.

611. *Opto, Precor, Zyczę.* Cor intimum effundere in vota, vel Plena pectoris evisceratione vovere, vel Ardentia nuncupare vota, vel Integram votorum sacrificare hecatombem, vel Votiva animi subscribere desideria. *Vide Applausus n.* 58,

612. *Orare, Modlić się.* Piîs precibûs

bûs cœlum ſolicitare, Devota ſuperos oratione interpellare, vel Devoto mentis obſequiô colere DEum, vel Divos, vel Ad Divinæ Matris aram vota fundere, vel Fixîs in terra genibûs Numen in ſua vota vocare, implorare, vel Precibûs ſuperos fatigare ſolicitare. *Vide Devotus num.* 263.

613. *Orator bonus, Wymowny, Orator dobry.* Præſtanti facundiâ excellit, vel Flumina Eloquentiæ tenet, vel Terſioris facundiæ obtinet elogia, vel Diſertiſſimos quoſque Oratorum antecellit, vel Oratorum Principem Tullium facundiſſimum Domoſthenem induit, vel Clariſſima oratorum nomina æmulatur. *Vide Eloquens n.* 314.

614. *Ortus ſolis, Wſchod ſłońcá.* Oriente ſole, vel Aurora rubeſcente, vel Oriente luce.

615. *Oſculari, Cáłowáć.* Oſculum terræ imprimere, vel Reverenti oſculo Regiam venerari manum. Devota piæ Iconi inſigere baſia.

616. *Otiari, Prożnować.* Otiô & torpedine emarceſcit, vel Deſidiâ otiòque inerti & ſopore torpeſcit, vel Otio indulget, vel Dies otio abſumit, vel Fallendi temporis cauſa otioſus diſcurrit, vel Feriîs perpetuîs vult vitam conſumere. *Vide Negligens num. 569.*

617. *Otium, Prożnowánie.* Enervis vitæ langvens inertia, vel Otioſæ quietis lenocinium, vel Deſidioſus vitæ inertis langvor, vel Hominis vivi ſepultura, vel Origo ſcelerum, vel Fortitudinis naufragium, vel Vitiorum fomes, vel Pulvinar Diaboli.

618. *Ovidius, Owidyuſz.* Pelignus vates, vel Pelignæ gentis gloria, vel Tenerorum luſor amorum, vel Sarmaticus exul, quem obſceni amores Româ excluſerunt.

P.

619. *Pacem inire, Pokoy záwrzeć z kim.* Ad pacis concordiæque ſtudium totîs viribûs incumbere, vel Fœdus cum hoſtibus ſancire, vel In pacis ſilen-

ſilentium Patriam componere, vel Pacis fœdera cum hoſte inire, vel Junctis fœderibûs pacem cum hoſte concludere. *Vide infra num.* 636. & 638.

620. *Pacem turbat, Pokoy mieſza.* Extincta inflammat odia, vel Sepultos excitat furores, vel Mortuas iras animat, vel Frigida reaccendit bella, vel Tumulatum & ſepultum animat bellum, vel Veteres offenſas renovat.

Paganus, Poganin, vide Infidelis n. 452.

621 *Palleo, Expalleſco, Bledniecę.* Pallor ora occupat, vel Toto ore expalluit, vel Pallor ſuffundit genas, vel Lurido pallore deformis, vel Exhauſto ſanguine lividus in ore pallor ſedet. *vide Horrere* 407. & *n.* 855. 856. & 859.

622 *Palma.* Triumphalis adorea, vel Victrices palmæ, vel Bello parta olea.

623. *Palus, Bágno.* Plurimo turbida cœno palus, vel Limoſa denſisque obſita ſalictis palus.

624. *Papa, Papież.* Summus in terris Christi Vicarius, vel Vaticani Rector Imperii, vel Ortodoxæ Religionis supremus arbiter, vel Universæ moderator Christianitatis, vel Supremus Christi ovilis Pastor, vel Divi Petri in Apostolica sede successor.

Parcere, Przepuśćić, vide Ign[illegible] n. 425.

625. *Parcus, Skąpy, Zmindak Zmigrosz.* Illiberali sordidoque ingenio, vel Tenacis animi dextræque homo, vel Extenuatæ m[illegible]ficentiæ, Contractæ manus hom[illegible] promptior accipere quàm dare. *Vide Avarus n.* 84. 85.

626. *Parentes honorare, Rodźicow uczcić* Filiali cultu & reverentiâ Parentes prosequi, vel Amori & reverentiæ parentum totum se impendere. *Vide Honorare n.* 405.

Parere, bydź posłusznym vide n. 588.

627. *Parere, Rodźić dźieci.* Edere in lucem partum; vel Progignere prolem, vel Progenerare fœtum, vel Eniti partum.

Parum curare, Máło o co dbáć. Vide Non curare. num. 575.

628. *Pascha, Wielkánoc.* Solennia resurgentis Salvatoris festa, vel Triumphantis de morte Salvatoris festa, vel Dies nobilis Christi de morte victâ triumpho honorati.

629. *Patri similis, Podobny do Oycá.* Patriæ virtutis nativus surculus, vel Totus Patrem spirat, vel Nobile germen, genuina Patris progago, vel Paterni generis unica imago.

630. *Patiens, Cierpliwy.* Injuriarum tolerantissimus. Ad convitia surdus Adversis rebus minimè dejectus, vel Pacato vultu adversa excipit, vel Admirandæ patientiæ & æquanimitatis speculum.

631. *Pati, Patienter ferre, Cierpliwie znosić* Pectore in saxum obdurato adversa tolerare, vel Serenâ fronte, incorrugato supercilio, molesta & aspera ferre, vel Obstinata tolerantiâ, tranquilla mente, Stoico ad offensas rigore persistere.

632. *Patriam defendit, Oyczyzny*

bronił. Acerrimum ſe Patriæ defenſorem præbuit, vel Hoſtibus Patriæ, pectus & corpus oppoſuit, vel Pro ſalute Patriæ omnia extrema expertus, ei vitam & ſanguinem litavit, vel Ab interitu & proxima ruina proprii ſanguinis vitæque prodigus, Heroâ virtute ſuâ Patriam vindicavit.

633. *Patriam perdidit, Oyczyznę zgubił*. Patriam in calamitatem traxit, vel Totam Rempublicam ad exitium & vaſtitatem vocavit, vel Exitium & interitum Reipublicæ molitus eſt, vel Crudeliſſimum & luctuoſiſſimum exitum Patriæ comparavit.

634. *Pauló ante, Nie dawno przed tym*. Paucis ante diebus, vel Exiguâ temporis intercapedine elapsâ, vel Exiguo temporis intervallo transacto.

635. *Pauper, Ubogi*. Egeſtate rerum preſſus, vel Homo tenuis fortunæ, vel Codro pauperior, vel Indigentior Iro, vel Res illi anguſta domi & curta ſupellex.

636. *Pax, Pokoy.* Togata tempora, vel Olea virentis horæ. Inimicum bellico furori nomen, vel Hostilitatis sepultura, vel Tranquilli temporis mater.

637. *Pax est, Pokoy iest.* Floret pacis olea, vel Togata tempora vigent, vel Sagum Respublica deposuit, vel Mars togam induit, vel Pacis fædera fidei tenentur nexu, vel Bella silent, pacis olea floret.

638. *Peccare, Grzeszyć.* Fœdis peccatorum sordibus conscientiam inquinare, vel Omni se flagitiorum genere contaminare, vel In peccatorum cœno volutari, vel Infami scelerum labe animam contaminare, vel Plurimîs sceleribûs se obstringere.

639. *Peccatum, Grzech.* Lethalis animi noxa, vel Mortale animæ vulnus. Divinæ offensa Majestatis. Dolenda, nullo tamen lachrymarum imbre delenda Numinis offensa, vel Dirìs omnibûs devovendum nefas & piaculum.

640. *Pecunia omnia poteſt, Pieniądze wſzyſtko mogą.* Nihil eſt quod auro non ſerviat, vel Omnia auro famulantur; vel Auri imperium ora & corda regit, vel Regis poteſtas ſuper omnes, auri ſuper Regem & omnia. *Vide Aurum num.* 95. 97. 98.

641. *Pejoro, Krzywoprzyśięgam.* Sacrilego Sacrámento fidem obſtringere, vel Interpoſitam juramenti religionem ſacrilega falſitate temerare, vel Numen in teſtem falſitatis impio auſu vocare. *Vide Jurare numero* 480.

642. *Peregrinare, Peregrynowáć, Pielgrzymowáć.* Exteras inviſere plagas, vel E patriîs terrîs in alienum excurrere orbem, vel Alio calentes ſole terras inviſere, vel Peregrinam exteri cœli faciem, & longè poſitas luſtrare regiones.

643 *Periclitari, Periculum eſt, w Niebeſpieczeńſtwie bydź.* Venire in periculum, vel Ultimum ſubire diſcrimen, vel In magno periculo verſari. Periculum, extremumque diſcrimen ſubire. *Peri-*

Periculum evasit, Uszedł z niebespieczeństwá. Vide Liberari à periculo n. 503.

644. *Perludere, perdere in lusu, Przegráć co w grze.* Pecunias lusu consumere, vel Patrimonium aleâ, chartis decoxit, vel Rem familiarem lusu absumpsit.

645. *Permitto. Dopuszczam.* Veniam alicujus rei indulgeo, vel Licentiam alicujus rei concedo, vel Potestatem alicui tribuo, vel Permissivè me ad aliquid habeo.

646. *Perniciosus, Szkodliwy.* Exitialis res, vel Fatale, id est, vel Damnosum id noxiumque est, vel Id maximè mihi officit.

647. *Perpotare aliquid, Przepić co.* Proluit opes, vel Omnem substantiam fortunasque vino immersit, vel In dies largè potando, substantiam abligurivit.

648. *Persequor aliquem, Prześláduię kogo.* Vexo aliquem, vel Crebris injuriis exagito, vel Inimicâ mente, averso animo aliquem insectari. *Vide Affligere n. 33.*

649. *Perseverare, Do końca trwáć.* Persistere in cœpto, vel Firmô constantique animô stare in proposito, vel Ad ultimum perseverare, vel Animum ad ultimum usque non despondere.

650. *Pertinax, Upárty.* Pertinaci genio, vel Durâ cervice, vel Flecti difficilis, vel Proprii sensus tenax, vel Saxeum caput, nullaque arte tractabile, vel Pervicacis animi, vel Frangi potiùs, quam flecti facilior.

651. *Pestis, Powietrze morowe.* Tabes noxiâ contagione serpens, vel Dira lues ubique grassatur, vel Pestifera lues latè populatur, vel Pestilens àér grassatur, vel Contagiosa lues urbes populosque delevit, vel Pestiferæ afflatus auræ, plurimos prostravit.

652. *Peto, Proszę o co.* Summis aliquid exoro, vel Efflagito precibûs, vel Enixîs aliquid deprecari votîs, Submississimîs aliquem sollicitare, postulatîs, vel Humillimîs aliquid postulare precibûs, vel Supplicia alicui postulata adsternere.

653.

653. *Petulans, Swáwolny Rospustny.* In omnem licentiam effusus, vel Licentiosus puer, vel Procacissimi ingenii adolescens, vel Dissolutus Juvenis, vel Effusè petulans, vel Licentioris vitæ, vel In omnem libidinem & licentiam effrænátus, vel Impudentis licentiæ nulliusque modestiæ puer.

654. *Philosophus, Filozof.* Emeritus in Stagyritico pulvere Athleta, vel Strenuus in arena Philosophica pugil, vel A Tullianæ fontibus eloquentiæ ad Aristotelicum translatus Eurippum, scientiarum enavigavit æquor, vel Aristotelicorum sectator dogmatum.

655. *Phlegmaticus, Flegmátyk.* Pituitoso humore abundans, vel Totus madidus, omnique vigore destitutus, vel Flaccescentis animi.

656. *Phrasis.* Cultior loquendi modus, vel Ad elegantiam efformatus sermo, vel Tersior limatiorque stylus, vel Concinna Oratio.

657. *Phraneticus, Szalony.* Mentis in-

[illegible]er[illegible]ctus, vel Mente captus. [illegible] F[illegible]ndus n. 471. & 372.

[illegible] [illegible]gere, Málowáć. Vivis ali[illegible] [illegible]brare aut exprimere co[illegible] [illegible] vel [illegible]bili aliquid exornare penicillo, vel Apelleâ manu aliquid exprimere, vel Docto penicillo vivisque coloribus aliquid animare.

659. *Placet, Podoba mi się.* Arridet, hoc animo meo, vel Hoc mihi volupe est. Id in summis deliciis mihi est, vel Pergratum id mihi perque jucundum est.

660. *Plagas accipere, Plagi bráć.* Luere negligentiæ, vel Insolentiæ suæ pœnas, vel Meritas insolentiæ dare pœnas, vel Malè plagis mulctatus sum, vel Malè verberibus acceptus sum. *Vide Punio n.* 703.

661. *Plagas dare, Plagi dáć.* Debitas ab alio exigere pœnas, vel Verberibus in aliquem animadvertere, vel Supplicium ex alio sumere, vel Flagro alium corripere, vel Mulctare aliquem verberibus. *Vide n.* 703.

662. *Plantare, Szczepić drzewka.* Colere vites, vel inserere surculos, vel Plantare vineas, vel Noxios recidere stolones.

663. *Pluit pluvia, Deszcz páda.* Denso imbre arva rigantur, vel Copiosus depluit imber, vel Densi funduntur de cœlo nimbi. *Vide Imber num. 430. & Tempestas n. 848.*

664. *Pœna, Kará.* Digna sceleris supplicia, vel ad æquam Themidis lancem librata sceleri pœnæ, vel Proportionata crimini supplicia.

665. *Pœnitentiam agere, Pokutowáć.* Præteritas vitæ labes lachrymarum fontibus abolere, vel Pœna vindice crimen expiare, vel Errores admissos, ultore pœnarum aculeo expungere. *Vide Confessio num. 203.*

666. *Poeta, Rymotworcá.* Appollinis a[illegible], vel Musis dicatum caput vel Fac[illegible] Heliconis incola, vel Inter Phœbeas laurus enutritus, vel Fidus Parnassi accola, vel Castalio fonte potatus.

667. *Politicus, Polityk.* Ad omnem

politiem efformatus, vel Civiliori politie excultus, vel Omnes cultioris politici numeros absolvit.

668. *Poloni, Polacy.* Generosa Lechi pignora, vel Invicti bello Sarmatæ, vel Lechici gloria nominis, vel Campestres Sarmatæ, vel Aurea Polonæ libertatis gremio enutrita soboles, vel Strenui antemuralis Christianitatis propugnatores.

669. *Polonia, Polska* Aureæ domicilium libertatis, vel Antemurale Christianitatis, vel Fœcunda Heroum ingeniorumque Parens, vel Martia Virtutis palæstra.

670. *Portum tenere, Do portu, do brzegu przybić* Bene fidam carinis stationem tenere, vel Puppibus optatum mordere littus. *Vide n.* 16.

671. *Posteri, Potomni ludźi.* Secutura posterorum series, vel Nostra de gente nepotes, vel Nati natorum & qui nascentur ab illis.

672. *Prædari, Rozbiiáć, szárpáć Łupić, plądrowáć.* Prædas agere, vel Alienas expilare fortunás. Vivere rapto

rapto, vel Depopulari fortunas, expilare domos, vel Violentè omnia rapere.

673. *Prædator, Rozboynik, Łupieżcá, szárpácz.* Prædas agere assvetus, vel Prædis rapinîsque innutritus, vel Alienæ expilator fortunæ, vel Fortunarum latro, vel Assvetus vivere rapto.

674. *Præmiare aliquem, w Zasłudze co komu dárowáć.* Digna facis gestisq; conferre præmia, vel Justa laborum impendere præmia, vel Exantlatum condigno præmio coronare laborem vel Impensæ virtutis honorem prææstimare.

675. *Præsagio, Przeczuwám.* Præsaga mente auguror, vel Præscia id mens mihi dictat, vel Id vates animus ominatur, vel Id augur animus vaticinatur. *Vide Ominari n. 606.*

676. *Præstigiæ, Omamienie.* Dolosa incantatio, vel Thessalica veneficia vel Infanda magia, vel Stygiæ tartareæque præstigiæ. *Vide n. 256.*

677. *Pratum, Łąká.* Pulchro flo-

rens gramine campus, vel Vernantibus herbis ridentia prata, vel Inſtructa mollibus herbis prata, vel Uberrima paſtu prata, viriditatis hilaritate ſeſe porrigunt.

678 *Pretioſus. Drogi.* Pretioſas Pactoli merces valore exæquat, vel A pretio non vulgari res commendata, vel Gemmas nitore, obryzum valore, gazas omnes pretio antecedit. *Vide inæſtimabilis n. 441.*

679. *Primitias, celebrare, Pierwſzą Mſzą, Prymicye odpráwowáć.* Primam hoſtiam DEO litare, vel Primùm ad aras Neomyſta conſtitit, vel Primùm incruentum ſacrificium DEO obtulit, vel Primam miſſam celebrare.

680 *Principium quodlibet difficile, Początek káżdy trudny.* Omne tyrocinium grave, vel Omnium rerum ardua initia, vel Pertinaciſſima ſunt primæ difficultatis rudimenta, vel Difficillima [illegible] rerum exordia, vel Summus fluctus in littore.

681. *Principium malum, Początek zły.*

zły. Luctuoſa rerum protaſis, vel Triſte exordium, vel Fatalis ipſe actionis Prologus, vel Turpis ipſo in limine error, vel Vix à littore ſolvit, naufragium paſſus.

682. *Pro fide & Patria, Zá Wiárę. y Oyczyznę*. Pro Jove & Cæſare, vel Pro Religione & Regione, vel Pro aris & focis, vel Pro Lege, grege, & Rege.

683. *Pronus ad aliquid, Skłonny do czego*. Propenſus ad vitia, vel Ad virtutes, vel Pronus in omne nefas, vel Natus ad áliquid. Eſt affectus ad aliquid, vel Summam habet ad id inclinationem. *Vide Propendere n. 693.*

684. *Prodigalis, Prodigus, Profuſus, Rozrzutny*. Effuſus in luxum, vel Profuſus ſui, vel Sumptuoſus homo, Promus magis quàm condus. *Vide Luxus num. 516.*

585. *Proditor, prodere, Zdraycá, zdrádźić*. Inteſtinam Reipublicæ perniciem molitur, vel Infidus Patriæ civiumque venditor, vel Huic fides auro venalis eſt, vel Sceleratus & calli-

callidus nundinator, vel Alienæ vitæ dolosus nundinator.

686. *Profanare, Zgwałćić mieysca święte sprofanowáć.* Funestare templa, aras, vel Sacra loca violare, vel Numini sacrata loca fœdare, polluere.

687. *Professor, Náuczyćiel.* Literariæ Institutor Juventutis, vel Sedulus adolescentiæ in pietate literisque formator, vel Eruditus scientiarum Magister.

688. *Proficio in aliquo. Postępuię w czym.* Minimè pœnitendos in aliqua arte facere progressus, vel Non contemnendos in hoc studio fecit profectus, vel Summa cura studioque in hac arte profecit, vel Omni animi contentione, in profectum, incubuit. *Vide n. 275. Progenies. Vide Liberi num. 505.*

689. *Promissa servare, Obietnicy dotrzymáć.* Stare promissis, vel Liberare suam fidem, vel Satisfacere promissis, vel Præstare aut exequi promissa, vel Stare verbo, vel Dare ope-

operam, ne fides promiſſis deſideretur.

690. *Promiſſa non ſervare, Niedotrzymáć ſłowá.* Non ultra verba & promiſſa procedere, vel Promiſſis ludificare aliquem, vel Punica fide promiſſa ſuſteñtare, vel Spe ſola vaniſque pollicitationibus aliquem ſuſtentare, tenere, eludere.

691. *Promittere aliquid, Obiecowáć co komu.* Polliceor aliquid alicui, vel Dare fidem alicui, vel Promiſſis aliquem morari, vel Fide interpoſita aliquid polliceri, vel Spondeo, declaro me id facturum, vel Fidem promiſſis obſtringere.

692. *Promoveo aliquem, Promowuię, podwyżſzam kogo.* Favente ſuffragio, vel Calculo ad altiorem gradum aliquem provehere, vel Patrocinante favore aliquem ſupra cæteros attollere, vel Viam alteri ad honores majoresque gradus aperire. *Vide Evehere num.* 318.

893. *Propendere in aliquid, Skłonić ſię do czego, ſkłonnym być.* Propen-

ſiſſi-

fissimâ voluntate in id feror, vel In id voluntatis meæ inclinatione pro pendeo. *Vide Proclivis 683.*

Propero. Spiesze się, vide Festinon 347.

694. *Propheta, Prorok.* Præsagus futurorum vates, vel Sacer vates, vel Futurorum præsagus, vel Divino afflatus Numine, arcana futuraque pandens.

695. *Proposui, Tak postanowilem.* Deliberatum est, vel Ratum fixumq; est, vel Hoc in animum meum induxi, vel Id in animo meo certum fixumque est, vel Id mihi deliberatum & constitutum est, vel Hoc bene mihi fixum destinatumque est.

696. *Provoco, Wzywam kogo na pojedynek.* Ad singulare certamen aliquem evocare, vel Lacessere aliquem ad pugnam, vel Excire aliquem in arma, vel Ad duellum provocare.

697. *Prudens, Rostropny, Uważny.* Circumspecta prudentiâ oculatum Argum superat, vel Omnia ad æquam prudentiæ trutinam examinat, vel Omnia maturo & præmeditato agre-

greditur consilio, vel Consultis prudentiæ placitîs regitur.

698. *Pseudopoliticus*, *Pseudopolityk*, *nieszczery*. Sacra & prophana Divina & humana, propria utilitate metitur, vel Machiavelli disciplinâ imbutus, vel Ad speciem pius, re ipsa Atheus, vel Nihil apud eum candoris, nihil virtutis, omnia facta, cuncta dolosa, privatum prospectant commodum. *Vide Astutus numero* 82.

699. *Pudicus*, *Wstydliwy*. Purus, vel Integer, vel Verecundus honestus. *Vide Erubesco n.* 316.

700. *Pugnare*, *Walczyć z kim*. Conserere cum hoste manus, vel Infestis concurrere armis, vel Vim vi, ensem ense, jacula jaculis retundere, vel Vitam & cruorem, & salutem, pro Patria periculis exponere.

701. *Pulcher*, *Piękny*, *Nadobny*. Liberali, decora facie, vel Facie venusta, vel Nihil eo formosius, venustius, speciosius, vel Exsuperanti formâ. *Vide Formosus numero* 356.

702.

702. *Pulchre, Pięknie.* Maximò artificiò, Eleganti operâ, vel Affabre aliquid factum, vel Summâ & exquisitâ arte elaboratum.

703. *Punio, Karzę.* Pœnarum acerbitate scelus expiare, vel Gravibus aliquem afficere pœnis. *Vide supra num. 660. 661.*

704. *Purgatorium, Czyściec.* Locus expiandis animabus corpore egressis destinatus, vel Piacularis hominum post mortem locus, vel Locus in quo piaculorum à vivis contractorum reliquiæ exuruntur.

705. *Purpura Regis, Krolewska szata.* Phrygii decoris ornatus, vel Tyrii coloris trabea, vel Assyrio murice tincta toga, vel Superbum Laticlavium, vel Trabeata Majestas. *Vide Regia vestis num. 722. Puto, Rozumiem, Mniemam, Vide n. 170.*

Q.

706. *Quærere aliquid diligenter, Szukać czego pilno.* Interrupto nunquam labore aliquid investigare, vel

Inde-

Indefeſſo ſtudio latebras omnes quærendo excutere. Multò cùm ſudore ſcrutari, vel Sollicita indagine aliquid inveſtigare.

707. *Queri, Conqueri, Uſkarżać ſię.* Querelas non ſine gemitu & exſuperantis doloris vehementiâ deponere, vel Multò cùm gemitu & gravibus ſuſpiriis expoſtulare, vel Multîs lachrymîs & indomito queſtu dolorem teſtari.

708. *Quieſcere, Odpocząć.* Veniæ poſt æſtum umbra, vel Detergat feſſis ſudorem quies, vel Relaxandus virtutis rigor, ne in nervo enervetur, vel Quiete vires fractas reparare, vel Placita quiete membra levare. *Vide Recreatione uti n. 715.*

R.

709. *Raritas, Rzecz rzadka, dziwna.* Sæculorum portentum, vel Prodigium orbis, vel Arabico rarius Phœnice, vel Miraculoſa novitas, vel Inaudita ſuo ſore hiſtoria, vel Nulli ætati agnitum exemplum.

710. *Ratio gravis, Przyczyna poważna*

ną. Efficacia rationum momenta, vel Ponderosa consilia, vel Princeps causa ratioque est, vel Non levis momenti ratio.

711. *Rebellare, Buntowáć się.* Rebellionem excitare, vel Jugum alterius protervé insolenterque excutere, vel Tumultibus plebem agitare, vel Perduellia arma contra legitimum Principem assumere, vel Seditione plebem commovere. *Vide n.* 334.

812. *Recidere in peccatum, Recidivus, Odpadáć w grzechy, odpadły.* In priora relabi delicta, vel In priora scelera ruere, vel Pristina repetere flagitia, vel Ad vomitum redire, vel Iter in antiquam sylvam, vel Canis ad vomitum, sus ad suum reversa volutabrum.

713. *Recolligere se, Rekolligowáć się.* Profunda consideratione in se ipsum descendere, vel Animum ad se revocare, vel Distractam, vel Abreptam mentem colligere.

714. *Reconciliari alteri, Pogodźić się z kim.* Venire in amplexum alterius, vel

vel Redire in gratiam cum alio, vel Redire in amicitiam cum alio, vel Odia & simultates deponere. *Vide Concordia n. 200. & Ignoscere n. 425.*

715. *Recreatione uti, Rekreácyi záżyć.* Animum literis fatigatum, ad lusum pilæ transferre, vel Alternam requiem studiis intermiscere, vel Studiorum onera tantisper deponere, vel Intentum studiis animum nonnihil à contentione remittere, vel Relaxandi anim. causâ in campum prodire. *Vide Quiescere n. 708.*

716. *Rectus Vir, Szczery prosty człowiek.* Vir candidæ simplicitatis, vel Nullô fraudis artificiô subdolus, vel Candida mente, vel Non in Sinonis formatus palæstra. *Vide Sincerus num. 807.*

717. *Redimere ex captivitate, Wykupić kogo z niewoli.* E dura servitute in libertatem aliquem asserere, vel Tartarico aut Turcico jugo pressum, libertati Patriæ restituere, vel Servituti jure belli mancipatum, persoluto lytro in libertatem vindicare.

718.

718. *Redire ad studia intermissa, Powrócić do zabaw przerwánych.* Referre se ad literas, vel Reddere studiis operas intermissas, vel Ad interrupta studia redire, vel Intermissum literarium opus repetere, vel Ad studiorum consvetudinem atque usum redire.

719. *Refellere, Refutare aliquem, Zbiać dowod czyi.* Dissolvere argumenta alterius, vel Diluere alterius obiecta. Confutare argumenta alterius, vel Contrariis aliquem convincere argumentis.

720. *Reficere aliquem cibo, Pośilić głodnego.* Extremâ fame planè enectum escâ corroborare, vel Langvida inediâ membra cibo levare, vel Debilitatas jejuniis vires cibo consolidare, vel Jejunum ventrem cibo recreare.

721. *Reformare, Náprawić co.* Pristino nitori & elegantiæ rem restituere, vel Meliorem in aliquid inducere formam, vel Ad statum meliorem rem reducere.

722.

722. *Regia vestis, Krolewská száta.* Augustus Imperatorum murex, vel Triumphale Monarcharum paludamentum, vel Ostro tincta Dibapha, vel Augusta trabea. *Vide Purpura numero 705.*

723. *Regnare, Krolowáć.* Imperii regit habenas, vel In regnatorio fulget gloriosus solio, vel Imperii frena moderatur, vel Augusta diadematis eminet majestate, vel Clavum Imperii tenet. *Vide Dominari, num. 300. & Imperare n. 434.*

724. *Religionem ingredi, Wstąpić do Zakonu.* Mundo valedicere, vel Religioni nomen dedit, vel Rebus humanis nuntium remisit, Deoque se totum in Religione ex esse consecravit, vel Severioris vitæ institutum complexus, vel Religiosis Sancti N. familiæ se adscripsit. *Vide Vocationem habet, num. 606.*

725. *Religiosus, Zakonnik.* Asperioris instituti cultor, vel Regularis disciplinæ sectator, vel Religiosæ sectator, vel Religiosæ vitæ cultor.

vel Ex ſacra familia S. Franci: Domin: &c.

726. *Reliquit ſui memoriam, Pámiątkę po ſobie zoſtáwił.* Jucundam ſui reliquit memoriam, vel Æternum ſui reliquit mnemoſynon, vel Gratam ſui reliquit recordationem, vel In ore omnium jucunda ejus reviviſcit memoria.

727. *Reliquia Sanctorum, Relikwie Swiętych.* Sacra Divorum lipſana, vel Beatorum cineres, vel Sacra lipſana.

728. *Relinquere opus, Zabáwę porzućić.* A cœpto vel in cœpto deſiſtere, vel Opus infectum relinquere, vel Inchoata non perficere, vel Incœpta non conſummare. *Vide Superſedeo num. 836.*

729. *Repente, Znagłá, Nieſpodźianie.* Subitò, vel Ex improviſò, vel Ex abrupto.

730. *Repulſam paſſus ſum Odmowiono mi.* Irrita mea poſtulata fuerunt. vel In caſſum preces fuſæ, vel Suo fruſtrata eventu poſtulatio. *Vide Non obtinere n. 578.*

731. *Requiescat in pace, Niech odpoczywa w pokoiu.* Perpetuâ DEUS beet illum quiete, vel Beatam æternamque concedat ei DEUS requiem vel Perpetuam concedat ei Dominus lucem.

732. *Rem familiarem curare, Gospodarstwá pilnować.* Rei familiari curam operamque impendere, vel Rem œconomicam curare, vel Rei œconomicæ curandæ se totum devovere, impendere.

733. *Res familiaris direpta, W gospodarstwie ma szkodę.* Naufragium fortunarum fecit, vel Magnum rei familiaris damnum passus est aut sustinuit, vel Damna suis illata fortunis sensit, vel Ruinam fortunarum passus est.

734. *Res familiaris salva, Gospodarstwo Fortuna moiá w cáłośći.* Res meæ adhuc sunt integræ, vel Salva mihi sunt omnia, vel Res meæ & fortunæ nullam passæ sunt jacturam, vel Fortunæ meæ nullum perpesiæ sunt detrimentum.

735. *Res magnas attentare, O wielkie rzeczy kuśić ſię.* Tendere ad ardua, vel Ad ſumma contendere, vel Ad res præclaras animum adjecit, vel Præclaris in rebus ſuum ſtudium & induſtriam exercuit, vel Præclaris in rebus operam poſuit. *Vide numero 76.*

736. *Reſignare ſe in manus DEI, Oddáć ſię ná wolą Bożą.* Totum ſe ad nutum Numinis fingere, vel Ad Divinæ voluntatis amuſſim facta ſua conformare, vel Supremam DEI voluntatem pro Regula actionum habere, vel Idem cum polo velle & nolle habere.

737. *Reſipiſcere, Upámiętáć ſię.* Ad meliorem mentem redire, vel In ſe reverti, vel Saniora conſilia arripere.

738. *Reſiſtere alteri, Sprzećiwić ſię, Odpor dáć drugiemu.* Adverſari vel refragari alicui, vel Opponere ſe alicui, vel Summô conatu contra obniti, vel Conatibus alterius aut ſenſui repugnare.

739. *Reſpectu laborare, Reſpektem ſię* *uwio-*

uwodźić, Oglądáć śię ná co. In alterius gratiam aliquid facere, vel Committere, vel Rationem alicujus habere, vel Reſpectu aliquo duci, vel Intuitu gratiæ favorisque alieni non facienda facere.

740. *Revelare aliquid, Odkryć, obiawić co komu.* Arcana manifeſtare, vel Abſcondita patefacere, vel Occluſa pandere, vel Latentia prodere, vel Quæ ſub roſa erant propalare.

741. *Revereri aliquem, Obawiáć śię Wſtydźić śię kogo.* Summâ aliquem reverentiâ proſequi, vel Plurimùm authoritati alicujus deferre, vel Contineri authoritate alicujus.

742. *Revocare militem à pugna, Zátrąbić ná odwrot.* Signum receptui dare, vel Canere receptui.

Rhetor Vide Eloquens n. 314. Orator, num. 615.

743. *Rigidus, Surowy, ſrogi.* Rigidus diſciplinæ cuſtos, vel Severus legum exactor, vel Durus & auſterus criminum vindex.

744. *Ringitur, Dąsa się.* Tacito laniatur morsu, vel Domestica & intus latente flagellatur Eumenide, vel Arcano vulneratur vulnere.

745. *Ridere, Smiać się.* In risus & cachinnos solvi, vel Immodico concuti risu, vel Ora in risus solvere, vel Tremulos ingeminare cachinnos.

Rixari, Swárzyć się. Vide contendere, n. 218. & n. 42.

746. *Robustus, Silny.* Robustus firmiter compaginatus humeris, vel Infractâ virium præditus fortitudine, vel Athlanteis par oneribus, *vide num. 653.*

747. *Rogare vide Petere num. 653.*

748. *Roma, Rzym.* Augusta Capitolini Jovis Palatia, vel Urbs septicollis, vel Urbs Sancta, vel Caput Orbis, vel Gentium & terrarum triumphalis Domina, vel Vaticana Sedes.

749. *Rosa, Rożá* Flos Veneri Sacer, vel Pestana aut Cypria rosa, vel Regina florum rosa.

750. *Ruber, Czerwony.* Puniceo rubore

bore tinctus, vel Purpureo colore perfusus, vel Rubeo imbutus colore.

751. *Rubor, Rumiáność, wstyd.* Ingenuo suffusus rubore, Rubicundas genas tinxit pudor, vel Toto insidet ore rubor, vel Sedet in niveo discolor ore rubor. *Vide Erubesco n.* 316.

752. *Rubigo, Rdzá.* Aspera ferrum exedit rubigo, vel Edax ferrum consumit ærugo, vel Squallido ensis consumitur otio, vel Obscurâ tegitur rubigine ferrum.

753. *Ruina Domûs, Upadek Domu, Dom się wali.* Ruinam Domus spectat vel minatur, vel Proxima est ruinæ domus.

754. *Rumor est, Wieść iest, Powiádaią.* Rumor sine authore percrebuit, vel Fama hoc fert, vel Manavit rumor per Poloniam de hoc, vel Res per multorum ora traditur, vel Hæc communi sunt sparsa rumore.

755. *Rusticus, Chłop, vide Agricola, n.* 39. *Rusticani mores, Chłopskie obyczaie, vide Barbarus n.* 104.

S.

756. *Sacerdos, Kápłan, Kśiądz.* In Sacris ordinibus constitutus, vel Venerandus Mysta, vel Præsbyteri honore conspicuus.

757. *Sacramentum pœnitentiæ, Sakráment pokuty.* Forum salutis, vel Tribunal misericordiæ, vel Secunda post naufragium tabula, vel Asylum peccatorum.

758. *Sacrificare, Mszą S. Odprawić.* Sacrificium Numini litare, vel Incruentum ad aras sacrificium offerre, vel Placabili hostia iratum Numen placare.

759. *Saga, Czárownicá.* Improba incantatrix, vel Stygia lamia. *Vide Incantare n. 442. & 521.*

760. *Solium, Tron Krolewski.* Regius suggestus, vel Regii majestas throni, vel Purpureus Monarcharum ascensus, vel Triumphale regnatricis plantæ subsellium.

761. *Saltare, Táńcowáć, skákáć.* Choreas agere, ducere, exercere, vel Ad musicos numeros salire, vel Alter-

terno pede pulſare terram, vel Choreas tripudiando ducere. *Vide Choreas ducere n. 173.*

762. *Salutare, Pozdrowić kogo.* Salutem alicui dicere, vel mittere, vel Officioſo ſalutationis munere aliquem excipere, vel Gratum alicui ſalve dare. *Vide num.* 410.

763. *Sanus eſt, Zdrowy ieſt.* Incolumi ætate fruitur, vel Proſpero validoque vigore felix, vel Immunem ab ægritudine vitam agit, vel Soſpitem vitam agit.

764. *Sanatur, Do zdrowia przychodźi.* Relevatur morbô, vel Priſtinæ, redditur valetudini, vel Vires à morbo recuperat, vel Morbô levatur. *Vide Convaleſcere num.* 219.

765. *Sanctus, Swięty.* Sanctorum faſtis adſcriptus, vel In Sanctorum numerum relatus, vel Sanctitatis ſplendore coruſcus. *Vide Beati* 105.

766. *Sanguinem mittere, Krew puśćić* Venam incidere, vel Venam aperire, aut ſecare, vel Sanguinem inciſione venæ minuere. vel Exuberante ſanguine levare corpus.

767.

767. *Sapiens, Mądry.* Singulari Sapientia præditus, vel Insigni eruditione ornatus, vel Ornatissimæ sapientiæ vir, vel Omnibûs veræ sapientiæ dotibûs cumulatissimus.

768. *Sapit aliquid mihi, Smákuie mi co.* Arridet id palato meo, vel Exacuit id palatum meum, vel Orexim mihi hæc res movet, vel Ad gustum meum hoc est.

769. *Sarcasmos scribere, Censurowáć kogo.* Satyrum agere, vel Zoilum induere, vel Censoriô cujuspiam famam aggredi calamô, vel Theoninto dente nomen alicujus proscindere, vel Atro carbone aliquid notare. *Vide Censurare num.* 171.

Satis est, dosyć iuż. Abunde est, vel Sat superque est.

770. *Scandalisare aliquem, Zgorszyć kogo.* Scandalo alicui esse, vel Offendiculum alicui præbere, vel Malo esse alicui exemplo, vel Pravô aliis nocere exemplô.

771. *Sceleratus, Scelestus, Niecnotliwy Złośliwy.* Omni solvit fræna licentiæ,

centiæ, vel In omne ſcelus effuſus, vel Ad omne nefas projectus, vel Cauteriatæ conſcientiæ homo. *Vide Flagitioſus n. 353. Scelus. Vide culpa n. 229. & Vitium n. 902.*

772. Schiſmaticus, Odſzczepieniec. Ab unione Catholicæ fidei ſegregatus, vel A ſummo capite Eccleſiæ Romanique Pontificis obedientia ſequeſtratus, vel Pernicioſa ſciſſione inconſutilem Chriſti tunicam dividens.

773. Sceptrum, Berło Krolewſkie. Imperatricis inſigne dexteræ, vel Aurea principum Virga, vel Triumphalis Monarcharum ſcipio, vel Auguſta directionis Virga.

774. Scholæ, Szkoły. Muſis vectigalia limina, vel Gymnaſium, ſedes Sapientiæ, vel Bonarum artium Palatium, vel Muſarum domicillium, vel Scholaſtica arena, vel Palladius pulvis, vel Minervæ adita, vel Athenæum.

775. Scio, Wiem o tym. Non me latet, aut præterit. fugit, fallit, vel

Non ſum neſcius, vel Haud ignoro, vel Compertum habeo, vel Id mihi eſt perſpectiſſimum, vel Hoc mihi exploratum eſt.

776. *Scriba, Piſarz co liſty piſze.* Ab Epiſtolis, vel à commentariis.

777. *Scriba, Piſarz przyśięgły Ziemſki, Grodzki &c.* Notarius Regni, Terreſtris, Caſtrenſis, Conſiſtorii &c.

778 *Scribunt hoc* Hiſtorici, *Piſzą o tym Hiſtorycy.* Annalium monimentis id proditum eſt, vel Hoc literis Hiſtoricorum commendatum eſt, vel In veterum commentariis id relatum eſt, vel Id literarum monumentis conſignatum eſt. *Vide Scribere hiſtoriam n.* 420.

779. *Scribere literas, Piſáć liſty.* Exarare ad aliquem literas, vel Convenire aliquem Epiſtola, vel Strinxit ad me calamum, vel Vicariam ſui dedit Epiſtolam. Officio literarum ſilentia rupit.

780. *Scrupuloſus, Szkrupulat.* Scrupulis conſcientiæ agitur vexatur, torquetur, vel Intricatam mille ſcrupulis

pulis

pulis conſcientiam habet, vel In omnibus actionîbus dubiùs ſemperque timidus, nunc huc, nunc fluctuat illuc.

761. *Scutum*, *Tarcza.* Scutatus Bellonæ Orbis, vel Chalibeum Gradivi tegmen, vel Adamantina Bellonæ Ægis, vel Infractus Bellatoris umbo.

782. *Secretarius*, *Sekretarz.* A ſecretis, vel Omnium arcanorum arbiter, vel Omnium conſcius ſecretorum.

783. *Seditionem excitare*, *Buntowáć drugich.* Ciere turbas, vel Cruenta in populo excitare diſſidia, vel Ad arma plebem concitare, vel Civilia movere bella. *Vide n.* 334. & 711.

784. *Seditionem compeſcere*, *Bunty uśmierzyć.* In herba civiles motus opprimere, vel Gliſcentem ſeditionem extingvere, vel Tumultuantis plebis conatus reprimere.

785. *Seditioſus*, *Buntownik. Vide Factioſus n.* 335.

786. *Seminare*, *Zaśiewáć.* Semina terræ mandare, vel Sementem terræ

credere, vel In humum ſemina ſpargere, vel Mandare terræ ſemina magno cum fænore recipienda.

787. *Senatores*, *Senatorowie.* Primates Patriæ, vel Magnates, vel Optimates, vel Purpurati Patres, vel Reipublicæ lumina, vel Totius Orbis Poloni oracula. *Vide Magnates n.* 520.

788. *Senatus*, *Senat*. Purpuratorum Patrum Concilium, vel Sacer Venerandorum Patriæ Patrum ordo, vel Conſiliorum Sacrarium.

789. *Senectus*, *Stárość*. Decrepita, ſuaque veneranda canitie ſenectus, vel Annis in ſenium vergentibus gravis ætas, vel Defuncta curſu virium ætas.

790. *Seneca.* Romanus Philoſophus, vel Manſvetus trucis Inſtitutor Neronis.

791. *Senex*, *Stáry*. Decrepita feſſus ſenecture, vel Sterili rugâ ſulcatus, vel Annis gravis, vel Venerandâ canitie conſpicuus, vel Depontanâ annorum fractus laſſitudine, vel Depontanus aut Capularis Senex.

792. *Sepelio aliquem, Grzebię kogo.* Justa funebria alicui persolvo, vel Funus omni honore atque apparatu celebratum est, vel Magnifico aliquem efferre funere, vel Piis alicujus manibus parentare, vel Ultimô obsequiô aut munere perfunctus est. *Vide Deflere mortuum num. 249. & Funus 367.*

793. *Sepulchrum, Grob Trunna.* Triste mausoleum, vel Terminalis vitæ sarcophagus, vel Tristis sandapila, vel Mortualis urna.

794. *Serenitas, Pogodá.* Ab omni nube expeditus dies, vel Tersa ridentis Phœbi resplendet facies, vel Amœnam innubis æther explicat frontem, vel Tranquilla fulget in astris Serenitas.

795. *Serpens, Wąż, Smok.* Venenatus anguis, vel Squammatus Draco, vel Horrendus trisulca linguâ coluber, vel Sinuosus hydrus, vel Tortuosus cerastes, vel Sibilis metuendus Chelydrus, vel [illegible] Diplas.

796. *Serum, Wieniec.* [illegible] co-

[illegible]

rona, vel Contexta variis de floribus corolla, vel Florentis coronæ decus.

797. *Servire, Służyć komu.* Alacri obtemperare famulatu, vel Osequiis aut famulatui alterius se addicere, vel A nutu Domini pendere, vel Alicui ab obsequiis esse.

798. *Serviendi formulæ, Sługa wáſzmośći.* Omnia mea officia tibi polliceor, vel Tuis nunquam deero votis & obsequiis, vel Nullum studii genus quod ad rem tuam pertinet, prætermissurum me polliceor, vel Ad nutus tuos paratissimus. Ad obsequia promptissimus, vel velim existimes, planeque persuasum habeas me, quidquid potero tui causâ facturum.

799. *Servus, Sługa.* Ab obsequiis, vel Domini servitio mancipatus, vel A nutu Domini pendens, vel Servitio Domini addictus.

800. *Si tempus habuero, Jeśli mi czás pozwoli.* Si quid otii nactus fuero, vel Si per occupationes licebit, vel

Si

Si quid vacui temporis habuero, vel Si per negotia licebit, vel Si negotia permittent, vel Ubi me à curis negotiisque expedivero.

801. *Sybilla.* Fatidica Virgo, vel Cœlesti afflata Numine, vel Virgo venturi præscia, vel prænuntia.

802. *Sigillum, Pieczęć.* Signatoria gemma.

803. *Significo aliquid alicui, Oznaymuię komu.* Notum facio aliquid alicui, vel Certiorem reddere aliquem de aliqua re, vel Deferre aliquid ad aures alicujus. Edocere aliquem de aliqua re.

804. *Silere de aliquo, Milczeć o czym.* Arcano lingvam obstringere nodo, vel Profunda aliquid demergere taciturnitate, vel Sub rosa aliquid tenere, vel Tacitâ recondere mente, vel Rosâ obsignare lingvam, vel Taciturnô silentiô premere aliquid.

805. *Similis, Podobny.* Non dissimilis illi, vel Haud dissimilis alicui, vel Ore vultuque Patrem refert, vel Nullô distat discrimine, ab illo, vel Per omnia similis.

806. *Simplex, Prostak, nieuk, symplak. Vide Idiota n. 419.*

807. *Sincerus, Szczery Człowiek.* Candidi pectoris, vel Apertæ ingenuæque mentis, vel Nulla simulatione tectus, vel Non fucatæ mentis, vel Ab arte simulandi alienus. *Vide numero 716.*

808. *Sitio, Pragnę.* Siti premor, urgeor, vel Arentia labra dirâ torquentur siti, vel Sicca hiant labra siti, vel Molesta sitis aridum torquet guttur.

809. *Sol, Słońce.* Serenissimus Astrorum Imperator, vel Princeps siderum, vel Pupilla Zodiaci, vel Mundi oculus, Phæbea lampas, vel Temporum moderator, Planeta, vel Planetarum Princeps.

810. *Soleo, Zwykłem.* Id in more habeo, vel Id meæ consvetudinis est, vel Mea id fert consvetudo.

811. *Solicitus, Pieczołowiry, frasowliwy.* Curarum plenus, vel Solicitô est animô, vel Anxiam mentem gerit, vel Solicitô timore metuque suspensus

812.

812. *Somnolentus, Oſpały.* Multô ſomnô deditus, vel Somnolentus Endymion, vel Nocte dieque Homerum legit, vel Cui tota dormitur hyems, domitur & æſtas.

813. *Somno excitare Ze ſnu obudźić.* Soporem alicui diſcutere aut excutere, vel Somni quetem abrumpere, vel Sopore preſſum excitare.

814. *Spelunca, Jáſkinia.* Latebroſum ſpeleum, vel Obſcurum antrum, vel Tenebroſa ſpecus, Cæca caverna.

815. *Spero, Spodźiewam ſię.* In ſpem alicujus rei venire, vel Spe certa & indubitata niti, vel Spem firmam animô concipere, vel Certâ ſpe ali, aut paſci, vel Hujus rei ſpe teneor, vel Hæc me ſpes alit. *Vide n.* 350.

816. *Non ſpero, Nie ſpodźiewam ſię.* Spem falsô animô concepit, vel Spe ſuâ deluſus, fruſtratus, dejectus, detruſus, fraudatus, excidit, vel Spes illi omnis evanuit, vel Spes omnes conciderunt. *Nádźieię ſtráćił, Ná nádźiei záwiodł ſię, oſzukał ſię.*

817.

817. *Spolia, Łupy.* Relatæ ex devicto hoste exuviæ, vel Erepta hosti spolia, vel Victrices de hostibus manubiæ, Hostili onustus præda. *Vide Trophæum n. 871.*

818 *Spondeo. Ręczę się za kim.* Fidem meam pro aliquo interpono, aut invadio, vel Do me vadem alicui pro aliquo, vel In fidem meam aliquem accipio, vel Fidejussor pro aliquo intervenio, vel Vadimonium appromitto.

819. *Spontè, Zumyślu, sámo chąc, Dobrowolnie.* Datâ operâ id fecit, vel Studio hoc fecit, vel Ex composito, ex destinato consulto, id fecit, vel Sciens, volens, prudens, fecit.

829. *Statim, Záraz.* Mox, vel Actuum, vel Sine mora. *Vide Citò numero 179.*

821 *Stemma, Herb.* Avitum decus, vel Gentilitiæ ceræ, vel Nobilis insigne decus, vel Antiquæ nobilitatis tessera.

822. *Strages, clades, Porażká, klęská.* Horrida clades, vel Cruentum exitium

tium, vel Miserabile belli fatum, vel Ubique cædes, ubique pavor & plurima mortis imago. *Vide Clades numero 181.*

823. *Strangulo, suffoco, Dawię kogo, Duszę.* Elidere laqueo fauces, vel Vi intercludo spiritum, vel Guttur laqueo premo, vel Infami aliquem suspendio neco. *Vide suspendere num.* 839.

824. *Studere diligenter, Uczyć się pilno.* Summô studiô in literas incumbere, vel Omni conatu & contentione Studiis se applicare, vel Plurimùm operæ Studiique in literis collocare, vel Ad Cleantis lucernam Studiis impallescit, vel Totum se libris mancipavit, vel Diem noctemque otio literario consecravit, impendit. *Vide Diligens n.* 275. *& Profecto n* 688.

825. *Studiis valedicere, Pożegnać Szkoły.* Nuncium scholis remisit, vel Musis Palladique valedixit, vel A studiis liberalibus ad alia animum traduxit, aut transtulit.

826. *Studiosus, Student.* Musarum cultor, vel Palladis alumnus, vel Liberalium artium sectator, vel Cultioris literaturæ studiosus, vel Studiis ingenuisque artibus addictus.

827. *Svadeo aliquid alicui, Rádzę co komu.* Author sum alicui, rei alicujus, vel Svasor sum alicui hujus rei, vel Consiliô meô aliquem ad aliquid induco, vel Persvasione & svasu meo aliquid in animum alicujus induco.

828. *Svadente te, Zá rádą twoią.* Te svasore, vel Te authore, vel Te instigante, te hortatore id feci, vel Abs te persvasus id feci.

829. *Submergere, Utopić kogo.* Præcipitare in altum, aliquem. Præcipitem aliquem in flumen agere, vel Iratis vorticibus aliquem absorbendum tradere.

830. *Submersus, Utonał.* Haustus aquîs, vel Vorticibus fluminîs absorptus, vel Fluctibus obrutus, oppressus, suffocatus.

831. *Succedit benè, Powodźi się dobrze.*

brze. Ex voto res fluunt, vel Ad votum res cedit, vel Ex animi ſententia res ſucceſſit, vel Optimo ſucceſſu res peracta, vel Ad voluntatem res fluunt. *Nie powodźi ſię, Contrarias forma phraſes, additâ particulâ Non.*

832. *Sudare*, *Zápoćić ſię.* Largo ſudore frontem proluere, vel Copioſo ſudore perfundi, vel Salſo manare ſudore.

833. *Sumptum facere, Nakład, ſumpt, koſzt łożyć.* Magnas impenſas facere, aut inſumere, vel Magnos ſumptus effundere, vel Profuſas impenſas erogare, impendere.

834. *Superare alium*, *Przewyżſzyć kogo.* Palmam alteri præripere in aliquo, vel Antecellere aliis, vel Excedit cunctos, ſuperat omnes, ſuperminet univerſis, vel Præſtare cœteris, vel Supereminere a iis, vel Supergreſſus omnem laudem.

835. *Superbus, Pyſzny Hárdy.* Nimiâ arrogantiâ inſoleſcit, vel Philacteria dilatat, vel Spiritus altos ſumit,

mit, vel Animum in tumorem erigit, vel Elatis superciliis incedit.

836. *Supersedere, Poprzestáć, Zániechać czego.* Desistere à cœptis, vel Intermittere aliquid, vel Finem alicujus facere, vel Interponere moram. *Vide Relinquere n. 728.*

837. *Supplicare pro aliquo, Prosić zá kim przyczynić się.* Fidem precesque interponere pro aliquo, vel Opem intercessoriam collocare pro aliquo, vel Agere mediatorem & intercessorem pro aliquo. *Vide Spondeo numero 818.*

838. *Surdus, Głuchy.* Captus auribus, vel Sensu audiendi carens, vel Surdaster.

839 *Suspendere aliquem, Obwieśić kogo.* E trabe infami aliquem suspendere, vel Laqueo collum stringere, vel Triste onus ab infami trabe suspendere. *Vide Strangulo n 823.*

840. *Suspirare, Wzdycháć.* Ingenti suspirio concussus, vel Crebro suspirio natans verba perdiderat. *Vide Gemere n. 379.*

841. *Suſpicor, Podeyrzenie mam.* Suſpectus eſt mihi aliquis, vel Venio in ſuſpicionem alicujus rei, vel Cadit aliquid in meam ſuſpicionem, vel Percuſſus ſum hac ſuſpicione.

T.

842. *Tabeſco, Schnę.* Exareſcere diuturnâ miſeriâ, vel Extabuit macie corpus, vel Lento interno igne conſumitur. *Vide Macer n 517.*

843. *Tædet me, Tęſkno mię.* Tædio afficior alicujus rei, vel Pertæſus ſum aliquam rem, vel Faſtidioſa me tædia vexant, vel Animum tædia ſubeunt.

844. *Talionem reddere, Oddać wet zá wet.* Par pari refero, vel Reddo vicem, vel Remetiri aliquid.

845. *Tartarus Scytha, Tártárzyn.* Trux Euxini littoris accola, vel Nigri æquoris pharetrata eluvies, vel Sagittariæ Euxini maris cohortes, vel Regnorum immanis latro, vel Furandi quàm pugnandi gens melior.

846. *Temperans*, *Wſtrzemięźliwy w pokármie*. Frugali utitur mensâ, vel Tenuiſſimo cultu vivit, vel Parabiles frugalesque cibos menſæ adhibet, vel Medicè quia modice vivit.

847. *Tempeſtas*, *Niepogodá*, *Náwáłność*. Squallidus tempeſtate àér, vel Pluviô cœlô involutus Jupiter, vel Inſanus aquilonum furor, vel Tumultuaria tempeſtuoſi àéris, colliſio, vel Nimboſa fulminantis cœli intemperies. *Vide Imber decidit, numero* 430. & 663.

848. *Templum*, *Kośćioł*. Auguſta baſilica, vel Divorum Numinibus ſacratæ ædes, vel DEI inter mortales habitantis ſacrarium, vel Ædes ſacræ, vel Velati Cerere Numinis habitaculum.

849. *Temporibus malis*, *Pod czás złych czáſow*. Miſero calamitoſoque hoc rerum temporumque ſtatu, vel In hac malorum colluvione, vel Omnium rerum temporumque perturbatione, vel Iniquîs durîs atq; ætis, triſtibûs, hiſce temporibûs.

850.

850. *Tempus breve, Czás krotki, w krotce.* Exigui temporis uſura, vel Breviſſima temporis intercapedo, vel Exiguum temporis intervallum vel Brevis temporis mora, vel Intra temporis anguſtias, vel Nullô temporis negotiô.

851. *Tenebræ, Ciemnośći.* Cimmeria umbrarum velamina, vel Cæca tenebrarum obſcuritas, vel Caliginoſa lucis involucra, vel Atrum profundæ noctis ſiparium. *Vide Nox numero* 381.

852. *Tentari, Pokuſę ćierpieć kuſzonym bydź.* Tentatione gravi pulſari, agitari, vel Ad aliquid illicitum exſtimulor, impellor.

853. *Terra, Ziemiá.* Natalis rerum omnium pulvis, vel Fæcunda Mater frugum, vel Alma Tellus, vel Ferax ſolum, vel Fertilis gleba, aut humus. *Vide Ager n.* 34. 35.

854. *Terræ motus.* Trepido tumultu dehiſcens terra mota cardinibus, vel Stabile elementum ſua ſede motum,

tum, vel Tremula tellus occulta ventorum vi concutitur.

855. *Territus sum, Przestrászony iestem, Lękam się.* Subîto terrore perculsus sum, vel Multus me incessit timor, vel Pavore fluctuo, vel Ingentibus animi motibûs turbari, trepidare, vel Metu consternari, exanimari. *Vide Timere, n. 859 & Horrere n. 407.*

856. *Terrere aliquem, Przestrászyć kogo.* Metum pavoremque inducere alicui, vel Terrorem per hostium castra latè circumferre, vel Longè lateque in omnium animis sui terrorem diffundere.

857. *Testamentum condere, Testáment uczynić.* Ultimis tabulis aliquid testari, vel Testamentò aliquid alicui commendare, vel Scribere testamentô aliquem hæredem, vel Ordinare postremam voluntatem, vel Cavere aliquid testamento, vel Supremîs tabulîs aliquid alicui resignare.

858. *Thesaurus, Skarb.* Latens gaza,

za, vel Abditæ opes, vel Defossa pecunia. *Vide Divitiæ n. 292.*

859. *Timere, Bać się.* Pavore exanimari, vel Ingenti formidine corripi, vel Animo concidere, vel Metus obsedit, occupavit animum. *Vide Territus n. 855. & Horrere n. 402.*

960. *Timidus, Bojáźliwy.* Consternatus timore, vel Umbram sui timet, vel Ad omnem mali nuntium contabescit. *Vide Horror n 407.*

861. *Tonat, Grzmi.* Toto tonitrua cœlo resonant, vel Ingens de cœlo complet æthera, vel Insolitis cœlum terraque fragoribus concutitur, vel Cœlum tonat omne fragore.

862. *Tormentis examinare, Torquere. Męczyć kogo.* Tormentis veritatem exprimere, vel Per tormenta veritatem extorquere, vel Exquisitîs tormentis aliquem torquere, vel Adhibitis tormentis quæstionem habere.

863. *Tormentum, Dźiało.* Fulminis æmula bellica machina, vel Immane reboans murosque sternens Martis fulmen.

864. *Torques, Łańcuch złoty*. Pretiosum monile. vel Aurea catena.

865. *Tractare aliquem, Częstowáć kogo*. Omni humanitatis genere apparatuque ciborum aliquem excipere, vel Opiparâ mensâ aliquem excipere, vel Basilicè aliquem habere. *Vide Convivium n. 22.*

866. *Tranare, Przepłynąć*. Fluvium natatu trajicere, vel Flumina natatu superare, vel In aliam fluminis ripam nando eluctari.

867. *Tribunal, Trybunał*. Æquissimus Poloniæ, vel Litvaniæ Areopagus, vel Deputatorum Judicum concilium, vel Regalis brachii Majestas.

868. *Trinitas Sanctissima, Troycá Przenayświętsza*. Sanctissima & individua Trinitas, vel Divinissima in una Monade Trias, ves Unus DEUS triplici subsistens hypostasi.

869. *Tristari, Smęćić się*. Tristitiâ, mærore, luctu, tabescere, aut conmærore, luctu, tabescere, aut confici, vel Mærore prostratus, vel Tristitiam præseferre, vel Tristiâ absorberi.

870. *Triumphare*, *Tryumfowáć.* Publicum triumphum agere, vel Protritis hoſtium cervicibûs ad triumphalem eluctari lauream, vel Per cæſa inimicorum capita, ad eſſedum gloriæ victore gladio aſcendere.

871. *Trophæum*, *Znák zwyćięſki.* Victricia devicti hoſtis monumenta, vel Triumphalia victoriæ ſigna, vel Nobiles hoſtium exuviæ, vel Superba Martis ſpolia. *Vide Spolia numero* 817.

872. *Tuba*, *Trąbá.* Martis lituus, vel Bellonæ buccina, vel Gradivi Claſſicum, vel Bellicus lituus.

873. *Turek*, *Turci.* Mahometana Barbari Orientis progenies, vel Lunatica Orientis agmina, vel Ottomanici Gradivi legiones, vel Chriſtiani ſanguinis helluones.

874. *Turbatus*, *Zmieſzany*, *z turbowany.* Animus turbulentis motibus concitatus, vel Metu an conſcientiâ mali commotus, vel Variis motibûs ad intra ſecum & ipſe duellans.

Tyrannus, vide Crudelit num. 227.

V.

875. *Vale dicere alicui, Zegnáć się z kim.* Ultimum vale alicui dicere, vel Inter mutuos amplexus, valedictionis officio perfungi. *Vastare, Spustoszyć.* Omnia ad incitas redigere, vel Ferro flammaque cuncta delere, vel Incendiis, populationibus, longè lateque grassari, vel Vastatore gladio universa delere.

876. *Venari, Łowámi się báwić.* Venatione feras insectari, persequi, vel Venatione animum distrahere, vel In plagas & laqueos sagacibus catulis feras impellere, vel Casses tendere, retia explicare, vel Feras canibus latratuque terrere.

977. *Vendere, Przeddwać.* Distrahere pretio merces, vel Justô pretiô aliquid nundinari, vel Commutare aliquid pecuniâ.

878. *Veneficus, Czárownik, vide num.* 442. *& num.* 521. *veneficia, Czáry, vid, num.* 255. *& n.* 616.

879. *Venenum, Trucizna.* Fatali haustu

haustu intoxicati crateres, vel Tabificum virus, vel Lernæum toxicum, vel Virulenta aconita, vel Lethales succi, vel Vipereum tabum.

880. *Venenum bibere, Truć znę pić.* Intoxicatum poculum haurire, vel Mortiferam trahere potionem, vel Toxicum haurire, vel Cicuta conditam feralem sumere potionem.

881. *Venerabilis, Czći godny.* Omni cultu & reverentiâ honorandus, vel Spectatissimus vir. Omni honoris testificatione colendus, vel Veneranda canitie decorus.

882. *Veniam petere, O wybaczenie prosić.* Deprecari anteacta, vel Indulgentiam & impunitatem demissè postulare. *Vide num. 261.*

883. *Ventus gravis. Wiátr, ostry, przykry.* Rigidus Aquilo, vel Tumultuantis Boreæ prælia, vel Graves turbulenti Aquilonis minæ, vel Inimici Cauri furores, vel Sævientis Æoli iræ.

884. *Ventus gratus, Wiátr wdzięczny, miły.* Etheſiarum deliciæ, vel

Placidæ Zephyrorum auræ, ſvaves ludentis auræ & permeantium Favoniorum ſuſurri. *Venuſtus, Nadobny vide Formoſus n. 556. & 701.*

885. *Verax, Prawdziwy, Prawdomowca.* Fidei vir probatiſſimæ, vel Maximus veritatis cultor, vel Sermo illius nunquam à veritate deflectit aut deviat.

886. *Ver, Wioſna.* Renaſcentis veris feriæ, vel Cum diſcuſsâ nive aperiri humus incipit, vel Felices anni ridentis natales.

887. *Verum eſt, Prawda ieſt.* Veritati conſentaneum eſt, vel Id maximè cum veritate convenit, vel Hæc ab omni ſuſpicione falſitatis aliena aut longè remota ſunt, vel Teſtatiſſima hæc res eſt.

888. *Veſpere, Wieczor.* Primâ veſperâ, vel In veſperam inclinata die, vel Sole provectiore, in veſperum properante.

889. *Vetula, Bábá.* Edentula anus, Frigida, effetaque rugoſa anus.

890. *Vexare aliquem, Obracáć kogo.* Exa-

Exagitare aliquem, vel In omnes partes verſare aliquem. *Vide Confundere num.* 205.

891. *Vexillum, Chorągiew.* Martium labarum. Inſigne belli, vel Romanæ Aquilæ, vel Gradivi ſignum.

892. *Vincere hoſtem, Zwyćiężyć nieprzyiaćiela.* Hoſtem prælio frangere. Copias Hoſtium fundere, delere, vel Hoſtem domitore gladio ſternere, vel Victoriam de hoſte reportavit, vel Hoſtem campo ſubmovit, caſtris exuit, victor rediit, & triumphavit. *Vide num.* 411.

893. *Vigilare, Czuć, ná ſtráży bydź.* Inſomnes vigilando ducere noctes, vel Plurimas noctes inſomnes peragere. *Straż odpráwowáć.* Excubias agere, vel Excubare pro caſtris, pro muris, vel Pervigil miles excubat, vel Vigilias agere.

894. *Vindicare cladem, Zemśćić ſię przegraney.* Errorem Bellonæ, hoſtium plagâ correxit, vel Reddidit accepta vulnera, vel Cladem repoſuit clade, vel Crimen prioris fortunæ

vindicavit, vel Cædem acceperat, ſtragem repoſuit.

895. *Vinum, Wino.* Generoſus Phalerni latex, vel Pannonicis vitibus expreſſus liquor, vel Baccho gratum Maſſicum, vel Liberi Patris ſpumantia pocula.

896. *Violenter, Gruntownie.* Magna vi, vel Summo impetu, vel Vi ac neceſſitate coactus, vel Per Vim, vel Per oppreſſionem eripere aliquid alicui, vel Per potentiam extorſit.

897. *Vires, Siły, nieporáchowałeś ſię z śiłami twoiemi.* Non ſatis vires tuas explorasti, vel Non feciſti virium tuarum periculum, vel Vires tuas expendere debuiſti, vel Non ſatis conſideraſti tui quid valeant humeri, quid ferre recuſent.

898. *Virgo, Panná.* Innupta puella, vel Viri expers vel Illibata Virginitate florens, vel Jugales thalames evaſa. *Vide Caſtitas, Caſtus num* 195. 166.

899. *Virtuoſus, Cnotliwy.* Eximiâ vir-

virtute præditus, vel Omni genere virtutum inſtructiſſimus, vel Vir vitæ integerrimæ & inculpatiſſimæ, vel Omnes virtutis numeros in ſe continet Eximio virtutum ſplendore coruſcat.

900. *Viſito, Náwiedzam kogo.* Viſitationis officium perſolvo, vel Amicabiliter aliquem convenire, vel Inviſere alium, vel Viſendi causâ aliquem adire, vel Salutatum aliquem accedere.

901. *Vita brevis, Zywot náſz krotki.* Exiguum nobis vitæ curriculum natura circumſcripſit, vel Vix orimur, morimur, vel Brevem vitæ uſuram conceſſit natura mortalibus.

902. *Vitium, Wyſtępek.* Abominandum ſcelus, vel Deteſtandum nefas, vel Horrendum crimen, vel Grande piaculum, vel Execrabile peccatum *Vide Culpa num.* 229.

Vitioſus Wyſtępny, vide Flagitioſus, num. 353. *& Sceleratus num.* 771.

903. *Vitupero, Gánię.* Improbare

 ali-

aliquid, vel Vitio dare aliquid alicui, vel Carpere aliquem, vel Sugillare aliquem, vel Vellicare opus alicujus, vel Reprehendere factum alterius. *Vide Cenſurare n.* 171. *& Sarcaſmus* 789.

904. *Vive diu, Zyi długo.* Prolixa ætatum vegetus percurras ſpatia, vel Ternum longævi Platonis imple ſæculum, vel Tardè ille ſol oriatur, qui tuum ſpectabit occaſum, vel Multâ annoſus ſeneſce myriade, vel Longævi Saturni tranſcende rugam, vel In luſtra plurima ætatem extende, *vide Applauſus num.* 98.

905. *Ulciſci, Mścić ſię czego.* Vindictam de alio ſumere, vel Conceptam animo ultionem in apertum producere, vel Animum ad vindicandas injurias excitare.

906. *Vocationem ad Religionem habet, Powołanie ma do Zakonu.* Divini Numinis inſpiratione ad Religioſum ſtatum trahitur, vel Interiore DEI impulſu è ſæculi tumultibus ad religioſam quetem vocatur, vel E turbido

bido mundi ſtatu ad tranquillum religioſæ vitœ portum interitùs impellitur, vel A mundi famulatu ad Religioſa caſtra vocatur, *vide n.* 724.

907. *Vocationem deſeru.t, Powołánie opuśćił.* Excidit vocationis gratiâ, vel Religioni nuntium remiſit, vel Ad vaniſſimos mundi ſcopulos vocationis carinam alliſit, vel Retro reſpexit, vel In Ægyptum mente rediit.

908. *Volare, Latác.* Immenſa ætheetheris emetitur ſpatia, vel Super liquidas auras alarum remigio vehitur, vel Aera pennis ſulcat.

909. *Voluptas, Roſkoſz.* Peſtilens animorum lues, vel Blanda mentium peſtis, vel Humanæ gentis exitium, vel Venenata deliciarum dulcedo.

910. *Solvere votum, facere, Slubować co.* Indiſſolubili votô fidem obligare, vel Immortale votum nuncupare, vel Solenne DEO anathema nuncupare, vel Voti religionem interponere, vel Indiſſolubili votô ſe obſtringere, obligare.

911. *Ut mihi videtur, Ják mi się zda.* Meô quidem judiciô, vel Mea sententia, vel Prout mea fert opinio, vel Nisi me mea mens fallit, vel Quantum conjecturâ assequor.

912 *Ut vis, Jákći się podoba, Ják chcesz.* Tuæ id datur optioni, vel Tuô id conceditur judicio, vel Ut animo tuo liberum erit, vel Tuæ id permittitur libertati, vel Datur tibi libera optio.

913. *Utile erit, Pożyteczna rzecz będźie.* Hoc fecisse magnopere juvabit, vel Hoc multum adjumenti adferet, vel Non parum id adferet momenti, vel Hoc tibi quam plurimum proderit. Erit id ex usu tuo vel Magno id tibi erit adminiculo.

914. *Vulnerare Ránić kogo.* Strictum chalybem in vulnus adigere, vel Ultore gladio cicatrices alteri imprimere, vel Plurimîs vulneribûs alterum sauciare. Vindictæ characteres in corpore alterius exarare.

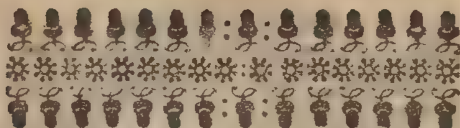
915. *Vulneratus, Ránıony.* Multo vulnere saucius, vel Multîs vulneribûs

ribûs exſangvis, vel Lethali vulnere ſaucius, vel Lethalem plagam accepit.

Uxorem ducere, Ożenić ſię, vide Nuptias celebrare num. 588.

Ad M. D. T. O. M. G. B. V. M. S. L. O. C. H S. P. I. Venerationem.

INDEX.

Bie-

Dará-

Do-

Kome-

K

Nieu-

Pokoy

Prze-

Ro-

Spo-

Truz

Uśi-

Wier-

Wy-

Za-

Zie-

F I N I S.

Ad M. D. G.

